

Hogeschool van Amsterdam
Maatschappij en Recht

MEIDEN? DIT KAN JE ERMEE.

METHODISCHE PRINCIPES VAN HET SEKSESPECIFIEK WERKEN
MET MEISJES EN JONGE VROUWEN

KENNISCENTRUM MAATSCHAPPIJ EN RECHT
LECTORAAT YOUTH SPOT

CREATING TOMORROW

E.E. de Boer
J.W. Metz

Colofon

Dit onderzoeksrapport is een product van het lectoraat Youth Spot, jongerenwerk in de grote stad.

Youth Spot richt zich op de professionalisering en profilering van het jongerenwerk in de grote stad. Het is een samenwerkingsverband tussen de Hogeschool van Amsterdam, ROC van Amsterdam, ROC TOP en de welzijnsorganisaties Combiwel, Dock, Streetcornerwork, IJsterk, Youth for Christ en Welsaen.

Youth Spot werkt van onderop (onder meer op basis van de 'tacit knowledge' van jongerenwerkers) met een open blik naar stedelijke, landelijke en internationale ontwikkelingen in de werelden van jongeren, samenleving, wetenschap en beleid.

Auteurs: E.E. de Boer & J.W. Metz

Lectoraat Youth Spot, jongerenwerk in de grote stad
Cluster Social Work
Kenniscentrum Maatschappij en Recht
Hogeschool van Amsterdam
Postbus 1025
1000 BA Amsterdam
www.hva.nl/youth-spot

Copyright © Hogeschool van Amsterdam, februari 2014.

Overname van informatie uit deze beschrijving is toegestaan onder voorwaarde van de bronvermelding.

- Samenvatting en Conclusie -

Voor u liggen de samenvatting en conclusies van het onderzoek naar de methodische principes van het seksespecifieke werken met meisjes en jonge vrouwen. Uitkomst is de identificatie en het met praktijkkennis onderbouwen van negen methodische principes van het seksespecifieke werken met meiden binnen het brede domein van het sociaal werk. Methodische principes zijn de uitgangspunten die ten grondslag liggen aan het methodisch handelen van de sociale professionals in contact met de doelgroep. Binnen het sociaal werk is het meidenwerk de plek waar dit onder andere plaatsvindt. Meidenwerk is een verschijningsvorm van het jongerenwerk, met specifieke aandacht voor meiden en waar enkel activiteiten voor meiden worden georganiseerd. Met meiden bedoelen wij meisjes en jonge vrouwen in de leeftijd van 10 tot 23 jaar.

Aanleiding

Aanleiding voor het onderzoek is de behoefte van het werkveld en de politiek om het werken met meiden te versterken door enerzijds te investeren in professionalisering en anderzijds meer aandacht te besteden aan de positie van meiden. Hoe nu vorm te geven aan de specifieke aandacht voor deze doelgroep in het brede domein van sociaal werk? Daarvoor is kennis nodig over wat kenmerkend is voor het werken met meiden binnen het sociaal werk (deels in vergelijking tot werken met jongens). Hierbij gaat het om wat specifiek is in het werken met meiden zodanig dat bijdraagt aan empowerment en volwassen worden van meisjes en jonge vrouwen als deel van de samenleving. Het vermoeden bestaat dat de kenmerken van deze manier van werken geldig zijn voor een diversiteit aan werkwijzen en groepen meiden binnen het sociaal werk. De doelstelling van dit onderzoek luidt: *Het inzichtelijk en overdraagbaar maken van de werkzame bestanddelen in het werken met meiden binnen het sociaal werk om zo de kwaliteit en effectiviteit van het werken met meiden te verbeteren.*

De vraagstelling van het onderzoek luidt:

Wat zijn de methodische principes van het seksespecifieke werken met meiden en hoe dragen zij bij aan de emancipatie van meiden?

Om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden, is antwoord nodig op de volgende deelvragen.

1. Wat is de kern van het seksespecifieke werken met meiden?
2. Wat zijn de doelen van het seksespecifieke werken met meiden?
3. Wat zijn de methodische principes van het seksespecifieke werken met meiden?
4. En op welke manier dragen deze principes bij aan de doelen van het werken met meiden?

Aanpak

Voor de uitvoering van dit onderzoek is gekozen voor een combinatie van kennisontwikkeling met praktijkontwikkeling. Het onderzoek vindt plaats in masterclasses van ervaren meidenwerkers, hun managers, docenten en onderzoekers. De masterclass fungeert als een werkplaats waar de methodische principes van het meidenwerk geëxpliciteerd worden, de onderbouwing van de werkzame principes getoetst wordt, de beschrijving van de bijbehorende werkwijzen doorgenomen wordt en de koppeling gelegd kan worden met het

bestaande ondersteunend materiaal. Doordat de aanwezigen in de masterclass tevens reflecteren op hun eigen handelen, draagt het onderzoek tegelijkertijd bij aan de professionalisering van het seksespecifieke werken met meiden. Deelnemers aan de masterclass zijn geselecteerd op basis van positie in de organisatie (docent seksespecifiek werken in sociaal werk of management) of voorgedragen vanuit deelnemende organisaties in antwoord op het profiel van meidenwerkers (zie bijlage). Dit onderzoek is opgedeeld in twee fasen. Fase 1a bestaat uit het expliciteren van de praktijkkennis van de meidenwerkers in Amsterdam. Fase 1b bestaat uit het valideren van deze inzichten voor het grootstedelijke sociaal werk in Nederland. De vereniging OSA (Ondernemerskring Sociale sector Amsterdam) heeft Youth Spot de opdracht gegeven voor fase 1a. Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling, Gemeente Amsterdam heeft Youth Spot de opdracht gegeven voor fase 1b. Het onderzoek is uitgevoerd in samenwerking met Amsterdamse jongerenwerkorganisaties (Combiwel, DOCK, IJsterk, Streetcornerwork, Swazoom, The Mall en Click F1), het lectoraat Outreachend werken en innoveren en de opleidingen Maatschappelijk Werk en Dienstverlening (MWD) en Culturele en Maatschappelijk Vorming (CMV) aan de Hogeschool van Amsterdam.

Resultaten

De resultaten worden gepresenteerd in antwoord op de vier deelvragen.

Deelvraag 1 - Wat is de kern van het seksespecifieke werken met meiden?

Om antwoord te geven op de vraag wat zijn de werkzame bestanddelen in het werken met meiden is helderheid nodig over wat het **seksespecifieke werken met meiden** inhoudt. Met meiden wordt bedoeld, meisjes en jonge vrouwen in de leeftijd van 10 tot 23 jaar. Seksespecifiek is dan aandacht voor meisjes en jonge vrouwen als categorie. Geslacht, ook wel bekend als sekse, vormt de grond voor de categorisering.¹ De kern van het seksespecifieke werken met meiden is: *'De begeleiding en ondersteuning van meiden bij hun identiteitsontwikkeling, zodat zij als volwassenen zelf vorm kunnen geven aan hun leven als deel van de samenleving.'*

Deelvraag 2 – Wat zijn de doelen van het seksespecifieke werken met meiden?

Voor het achterhalen van de werkzame bestanddelen van het seksespecifieke werken met meiden is nodig om te weten wat de concrete doelen zijn. Immers alleen wanneer bekend is wat de doelen zijn, kan inzichtelijk worden gemaakt hoe het seksespecifieke werken met meisjes en jonge vrouwen tracht bij te dragen aan het realiseren van die doelen. Het werken met meiden kent vier doelen:

1. Vorming; aandacht voor de ontwikkeling van de persoon.
2. Binding aan de samenleving; volwaardige maatschappelijke participatie.
3. Het zichtbaar maken en aanpakken van behoeftes en psychosociale problematiek van meiden.
4. Het weerbaar maken van meisjes.

¹ Andere categorieën zijn jongens en mannen. In sommige culturen wordt ook de derde sekse als apart geslacht onderscheiden. In Nederland is deze groep bekend onder de naam trans gender.

Deelvraag 3 - Wat zijn de methodische principes van het seksespecifieke werken met meiden?

Uit dit onderzoek blijkt dat er in het meidenwerk negen methodische principes te onderscheiden zijn die gezamenlijk bijdragen aan de vier doelen van het seksespecifieke werken met meiden. Hieronder beschrijven wij deze negen principes aan de hand van de vragen: Wat is de inhoudelijke betekenis van het methodisch principe?, Hoe draagt het methodisch principe bij aan de ontwikkeling van de meisjes? en Wat is het aandeel van de meidenwerker bij het inzetten van het methodisch principe? Vraag is nog wel wat er nu specifiek is voor het werken met *meisjes*. Tijdens de interviews en de masterclass bijeenkomsten werd een aantal keer nadrukkelijk gezegd; "Maar dit doe je ook bij jongens". Het klopt dat het merendeel van de methodische principes ook gebruikt worden in het werken met jongens. Wel is er in veel gevallen een verschil in de manieren waarop het specifieke principe invulling krijgt.

1. Veiligheid

Veiligheid in het werken met meiden is een basisvoorwaarde. Noodzakelijk is dat meisjes en jonge vrouwen zich binnen het meidenwerk veilig kunnen voelen. Het ervaren van veiligheid binnen het meidenwerk is om twee redenen belangrijk. Zonder veiligheid is het heel moeilijk om meisjes en jonge vrouwen te bereiken. Vervolgens is het nodig dat meisjes en jonge vrouwen zich veilig voelen om (gezamenlijk) aan hun persoonlijke ontwikkeling te kunnen werken. Veiligheid krijgt vorm door fysieke veiligheid en sociale veiligheid.

Fysieke veiligheid in het werken met meiden betekent dat er een veilige plek wordt aangeboden, de uitstraling van de ruimte er verzorgd uitziet en jongens op het moment van meidenwerk zich niet in dezelfde omgeving bevinden. Sociale veiligheid gaat erover dat meiden zich in de omgeving van het meidenwerk beschermd voelen. Dit krijgt vorm door omgangsvormen, door als meidenwerker alert te zijn op onderhuidse spanningen, door betrokkenheid vanuit het gezin en ten slotte door de pedagogische rol van de meidenwerker.

Het aandeel van de meidenwerker is van groot belang voor het waarborgen van de veiligheid. Voor de fysieke veilige ruimte is het belangrijk dat de meidenwerker aandacht heeft voor de locatie van het meidenwerk, zodat die door de meiden als veilig wordt ervaren. Dit aandachtspunt kan met verschillende collega's besproken worden. Het waarborgen van de sociale veiligheid vraagt om verschillende professionele handelingen. Zo ben je als meidenwerker alert op de sfeer, de groepsdynamiek en je zal op spanningen in de groep reageren door het bespreekbaar te maken.

Door de veiligheid ontstaat er in het algemeen de mogelijkheid om vorm te geven aan de doelen van het meidenwerk, omdat veiligheid een randvoorwaarde is voor het bereiken van meisjes en het werken aan de eigen ontwikkeling. Veiligheid biedt de mogelijkheid voor meiden om zichzelf te kunnen zijn, persoonlijke dingen over zichzelf te vertellen en om op te komen voor zichzelf. Dergelijk gedrag is weer nodig om te kunnen werken aan hun persoonlijke ontwikkeling, weerbaarheid en eventuele psychosociale problematiek zichtbaar kan worden.

Het methodische principe veiligheid is niet specifiek voor meisjes, want dit is ook het geval met jongens. Wat aan veiligheid wel specifiek is voor meisjes is dat veiligheid in het meidenwerk ontstaat door de afwezigheid van jongens. En daarnaast lijken ouders bij meisjes een grotere rol te spelen in het ontstaan van veiligheid. Ouders zouden bij hun dochters, in vergelijking met hun zoons, meer behoefte hebben om te weten waar zij zijn en dat zij zich in een veilige omgeving bevinden. Tenslotte is het belangrijk voor het meidenwerk om extra aandacht te hebben voor onderhuidse spanningen die er tussen meiden kan plaatsvinden. Je kan dit omschrijven als machtsvormende processen die bij meisjes vaak onder de tafel plaatsvinden en in tegenstelling tot jongens vaak niet worden uitgesproken en ook moeilijk te benoemen zijn.

2. Kennen

Net als veiligheid is kennen een basisvoorwaarde. Bij kennen gaat het erom dat meidenwerkers weten in welke omgeving het meisje of jonge vrouw leeft, wie zij is als het gaat om karakter, onzekerheden, dromen, beperkingen en talenten. Immers, om bij te kunnen dragen aan de ontwikkeling van meisjes moeten meidenwerkers weten waar het specifieke meisje behoefte aan heeft, zodat aangesloten kan worden bij ontwikkelingsperspectieven en eventuele ondersteuningsbehoeften.

Concreet wordt kennen gerealiseerd door belangstelling te tonen, te kijken, te praten en oplettendheid van de meidenwerker. Bij het tonen van belangstelling is het belangrijk dat je als meidenwerker aan het meisje of jonge vrouw laat voelen dat je oprecht geïnteresseerd bent. Dit staat in verband met praten; met praten worden er vragen gesteld om meer over het meisje te weten te komen. Het kijken helpt om bij meisjes gedrag te observeren tijdens bijvoorbeeld een groepsgesprek of een activiteit.

De meidenwerker speelt een centrale rol in het kennen van een meisje. Het is namelijk de sociale professional die werkt met de meiden, die moet weten wie het meisje is, waar haar krachten liggen, wat haar zorgen zijn en welke behoeften zij heeft om goed aan te kunnen sluiten bij de ontwikkeling van het meisje of jonge vrouw. Hierdoor moet je als meidenwerker op de hoogte zijn van de thuissituatie, de leefwereld, vriendinnen en andere onderwerpen die voor het meisje of jonge vrouw van belang zijn.

Net als voor het methodisch principe veiligheid geldt dat kennen een basisvoorwaarde is voor ontwikkeling. Dit betekent dat door kennen de mogelijkheid ontstaat om de doelen van het meidenwerk te realiseren. Kennen zelf levert geen directe bijdrage aan de doelen van het meidenwerk. Het kennen van de meiden is van belang om ze gericht te kunnen ondersteunen en stimuleren in hun ontwikkeling. Hoe beter de meidenwerker de situatie van de individuele meisjes kent, hoe beter zij kunnen bijdragen aan hun ontwikkeling in het algemeen.

Seksespecifiek voor het kennen van meiden lijkt het zo te zijn dat je op het eerste gezicht meiden leert kennen door met ze te praten en jongens leert kennen door naar ze te kijken. Jongens zouden namelijk in tegenstelling tot meiden minder praten, maar wel meer doen met de middelen die er in het jongerenwerk zijn.

3. Betekenisrelatie

De betekenisrelatie draagt bij in het ondersteunen en begeleiden van de ontwikkeling van de meiden. Een betekenisrelatie is een contact dat voor jongeren zo belangrijk is dat het verschil maakt in het leven van jongeren (Idema et al., 2010, Montfoort et al., 2010). De betekenisrelatie maakt dat het meisje of de jonge vrouw, de meidenwerker als een serieuze gesprekspartner zien, waardoor zij meer van zichzelf durft te laten zien en open staat voor de inbreng van de meidenwerker.

Om de betekenisrelatie op te bouwen zijn verschillende aspecten nodig. De betekenisrelatie is er niet vanzelf en is ook niet in een korte tijd te realiseren, waardoor je als meidenwerker bewust moet zijn van de verschillende aspecten die nodig zijn om een betekenisrelatie op te bouwen. Zo helpt het als er oprechte interesse getoond wordt, activiteiten worden georganiseerd met het uitgangspunt om plezier met elkaar te maken, er openheid vanuit de meidenwerker naar de meiden is, de werker toegankelijk is en ten slotte is tijd een belangrijk gegeven. Dit laatste aspect wordt vaak over het hoofd gezien. Zo is er de verwachting dat je meteen aan de slag kan met de doelen van het meidenwerk. Wees je bewust van de tijd die je nodig hebt voordat je stappen zult zetten in de ontwikkeling van meiden.

Doordat de meiden de werker met behulp van de betekenisrelatie als een serieuze gesprekspartner beschouwen, kan je via gesprekken meiden begeleiden bij hun ontwikkeling. De kern is dat meiden zich door de betekenisrelatie zichzelf durven laten zien en vervolgens de inbreng van de meidenwerker serieus nemen. Hierdoor kan je als meidenwerker gericht sturen in de ontwikkeling van de persoon.

Het vermoeden bestaat dat een betekenisrelatie in het meidenwerk inhoudelijk een andere betekenis heeft dan in het werken met jongens. De ervaring is dat jongens eerder voor de activiteiten en de faciliteiten komen terwijl meisjes specifiek voor een persoon komen, waarin de betekenisrelatie misschien wel doorslaggevend is voor hun voortdurende komst.

4. Praten

Het praten in het meidenwerk is een drager voor de persoonlijke ontwikkeling van meiden. Praten is daarmee een middel om de doelen van het meidenwerk te realiseren. Meiden worden namelijk door het praten in het meidenwerk gevormd en daarnaast gebonden aan de samenleving.

Het praten in het meidenwerk wordt concreet gerealiseerd met behulp van twee overkoepelende aspecten. Ten eerste zijn er verschillende gespreksvormen. Zo zijn er groepsgesprekken, individuele gesprekken en small talks. Ten tweede zijn er verschillende middelen waarmee de meidenwerker het praten in het meidenwerk op gang kan brengen. Dit zijn activiteiten, luisteren, samenvatten, doorvragen en door als meidenwerker mee te doen en bloot te geven. Met dit laatste wordt bedoeld dat een meidenwerker mag laten zien dat zij ook te maken heeft met persoonlijke vragen waar zij mee kan zitten of heeft gezeten.

Bovenstaande gespreksvormen en middelen zijn van groot belang. Hoewel het praten met meiden vaak niet zo ingewikkeld is, zijn deze handelingen nodig om het gesprek naar een hoger niveau te brengen. Met het uitgangspunt om met behulp van praten bij te dragen aan de ontwikkeling van meiden.

Door het praten worden meiden zich namelijk bewust van keuzes en meningen, kunnen zij ontdekken dat iedereen een eigen keuze mag maken en iedereen een eigen mening mag hebben. Dit helpt in de ontwikkeling van zelfvertrouwen, doordat meisjes kunnen ervaren dat zij een keuze hebben en hun keuze en meningen er mogen zijn. Ten slotte ontwikkelen meiden door middel van het gesprek hun algemene ontwikkeling en krijgen zij kennis van mogelijkheden en kansen zoals straks te lezen is in het methodisch principe 'vergroten van de leefwereld'.

De manier waarop er in het meidenwerk invulling wordt gegeven aan het praten is anders dan in het werken met jongens. Meiden lijken in tegenstelling tot jongens meer behoefte te hebben om te praten; waar jongens liever doen willen meiden graag praten.

5. Vergroten van de leefwereld

Bij het methodisch principe vergroten van de leefwereld gaat het om het aanreiken van maatschappelijke mogelijkheden en kansen voor de meiden. Door het aanbieden en zichtbaar maken van nieuwe kansen, worden de meiden zich bewust van hun mogelijkheden en kunnen zij zelf een bewuste keuze maken hoe zij hun leven willen vormgeven.

Het vergroten van de leefwereld wordt in het meidenwerk concreet gerealiseerd door te informeren, mogelijkheden en kansen zichtbaar te maken, het ondernemen van nieuwe dingen en door rolmodellen uit te nodigen of als meidenwerker zelf bewust te zijn van deze positie.

Het zijn de meidenwerkers die nieuwe prikkels aandragen waar de meiden vervolgens op kunnen reageren, zo wek je nieuwsgierigheid en maak je mogelijkheden inzichtelijk. Het zijn de meidenwerkers die met de meiden naar plekken kunnen gaan waar de meiden nog nooit zijn geweest of met hen nieuwe thema's kunnen bespreken. Hierdoor worden meiden zich bewust van mogelijkheden waar zij voor die tijd misschien nog geen weet van hadden.

Het vergroten van de leefwereld draagt dus bij aan bewustwording. Door namelijk iets te doen of te bespreken dat onbekend is ontstaat er een bewustwording van mogelijkheden en kansen die daarvoor buiten hun gezichtsveld waren. Daarnaast ontstaat er zelfvertrouwen doordat de meiden worden uitgedaagd om iets te doen dat zij zonder het meidenwerk misschien niet hadden gedaan, zoals het organiseren van een dansavond in het buurthuis.

Maatschappelijke mogelijkheden en kansen voor meiden zijn – als gevolg van religieuze en/of maatschappelijke rolverwachtingen - vaak inhoudelijk anders dan voor jongens. Met het vergroten van de leefwereld worden er aan meisjes daarom andere rolmodellen of activiteiten aangereikt dan aan jongens.

6. Grenzen

Het methodisch principe grenzen gaat om het stellen en handhaven van grenzen ten aanzien van grensoverschrijdend gedrag. Het is een middel om meiden op te voeden en te leren hoe zij op een gewenste manier met elkaar omgaan in het meidenwerk.

Binnen het meidenwerk wordt er op twee manieren aandacht besteed aan het stellen en handhaven van grenzen. Op de eerste plaats gaat het om preventie; het creëren van

duidelijk over de gewenste omgangsvormen. Ten tweede wordt er grensoverschrijdend gedrag gecorrigeerd.

In beide gevallen is het handelen van de meidenwerker belangrijk. Bij de preventie denkt de meidenwerker in haar voorbereiding na over mogelijke kaders en grenzen en vervolgens communiceert zij dit met de meiden. Bij het corrigeren van gedrag valt het op dat de meidenwerkers de voorkeur hebben om gedrag te corrigeren vanuit een positieve benadering. Zo probeert de werker zelf het goede voorbeeld te geven, wordt er geprobeerd het negatieve gedrag om te zetten naar positief gedrag en wordt er geprobeerd de aandacht te verplaatsen. Ten slotte is het laatste redmiddel wegsturen, in dat geval is er vaak al gepraat, heeft de meidenwerker al waarschuwingen gegeven en geprobeerd om het negatieve gedrag om te zetten naar positief gedrag. Hierin is het essentieel dat de werker alert is op grensoverschrijdingen en daarnaar handelt.

Het ontwikkelingsaspect van grenzen staat in relatie tot het doel om meiden in het meidenwerk te vormen. Zo worden zij zich bewust van algemeen geaccepteerd gedrag. In het meidenwerk is er nog de ruimte om te leren hoe je om moet gaan met grenzen en in andere maatschappelijke omgevingen is die ruimte er vaak niet.

7. Aansluiten bij behoefte

Aansluiten bij behoefte gaat om het zoeken van aansluiting bij de persoon, mogelijkheden en dromen van het meisje en de wereld waarin zij leeft. Het aansluiten bij de behoeftes van het meisje of de groep betekent dat je als meidenwerker weet wat de meiden nodig hebben om hen gericht te kunnen stimuleren in hun ontwikkeling. Het kan gaan om iets waar de meiden specifiek om vragen, maar ook om iets wat de meidenwerker zelf signaleert. Het gaat erom om datgene te doen en te bieden wat bijdraagt aan wat het specifieke meisje of de groep nodig heeft.

In het meidenwerk wordt het aansluiten bij de behoeften gerealiseerd door actief op zoek te gaan naar de behoeften van meiden en vervolgens een programma te maken dat aansluit bij de behoeften van meiden. Over het algemeen zijn de meiden zich niet bewust van hun behoeften, de meidenwerker is degene die dit naar boven haalt en er vervolgens iets mee doet. Het is dus aan de werker om de behoeften van meiden inzichtelijk te maken, zodat er openingen ontstaan om thema's bespreekbaar te maken of activiteiten door en voor meiden te organiseren. Meiden worden dan uitgenodigd om over hun eigen grenzen heen te kijken, maar wel op zo'n manier dat het bij de persoon, de wensen, de maatschappelijke verwachtingen en de leefsituatie van het meisje past. Door iets te doen met onbewuste behoeften kom je op een hoger niveau, want zo draagt het meidenwerk bij aan de ontwikkeling van meiden.

In het algemeen blijkt dat de behoeften van meiden anders zijn dan de behoeften van jongens. Dat is bijvoorbeeld te zien in het activiteitenaanbod en zoals we al eerder zagen hebben de meiden meer behoefte om te praten. Daarnaast blijkt ook dat meiden in tegenstelling tot jongens makkelijker te motiveren zijn om activiteiten zelf te organiseren, omdat zij vaak initiatiefrijker zijn dan hun mannelijke leeftijdsgenootjes. Door deze participerende rol van meiden te faciliteren in het meidenwerk sluit je aan bij de behoeften van meiden om mee te doen en wordt bijgedragen aan de empowerment van meiden.

8. Positieve motivatie

Positieve motivatie is het actief benoemen van kwaliteiten van meisjes en jonge vrouwen. Dit is een manier om zelfvertrouwen bij de meiden en bewustwording van hun kunnen te ontwikkelen. Praktisch krijgt positieve motivatie vorm door te denken vanuit de kracht, door actief op zoek te gaan naar de kwaliteiten en door deze kwaliteiten te benoemen.

Om dit als meidenwerker te kunnen realiseren moet je weten wat de meiden kunnen, zodat je weet wat een meisje kan en op welke terreinen het nodig is om haar zelfvertrouwen en bewustwording van eigen kunnen te stimuleren. Een hulpmiddel voor de meidenwerkers bij dit methodisch principe is om uit te gaan van het positieve; denken vanuit de krachten van een meisje.

Positieve motivatie is om meerdere redenen van belang voor de ontwikkeling van meiden. Door de positieve motivatie kunnen meiden namelijk die dingen gaan onderzoeken en uitproberen die zij zonder die stimulans misschien niet hadden gedaan. Daarnaast draagt de positieve motivatie bij aan het ontwikkelen van meer zelfvertrouwen. Meisjes leren dat ze dingen kunnen die ze in eerste instantie misschien niet hadden gedaan en worden zich bewust van dingen waar ze goed in zijn. Dit grensverleggende aspect dat schuilgaat in het resultaat van positieve motivatie draagt bij aan de emancipatoire doelstelling van het meidenwerk.

De focus op zelfvertrouwen en de bewustwording van hun kunnen is in zoverre seksespecifiek dat het zelfvertrouwen van meisjes op een andere manier kwetsbaar kan zijn dan bij jongens. Meiden schijnen vaker onzeker te zijn over hun uiterlijk of horen door maatschappelijke rolverwachtingen misschien minder vaak waar zij goed in zijn en waar zij zich, buiten de klassieke vrouwenrollen, in kunnen ontwikkelen. Dus door de positieve motivatie op hun handelen en identiteit, krijgen meiden meer zelfvertrouwen en durven zij misschien eerder zelf vorm te geven aan hun eigen leven.

9. Werken met de omgeving

Werken met de omgeving houdt in dat personen, netwerken, organisaties en voorzieningen worden ingeschakeld om een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van meiden. Deze omgeving wordt betrokken als de meidenwerker verwacht dat de omgeving positief kan bijdragen aan de ontwikkeling van het meisje.

In het werken met de omgeving rondom meiden wordt een onderscheid gemaakt tussen ouderbetrokkenheid, de peergroup en de institutionele omgeving. Het contact met ouders is belangrijk voor de veiligheid van het meidenwerk. Desondanks wordt er binnen het meidenwerk gediscussieerd over de wenselijkheid van de ouderbetrokkenheid. Zo is er een groep die alleen bij specifieke situaties contact opneemt met ouders, een groep die geen contact heeft en een groep die bij het contact met een meisje ook logischerwijs contact opneemt met ouders. Als er contact is met ouders kan de meidenwerker ze betrekken bij activiteiten, waardoor ouders op een positieve manier betrokken raken in het meidenwerk en misschien wel het buurthuis. De ouderbetrokkenheid kan helpen bij het creëren van vertrouwen bij de ouders, waardoor meiden eerder op hun gemak voelen en open staan voor de bijdrage van het meidenwerk.

Het contact met de peergroup heeft twee functies, enerzijds kan je meiden bereiken met behulp van de peergroup en ten tweede kunnen meidenwerkers geïnformeerd worden over meiden als ze al lang niet zijn geweest. De peergroup kan namelijk op een ongedwongen manier een schakel zijn tussen een meidenwerker en een meisje, hierdoor kan een meidenwerker inspelen op een situatie en eventueel een helpende hand bieden.

In het betrekken van de institutionele omgeving omschrijven de meidenwerkers zich als een schakel, waarin zij de rol op zich nemen van signaleren en doorverwijzen. Om door te verwijzen moet je als meidenwerker een groot netwerk om je heen hebben, zodat je weet waar je met een bepaalde vraag moet zijn. Doordat je als meidenwerker als schakel kan functioneren open je deuren voor het meisje die vervolgens kunnen bijdragen aan haar ontwikkeling.

Voor het werken met de omgeving is het belangrijk dat je als meidenwerker een netwerk opbouwt en onderhoudt. Daarnaast moet je als meidenwerker duidelijk naar de meiden zijn als je de omgeving van het meisje of jonge vrouw betreft in het meidenwerk.

De meidenwerker gaat in het werken met de omgeving uit van de ontwikkelingskansen van het meisje en vanuit dat uitgangspunt zoekt zij contact. De ouderbetrokkenheid kan ondersteunen bij de ontwikkeling, omdat meiden door het contact zich eerder op hun gemak kunnen voelen. Hierdoor kan de rol van het meidenwerk in het leven van de meiden groter worden. Het contact met de peergroup kan er voor zorgen dat je een meisje gerichter kan helpen bij haar ondersteuningsbehoeften. En ten slotte maakt het contact met de institutionele omgeving het mogelijk dat meiden verder geholpen kunnen worden als dit nodig blijkt te zijn.

Deelvraag 4 - En op welke manier dragen deze principes bij aan de doelen van het werken met meiden?

De negen methodische principes dragen op drie manieren bij. In de eerste plaats fungeren sommige methodische principes als basisvoorwaarde voor uitvoering van het meidenwerk. Daarnaast zijn er methodische principes die indirect bijdragen aan de doelen van het meidenwerk. Ten derde zijn er methodische principes die direct bijdragen aan de doelen van het werken met meisjes en jonge vrouwen.

De methodische principes veiligheid en kennen zijn basisvoorwaarden voor het seksespecifieke werken met meiden. Zonder deze voorwaarden is het niet mogelijk om aan de ontwikkeling van de meisjes te werken, en dus de algemene doelstellingen van het meidenwerk te bereiken. Veiligheid is een voorwaarde om meisjes te bereiken en het bieden van een omgeving om te werken aan hun ontwikkeling. Het methodisch principe kennen is van belang, omdat je door kennen de meiden gericht kan stimuleren in hun ontwikkeling.

De methodische principes betekenisrelatie en aansluiten bij de behoefte dragen indirect bij aan de doelen van het seksespecifieke werken met meisjes en jonge vrouwen. De betekenisrelatie is een middel om de ontwikkeling van meiden te versnellen en ze beter te kunnen begeleiden. Het zorgt ervoor dat de meiden over een gesprekspartner beschikken, waardoor meiden meer van zichzelf durven te laten zien en vervolgens de inbreng van de

meidenwerker serieuzer nemen. Het methodisch principe aansluiten bij de behoeften is een middel om in het algemeen bij te dragen aan de doelstellingen van het meidenwerk. Wanneer je namelijk als meidenwerk niet aansluit bij de behoeften van meisjes, kan het meidenwerk meiden minder makkelijk begeleiden en ondersteunen bij hun identiteitsontwikkeling. Door aan te sluiten bij de behoeften kijk je per meisje of per groep wat de behoeften zijn om te weten wat zij of de groep nodig heeft om de doelen van het meidenwerk te realiseren.

De andere vijf methodische principes dragen direct bij aan het realiseren van de vier doelen van het meidenwerk. Het methodische principe vergroten van de leefwereld sluit aan bij de doelstelling vorming en binding aan de samenleving. Vorming, omdat meiden door het vergroten van de leefwereld in aanraking komen met mogelijkheden en kansen die de meiden kunnen aangrijpen voor hun ontwikkeling. Meiden kunnen zich zo bewust worden van de verschillende mogelijkheden die er zijn en keuzen maken die passen bij hun persoon. Daarnaast worden meiden door het vergroten van de leefwereld meer in verbinding gebracht met de verdere samenleving. Door het meidenwerk komen meisjes op plekken en ontmoeten zij mensen waar zij anders niet mee in aanraking waren gekomen.

Het methodisch principe praten draagt bij aan drie van de vier doelstellingen van het meidenwerk. Praten draagt bij aan vorming, omdat meisjes via gesprekken kunnen leren wat mogelijkheden en kansen zijn en door middel van een discussie wordt er een mening bij de meiden gevormd. Ook draagt praten bij aan de bewustwording van meisjes ten aanzien van hun eigen keuzen, door ze bijvoorbeeld te vragen wat zij graag willen en doen. Het praten wordt doorgaans ook in het meidenwerk gebruikt om de weerbaarheid te stimuleren, doordat er een plek wordt aangeboden waar ze vragen kunnen stellen en niet met hun twijfels rond blijven lopen. Dit neemt onzekerheid weg en zorg voor zelfvertrouwen. Tenslotte kunnen meiden vaak ook goed praten over hun emotionele gemoedstoestand en zich uiten door woorden. Het uiten van meiden over hun emotionele gemoedstoestand kan je als meidenwerker gebruiken om sociale problemen te bespreken en vervolgens zichtbaar te maken.

Het methodisch principe grenzen draagt bij aan vorming. Bij het handhaven en stellen van grenzen in het meidenwerk gaat het om meisjes leren op positieve manieren met elkaar om te gaan. Vanuit het gegeven dat meiden leren wat in het meidenwerk geaccepteerd gedrag is leren zij vervolgens wat de verwachtingen van de maatschappij zijn ten aanzien van hun gedrag.

Het methodisch principe positieve motivatie draagt bij aan de vorming en de weerbaarheid van meiden. Door het positief benoemen van kwaliteiten kunnen meisjes zich bewust worden van hun kunnen en kan hun kunnen voor anderen zichtbaar worden. Dit kan hun zelfbeeld versterken waardoor zij meer zelfvertrouwen kunnen krijgen en daardoor ook weerbaarder worden. Anderzijds worden de meiden door positieve motivatie gevormd, omdat zij uitgenodigd worden om dingen uit te proberen, die zij anders misschien niet hadden gedaan. Dit draagt bij aan de vorming van de meiden.

Het methodisch principe werken met de omgeving draagt tenslotte bij aan de binding met de samenleving en het zichtbaar maken en aanpakken van behoeftes en psychosociale

problematiek van meiden. Daarnaast draagt professionele omgeving direct bij aan de binding met de samenleving en het zichtbaar maken van (de behoeften van) meiden, omdat het meidenwerk meiden helpt om een goede aansluiting te vinden bij de samenleving en zo verder te komen in hun ontwikkeling. Het 'betrekken van de omgeving' is tevens een middel. Door het betrekken van de leefomgeving komen meer meiden met het meidenwerk in aanraking, omdat is gebleken dat veel meiden via een familielid of een vriendinnetje bereikt worden voor deelname aan het meidenwerk.

Rol van de meidenwerker

Bij alle methodische principes is vermeld wat daarin de bijdrage is van de meidenwerker. Wanneer we deze informatie bundelen, kunnen we een eerste beeld schetsen van de rol van de sociale professional in het seksespecifieke werken met meiden.

Voor bijna alle methodische principes geldt dat de meidenwerker de sleutel tot uitvoering van de methodische principes vormt. Concreet worden de volgende professionele handelingen verwacht. Ten eerste is het van belang dat de meidenwerker toegankelijk is en open staat voor meiden, zodat de meiden op de meidenwerker af durven te stappen. Vervolgens is het nodig dat de meidenwerker belangstelling heeft voor haar doelgroep, meiden vinden het fijn om aandacht te krijgen en dan helpt het wanneer een meidenwerker oprecht geïnteresseerd is en door kan vragen. Ten derde kan het helpen dat een meidenwerker graag praat, zodat zij ook aan de behoeften van praten kan voldoen. Ten vierde speelt alertheid een rol zodat meidenwerkers aandacht houden voor de sociale veiligheid. Ook betekent alertheid, oog hebben voor de onderhuidse spanningen, zodat onbenoemde spanningen boven de tafel besproken kunnen worden wat uiteindelijk tot een betere en vooral sociale veiligheid kan leiden. Werken met meiden is voor een groot deel gebaseerd op positiviteit waardoor het ten vijfde van belang is dat een meidenwerker een positieve houding heeft, zodat zij oplossingsgericht is en op zoek gaat naar de kwaliteiten van meiden. Ten slotte is het nodig om geduldig te zijn. In dit onderzoek is gebleken dat veiligheid, kennen en de betekenisrelatie basisvoorwaarden zijn om te kunnen werken aan de ontwikkeling van meiden. Het kost tijd om veiligheid en een betekenisrelatie te ontwikkelen, waardoor je als meidenwerker soms lang moet wachten voordat resultaat zichtbaar wordt.

Beperkingen en kracht van dit onderzoek

Dit onderzoek maakt inzichtelijk wat sociale professionals doen in het seksespecifieke werken met meiden in relatie tot de doelen, empowerment en het volwassen worden van meiden als deel van de samenleving. Door woorden te geven aan deze decennia oude praktijkkennis, worden deze inzichten meer expliciet en daarmee gemakkelijker overdraagbaar en verbeterbaar. Ook kunnen professionals die met meiden werken, deze kennis gebruiken om hun werkzaamheden te onderbouwen. Tegelijkertijd heeft dit onderzoek twee belangrijke beperkingen. Het uitgangspunt van dit onderzoek is dat het seksespecifiek werken met meiden noodzakelijk is voor de emancipatie van meisjes. Dit heeft tot gevolg dat niet in kaart is gebracht wat de resultaten zijn van het seksespecifieke werken. Vervolgonderzoek is nodig om het resultaat van het meidenwerk inzichtelijk te maken. En ten slotte is het nodig om bovenstaande bevindingen theoretisch te onderbouwen, waarbij het tevens van belang is dat aandacht wordt besteed aan de resultaten van het seksespecifieke werken met meiden.

Inhoudsopgave

1. INLEIDING EN ACHTERGROND	14
1.1 AANLEIDING	14
1.2 PROBLEEMSTELLING	15
1.3 VERANTWOORDELIJKHEID	16
1.4 LEESWIJZER	16
2. METHODISCHE VERANTWOORDING	18
2.1 METHODISCHE OVERWEGINGEN	18
2.2 AANPAK	19
2.2.1 AANPAK FASE 1A	19
2.2.2 AANPAK FASE 1B	22
2.3 BEPERKINGEN	25
3. KERN VAN HET WERKEN MET MEIDEN	26
3.1 INVENTARISEREN	26
3.2 BUNDELEN	26
3.3 VASTSTELLEN	27
4. DOELEN MEIDENWERK	29
4.1 INVENTARISEREN	29
4.2 AANVULLINGEN	29
4.3 VASTSTELLEN	31
5. RESULTATEN	32
5.1 METHODISCH PRINCIPE 1: VEILIGHEID	33
5.2 METHODISCH PRINCIPE 2: KENNEN	43
5.3 METHODISCH PRINCIPE 3: BETEKENISRELATIE	47
5.4 METHODISCH PRINCIPE 4: PRATEN	53
5.5 METHODISCH PRINCIPE 5: VERGROTEN VAN DE LEEFWERELD	63
5.6 METHODISCH PRINCIPE 6: GRENZEN	69
5.7 METHODISCH PRINCIPE 7: AANSLUITEN BIJ BEHOEFTE	75
5.8 METHODISCH PRINCIPE 8: POSITIEVE MOTIVATIE	80
5.9 METHODISCH PRINCIPE 9: WERKEN MET DE OMGEVING	84
- BIJLAGEN -	94
1. PROFIEL WERKERS MET MEIDEN	94
2. INTERVIEW VRAGEN 'WERKEN MET MEIDEN' FASE 1A	95
3. INTERVIEWVRAGEN FASE 1B 'WERKEN MET MEIDEN'	97

1. Inleiding en achtergrond

Dit rapport beschrijft de negen methodische principes van het seksespecifieke werken met meiden binnen het brede domein van het sociaal werk. Met meiden bedoelen wij meisjes en jonge vrouwen in de leeftijd van 10 tot 23 jaar. De aanleiding voor het onderzoek is de behoefte van het werkveld en de politiek om het werken met meiden te versterken door enerzijds te investeren in professionalisering en anderzijds meer aandacht te besteden aan de positie van meiden. Het onderzoek is uitgevoerd in twee subfasen, fase 1a en fase 1b en is gebaseerd op masterclasses aangevuld met twintig diepte-interviews. Het onderzoek vormt de eerste stap in de meerjarige samenwerking in methodiekontwikkeling Meidenwerk.

1.1 Aanleiding

Specifieke aandacht voor het werken met meiden binnen het brede domein van het sociaal werk² is noodzakelijk (Gemmeke et al, 2011; Westering & Gemmeke, 2012; Stedelijk meidenwerkoverleg, 2010; Andiel, Bakir & Van Geffen, 2009). Met meiden wordt bedoeld, meisjes en jonge vrouwen in de leeftijd van 10 tot 23 jaar. Seksespecifieke aandacht is dan aandacht voor meisjes en jonge vrouwen als categorie. Geslacht, ook wel bekend als sekse, vormt de basis voor de categorisering.³

Reden voor de seksespecifieke aandacht voor meiden is drieledig. Ten eerste dwingen jongens door hun gedrag meer aandacht af dan meisjes. De externaliserende problematiek van jongens leidt regelmatig tot overlast situaties in de openbare ruimte en het onderwijs, waarna specifieke projecten voor jongens worden gestart. Eenzelfde proces vindt plaats binnen het sociaal werk. Door hun gedrag en ruimtegebruik domineren jongens de ruimte, waarna enerzijds de meeste aandacht van de sociaalagogische begeleiding naar de jongens gaat, en anderzijds meiden zich vaak niet meer prettig voelen en wegblijven (Andiel, Bakir & Van Geffen, 2009).

De tweede reden dat specifieke aandacht voor meiden in het sociaal werk nodig is, is omdat tot op heden is gebleken dat meiden in vergelijking met jongens moeilijk te bereiken zijn. Net is al benoemd dat meiden vaak wegblijven omdat zij zich minder prettig voelen in ruimtes die gedomineerd worden door jongens. Daarnaast zijn meiden geneigd problemen te internaliseren waardoor zij gevoeliger zijn voor depressieve en angstige gevoelens dan jongens en zich terugtrekken uit hun (sociale) omgeving en het risico lopen sociaal geïsoleerd te raken.

De derde reden dat specifieke aandacht voor meiden nodig is, is omdat meiden andere mogelijkheden en moeilijkheden ervaren dan jongens bij het volwassen worden als deel van de samenleving. Zowel meisjes als jongens hebben te maken met rolverwachtingen vanuit de maatschappij, de eigen culturele en/of religieuze achtergrond en in de grote steden de straatcultuur. Wel zijn deze verwachtingen voor meisjes anders dan voor jongens en hebben

² Het begrip sociaal werk is afgeleid van het Anglo-Amerikaanse begrip social work dat ook in Nederland wordt gebruikt om het geheel van sociaalagogische beroepen aan te duiden. Het omvat sociaal-cultureel werk, opbouwwerk, jongerenwerk, maatschappelijk werk, sociaalpedagogische dienstverlening, ouderenwerk, buurtwerk en straathoekwerk.

³ Andere categorieën zijn jongens en mannen. In sommige culturen wordt ook de derde sekse als apart geslacht onderscheiden. In Nederland is deze groep bekend onder de naam trans gender.

meisjes vaker te maken met controlerende en bepalende sociale omgevingen. Het gevolg is dat het voor meisjes nog moeilijker kan zijn om zelf vorm te geven aan hun leven.

Seksespecifiek werken met meiden is niet nieuw. Binnen het sociaal werk bestaat er reeds een lange traditie van werken met meiden die terug gaat tot het begin van de twintigste eeuw. In het Nederland van voor de Tweede Wereldoorlog is een gescheiden aanbod voor jongens en meisjes vanzelfsprekend. Een voorbeeld uit deze tijd zijn de 'fabrieksmeisjes', waarbij het doel is om deze meisjes vormend onderwijs en ontspanning te bieden al komen de activiteiten vooral neer op naaien, koken en huishoudkunde. De meiden worden voorbereid op hun toekomstige taak als huisvrouw en moeder. Later volgen gymnastiek, zang en volksdansen. Direct na de Tweede Wereldoorlog worden als gevolg van de veranderde opvattingen over de verhoudingen tussen de seksen, het meidenwerk en het jongenswerk gefuseerd. De komst van meer vrouwelijke werkers in combinatie met de tweede feministische golf vestigen eind jaren zeventig de aandacht op de positie van meiden in het sociaal werk. Zichtbaar wordt dat jongens met hun fysieke aanwezigheid en hun stemgeluid het jongerenwerk domineren. Vrouwelijke werkers organiseren bijeenkomsten alleen voor meiden. Met de beweging naar doelgroepgericht werken is apart meidenwerk een feit (Metz, 2011). De kennis over het werken met meiden binnen het sociaal werk is verborgen in de vele projecten en de eigen ervaring van de meidenwerkers. Dit betekent dat deze kennis over wat nu specifiek is aan het werken met meiden grotendeels impliciet is. Dit zegt niets over de kwaliteit van de kennis, maar wel dat die kennis moeilijk toetsbaar en deelbaar is (Kwakman, 2003).

Hoe nu vorm te geven aan de seksspecifieke aandacht voor meiden in het brede domein van sociaal werk? Daarvoor is kennis nodig over wat kenmerkend is voor het werken met meiden binnen het sociaal werk (deels in vergelijking tot werken met jongens). Hierbij gaat het om wat specifiek is in het werken met meiden zodanig dat bijdraagt aan empowerment en volwassen worden als deel van de samenleving. Het vermoeden bestaat dat de kenmerken van dit seksspecifieke werken met meiden geldig zijn voor een diversiteit aan werkwijzen en groepen meiden binnen het sociaal werk. Immers, het gemeenschappelijke is de doelgroep meiden en de ontwikkelingsbehoefte, de empowerment en het volwassen worden van meiden, en niet individuele hulpvragen, doelgroepenproblematiek of concrete methoden.

1.2 Probleemstelling

Om meiden daadwerkelijk aandacht te kunnen geven binnen het sociaal werk, is nodig dat helder is wat de werkzame bestanddelen zijn van het seksspecifieke werken met meiden. Daarbij is het noodzakelijk dat deze kennis toegankelijk is voor het werkveld en de opleidingen sociaal werk en een antwoord vormt op de beweging naar Evidence Based Practice.

De doelstelling van dit onderzoek luidt:

Het inzichtelijk en overdraagbaar maken van de werkzame bestanddelen in het werken met meiden binnen het sociaal werk om zo de kwaliteit en effectiviteit van het werken met meiden te verbeteren.

De vraagstelling van het onderzoek luidt:

Wat zijn de methodische principes van het seksespecifieke werken met meiden en hoe dragen zij bij aan de emancipatie van meiden?

Om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden, is antwoord nodig op de volgende deelvragen.

1. Wat is de kern van het seksespecifieke werken met meiden?
2. Wat zijn de doelen van het seksespecifieke werken met meiden?
3. Wat zijn de methodische principes van het seksespecifieke werken met meiden?
4. En op welke manier dragen deze principes bij aan de doelen van het werken met meiden?

1.3 Verantwoordelijkheid

De behoefte aan meer inzicht in de werking van seksespecifiek werken met meiden is reeds enkele jaren geleden door het Stedelijk Platform Meidenwerk op de agenda gezet. De opheffing van het Stedelijk Jongerenwerk Amsterdam betekende het einde van dit initiatief, maar de behoefte bleef bestaan. Het verschijnen van diverse publicaties over meiden en meidenwerk bevestigden enerzijds de noodzaak van seksespecifiek werken met meiden. Anderzijds blijkt dat de bovenstaande vragen uit de vraagstelling nog steeds niet zijn beantwoord.

De vereniging OSA heeft in 2010 het landelijke project Regionale Effectieve Interventies Samenwerkingsverband (REIS) aangegrepen om een begin te maken met wetenschappelijk onderbouwde methodiekontwikkeling meidenwerk. De vereniging OSA heeft Youth Spot de opdracht gegeven om in samenwerking met de Amsterdamse jongerenwerkorganisaties (Combiwel, DOCK, IJsterk, Streetcornerwork, Swazoom, The Mall en Click F1), het lectoraat Outreachend werken en innoveren en de opleidingen Maatschappelijk Werk en Dienstverlening (MWD) en Culturele en Maatschappelijk Vorming (CMV) aan de Hogeschool van Amsterdam onderzoek te doen naar de werking van het seksespecifiek werken met meisjes (fase 1a). Dit heeft geresulteerd in het rapport *Meiden, wat kan je er mee?* (De Boer & Metz, 2012).

Een beperking van dit onderzoek was dat de uitkomsten nog niet gevalideerd waren voor het grootstedelijk sociaal werk. Om dat te kunnen doen moesten er nog tien diepte interviews gehouden worden met meidenwerkers uit andere grootstedelijke gebieden in Nederland (Van Yperen & Veerman, 2008). De norm voor wetenschappelijk onderzoek is twintig diepte-interviews (Bryman, 2008). De Gemeente Amsterdam heeft Youth Spot vervolgens de opdracht gegeven om de uitkomsten van fase 1a met fase 1b te valideren. De resultaten daarvan staan in deze rapportage beschreven.

1.4 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk beschrijven we de methodische verantwoording en wordt antwoord gegeven op de vraag: middels welke structuur is het onderzoek uitgevoerd? In de navolgende hoofdstukken worden de resultaten van het onderzoek gerapporteerd. In hoofdstuk drie wordt aandacht gegeven aan de kern van het meidenwerk, wat het werken met meiden inhoudt en daarnaast wordt de manier waarop de kern is vastgesteld ook beschreven. Hoofdstuk vier licht de doelen van het meidenwerk toe en daarnaast ook op welke manier dit is vastgesteld. In hoofdstuk vijf, de kern van het rapport, worden de negen

methodische principes uitgewerkt; de resultaten van de praktische uitvoering van het werken met meiden. In eerste instantie is er aandacht voor de inhoud omtrent methodisch handelen en hoe de methodische principes zich daartoe verhouden. Vervolgens worden de principes per paragraaf toegelicht. Per paragraaf en dus per methodisch principe wordt antwoord gegeven op de vragen: 1. Wat houdt het methodisch principe in? 2. Hoe wordt betekenis gegeven aan het methodisch principe en wat is het aandeel van de meidenwerker daarin? 3. En ten slotte hoe draagt het methodisch principe bij aan de ontwikkelingsdoelstellingen van het meidenwerk? Daarnaast is ook aandacht voor het seksspecifieke aspect van het methodisch principe en in hoeverre de principes met elkaar verweven zijn.

2. Methodische verantwoording

Dit hoofdstuk beschrijft hoe dit onderzoek is opgezet, waarom voor deze aanpak is gekozen en wat daar de beperkingen van zijn.

2.1 Methodische overwegingen

Voor seksespecifiek werken met meiden is inzicht nodig in wat kenmerkend is voor het werken met meiden en hoe dat bijdraagt aan de emancipatie van meiden. Een deel van deze kennis is verscholen in de vele projecten en de eigen ervaring van de meidenwerkers. Dit betekent dat deze kennis over wat nu specifiek is aan het werken met meiden grotendeels *impliciet* is (Spierts, 2005). Impliciete kennis ofwel *'tacit knowledge'* houdt in dat de kennis voor de professionals zelf zo vanzelfsprekend is dat zij zich niet meer bewust zijn dat zij over deze kennis beschikken (Polanyi, 1966). Datgene wat voor professionals een vanzelfsprekend onderdeel is van hun professionele handelen, is gebaseerd op hun opleiding, ervaring en intuïtie (Van der Bersselaar, 2004). Hoewel de mate van impliciete kennis niets zegt over de kwaliteit van de kennis, vormt het impliciete karakter van de *body of knowledge* wel een knelpunt voor de professionalisering van het seksespecifieke werken met meiden. Impliciete kennis is moeilijk deelbaar met anderen, en daardoor lastig om verder te ontwikkelen, te controleren en over te dragen (Kwakman, 2003). Voor de professionalisering van het werken met meiden is het van belang om deze impliciete kennis te expliciteren.

Vraag is nu hoe deze impliciete kennis van het werken met meiden expliciet te maken is op zodanige wijze dat zij toegankelijk wordt voor het werkveld en de opleidingen sociaal werk en een antwoord vormt op de beweging naar Evidence Based Practice. Impliciete kennis van sociale professionals kan worden ontsloten met het idee van de *reflective practitioner* van Donald Schön (1983). Op zoek naar een methode die zichtbaar maakt wat professionals praktisch doen, komt Schön tot de conclusie dat het grijpen van de reflectie in het handelen (*reflection-in-action*) het meest inzicht geeft in het handelen van die professionals. Door te reflecteren op het eigen handelen en op de strategieën, theorieën en onderliggende normen die in dat handelen besloten liggen, wordt impliciete kennis gearticuleerd (Schön, 1983). Voor de impliciete kennis over het werken met meiden betekent het gedachtegoed van Schön dat die impliciete, praktijkkennis ontsloten kan worden als er een manier wordt gevonden om de sociale professionals uit te nodigen tot reflectie op hun handelen, en die reflectie vast te leggen en te analyseren.

Hoe nu ervoor te zorgen dat deze kennis ook werkelijk toegankelijk is voor het werkveld en de opleidingen? Hiervoor biedt de in de Groot Britannië ontwikkelde *partnership approach* uitkomst. Het hedendaagse *social work* in Groot Britannië heeft als uitgangspunt dat de cliënt een actieve rol speelt in de sociale dienstverlening, in plaats van dat de cliënt een passieve ontvanger is. De Britse hoogleraar *Social Work*, Peter Marsh (2007) heeft dit idee vertaald naar een benadering voor praktijkgerichte onderzoek in de sociale sector. In de *partnership approach* vormen onderzoekers, sociaalagogische professionals en docenten samen een team dat verantwoordelijk is voor de formulering van de vraagstelling, de materiaalverzameling, de analyse en de uiteindelijke resultaten. De onderzoekers hebben dan direct toegang tot in de praktijk aanwezige kennis, ervaringen en vragen. Omgekeerd profiteren het werkveld en de opleidingen van de inzichten en de analytische vaardigheden

van de onderzoekers, die kunnen helpen om enerzijds te achterhalen wat eigenlijk al bekend is en anderzijds onderscheid te maken 'tussen inzicht en de waan van de dag' (Gilovich, 1993; Marsh & Fisher, 2005; Marsh, 2007).

2.2 Aanpak

Voor de uitvoering van dit onderzoek kiezen wij in de geest van de partnership approach voor een combinatie van kennisontwikkeling met praktijkontwikkeling. Het onderzoek vindt plaats in masterclasses van ervaren meidenwerkers, hun managers, docenten en onderzoekers. De masterclass fungeert als een werkplaats waar de methodische principes van het meidenwerk geëxpliciteerd worden, de onderbouwing van de werkzame principes getoetst wordt, de beschrijving van de bijbehorende werkwijzen doorgenomen wordt en de koppeling gelegd kan worden met het bestaande ondersteunende materiaal. Doordat de aanwezigen in de masterclass tevens reflecteren op hun eigen handelen, draagt het onderzoek tegelijkertijd bij aan de professionalisering van het seksespecifieke werken met meiden. Deelnemers aan de masterclass zijn geselecteerd op basis van positie in de organisatie (docent seksespecifiek werken in sociaal werk of management) of voorgedragen vanuit deelnemende organisaties in antwoord op het profiel van meidenwerkers (zie bijlage). Dit onderzoek is opgedeeld in twee fasen. In de onderstaande twee paragrafen worden deze toegelicht. Fase 1a bestaat uit het expliciteren van de praktijkkennis van de meidenwerkers in Amsterdam. Fase 1b bestaat uit het valideren van deze inzichten voor het grootstedelijke sociaal werk in Nederland.

2.2.1 Aanpak fase 1a

De uitvoering van het onderzoek in fase 1A bestaat uit een drietal bijeenkomsten van de masterclass, onderbroken met een veldwerk periode van vier maanden voor de interviews en de analyse. In de eerste twee bijeenkomsten is verkend wat de kern van het seksespecifieke werken met meisjes en jonge vrouwen is. Vervolgens zijn ervaren meidenwerkers in 10 diepte-interviews individueel bevestigd op hun praktijkkennis. Doordat de interviews worden opgenomen en woordelijk worden uitgewerkt, wordt de impliciete kennis toegankelijk voor analyse en hierdoor enerzijds meer gefundeerd en anderzijds expliciet en dus deelbaar met anderen. De uitkomsten van de analyse worden ter validatie en onderbouwing voorgelegd aan de masterclass aan de laatste masterclass bijeenkomst binnen fase 1a.

De startbijeenkomst wordt georganiseerd voor het Stedelijk Platform Meidenwerk, aangevuld met meidenwerkers en managers van de jongerenwerkaanbieders Swazoom en Elance en docenten van de opleidingen MWD en CMV van de Hogeschool van Amsterdam. De bijeenkomst heeft een dubbele agenda. Enerzijds wordt het project geïntroduceerd en wordt aanwezigen gevraagd om actief deel te nemen, onder andere door plaats te nemen in de masterclass. Anderzijds wordt de bijeenkomst gebruikt om gezamenlijk vast te stellen wat de kern en de doelen van het werken met meiden zijn. Deze gezamenlijk gearticuleerde kern en de doelen van het meidenwerk gaan het kader vormen voor het onderzoek naar de methodische principes in het werken met meiden.

De opkomst voor de startbijeenkomst is groot: iedereen die is uitgenodigd is aanwezig. Na de presentatie van het project ontstaat er een levendige discussie over de noodzaak van onderzoek. Er is veel materiaal over het werken met meiden, alleen is de wetenschappelijke

onderbouwing daarvan beperkt. Uitkomst van het gesprek is dat aanwezigen instemmen met het project en hun medewerking toezeggen.

In het tweede deel van de bijeenkomst wordt aan de hand van de creatieve werkvorm inspiratiekaarten geïnterviewd wat volgens aanwezigen de kern is van het werken met meiden. Van deze inventarisatie wordt op flip-overs verslag gedaan, waarna de gespreksleider het geheel samenvat. Nu er overeenstemming is over de kern van het werken met meiden, worden de aanwezigen verdeeld in twee groepen die gezamenlijk op rij gaan zetten wat de doelen van het meidenwerk zijn. Ook deze uitkomsten worden op flap-over geïnterviewd, waarna de gespreksleider opnieuw het geheel samenvat. De afspraak is dat van de bijeenkomst verslag wordt gemaakt en er in de volgende bijeenkomst de bevindingen, eventueel met wijzigingen, kunnen worden vastgesteld (Metz & Sonneveld, 2012).

De 2e bijeenkomst van de masterclass heeft tot doel om de kern en de doelen van het meidenwerk formeel vast te stellen en vanuit praktijkkennis gezamenlijk maximaal tien mogelijke methodische principes van het seksespecifieke werken met meiden te identificeren. De methodische principes gaan fungeren als leidraad voor de diepte-interviews waarin meidenwerkers gevraagd worden hun – deels impliciete - praktijkkennis expliciet te maken en te delen. Na een korte presentatie door de onderzoeker van de kern en de doelen van het werken met meiden, worden deze – met wijzigingen vastgesteld. Vervolgens worden aanwezige meidenwerkers gevraagd aan te geven wat volgens hen de principes van hun handelen zijn in contact met de meiden. Om het antwoorden te vergemakkelijken is de meidenwerkers al gevraagd om vanuit huis een beeld mee te nemen dat voor hen kenmerkend is voor het werken met de meiden. Tijdens de bijeenkomst is er gelegenheid om dit beeld uit te bouwen tot een collage. Eén voor één vertellen de aanwezige meidenwerkers aan de hand van hun collage wat volgens hen de principes in het werken met meiden zijn. Het is moeilijk om met de meiden to the point te komen. Wat werkt er nou in het werken met meiden? Ze blijven lang hangen bij 'ja dat doe je ook bij jongens'. Dus vaak moet gevraagd worden: Maar wat doe je dan anders als je bijvoorbeeld met meiden contact zoekt? Ze helpen elkaar om tot een goede omschrijving te komen. Zo zeggen ze: "Ja wat moet je nou tegen een beleidsmedewerker zeggen om een omschrijving van het meidenwerk te geven. Waarom is het belangrijk dat er seksespecifiek werken met meiden is?" De uitkomsten worden samengevat op een flap over. Na een korte pauze worden de thema's een voor een gezamenlijk besproken en aangescherpt. Mooi is dat aan het einde van de bijeenkomst, als de methodische principes die in de discussie geformuleerd waren worden samengevat, alle meidenwerkers zich erin kunnen vinden.⁴

Vervolgens zijn in diepte-interviews tien sociale professionals die werken met meiden door middel van **interviews** bevraagd over hun ervaringen met het seksespecifieke werken. De impliciete praktijkkennis wordt expliciet doordat meidenwerkers in het interview reflecteren op het eigen handelen en op de strategieën, theorieën en onderliggende normen die in dat handelen besloten liggen. Door vervolgens de interviews op te nemen en woordelijk uit te werken, wordt het mogelijk om deze ervaringen te analyseren. Uitgangspunt voor de

⁴ Het verslag is op te vragen door contact op te nemen met de onderzoeker Noor de Boer e.e.de.boer@hva.nl

interviews vormen de methodische principes van het seksespecifieke werken met meiden die in de tweede bijeenkomst zijn geïdentificeerd en via de mail zijn vastgesteld.⁵ De leidraad van de interviews is te vinden in bijlage twee.

In totaal zijn tien sociale professionals die werken met meiden geïnterviewd. De respondenten zijn werkzaam bij verschillende organisaties, zo hebben meidenwerkers meegedaan van Combiwel, DOCK, IJsterk, Streetcornerwork, Swazoom, The Mall en Click F1. De gemiddelde leeftijd van de meidenwerkers die geïnterviewd zijn is dertig, op uitzondering van twee meidenwerkers hebben de dames een Nederlandse culturele achtergrond en alle meidenwerkers hebben al langer dan vijf jaar ervaring in het vak.

Na de afname en de tekstuele uitwerking van de interviews zijn ze vervolgens geanalyseerd volgens *Grounded Theory* benadering die in de jaren 60 is ontwikkeld door Glaser en Strauss (1967). De *Grounded Theory* is een onderzoeksbenadering om op basis van *zorgvuldige beschouwing van empirische data* te komen tot gefundeerde theorieën. Hiervoor wordt de empirische data zorgvuldig gecodificeerd, dat wil zeggen beredeneerd samengevat, om ze enerzijds meer weloverwogen te kunnen hanteren en anderzijds beter leerbaar te maken. De werkwijze is als volgt:

1. Allereerst zijn vier sprekende, uitgewerkte interviews uitvoerig doorgelezen en is er gezocht naar thema's door stukken tekst te voorzien van een code. Deze gecodeerde onderdelen (van het materiaal) worden beschouwd als *indicatoren* voor het desbetreffende begrip. Uitgangspunt voor het coderen vormen wat reeds door de masterclass is benoemd als belangrijke principes in het werken met meiden.
2. Vervolgens zijn de relevante codes systematisch met elkaar vergeleken. Indien nodig zijn codes verbeterd, aangepast, geëxpliciteerd of gespecificeerd. Deze systematische werkwijze staat bekend als *the constant comparative method*.
3. De analyse is voortgezet in het met elkaar verbinden van begrippen en het organiseren van de gsystematiseerde inzichten, dat wil zeggen de 'theorie-in-wording' rond enkele kernbegrippen.
4. Vervolgens zijn de overige uitgewerkte interviews gecodeerd, en waar nodig de codes en de kernbegrippen bijgesteld.

In **bijeenkomst drie**, Masterclass drie, is de conceptrapportage integraal besproken met de meidenwerkers die zijn geïnterviewd en de leden van het **Stedelijk Overlegplatform Meidenwerk**. Centrale vragen voor de bespreking zijn: is de uitkomst herkenbaar? Zijn er onjuistheden en tenslotte: Zijn er aanvullingen?. De bijeenkomst dient als validatie van de analyse. Bijeenkomst drie heeft tot doel om de methodische principes formeel vast te stellen. De methodische principes worden door de onderzoeker gepresenteerd en tijdens de presentatie hebben de aanwezigen de ruimte om na een korte omschrijving van een methodisch principe feedback te geven. Door deze feedback is er nog het een en ander veranderd. Zo heette het methodisch uitgangspunt 'vertrouwensband' eerder 'persoonlijke band'. De feedback was dat het vertrouwen genoeg is om bij te dragen aan de ontwikkeling van de meiden en dat je niet in alle gevallen een persoonlijke band met een meisje hebt. De persoonlijke band zou namelijk afhankelijk zijn van een 'klik' tussen het meisje en de

⁵ Het verslag is op te vragen door contact op te nemen met de onderzoeker Noor de Boer e.e.de.boer@hva.nl

meidenwerker en dat kan er niet met iedereen zijn, terwijl het uitgangspunt om met alle meiden een vertrouwensband op te bouwen wel realistisch is. Andere discussies en reflecties van deze bijeenkomst zijn verwerkt in de rapportage⁶.

2.2.2 Aanpak fase 1b

Fase 1b van het onderzoek is een vervolg op het verkennend onderzoek van fase 1a. Youth Spot heeft dit onderzoek in opdracht van de Gemeente Amsterdam verricht en kiest er opnieuw voor om dit deelonderzoek uit te voeren door een combinatie van kennisontwikkeling met praktijkontwikkeling in de reeds gevormde masterclass.

Het resultaat van het eerste deelonderzoek (Fase 1a) is de identificatie van negen methodische principes van het seksespecifieke werken met meiden in het sociaal werk, dat gebaseerd is op tien diepte-interviews met ervaren meidenwerkers werkzaam in Amsterdam. Per principe is achterhaald wat de functie is, hoe het bijdraagt aan het versterken van de eigen kracht van meisjes en wat het aandeel is van de sociale professional in de toepassing ervan (De Boer & Metz, 2012). Omdat het onderzoek gebaseerd is op tien diepte-interviews en is uitgevoerd binnen de stad Amsterdam zijn de uitkomsten echter niet representatief voor het grootstedelijk sociaal werk in Nederland (Bryman, 2008). Om deze uitkomsten te valideren voor het grootstedelijk sociaal werk is nodig dat elders in het land tien aanvullende interviews worden gehouden met sociale professionals die in grote steden werken met meiden. De norm voor wetenschappelijk onderzoek is twintig diepte-interviews (Metz, Stam & Kat, 2011).

Om de gevonden handelingsprincipes te valideren voor het grootstedelijke seksespecifiek werken met meisjes en jonge vrouwen heeft Youth Spot de bevindingen uit het onderzoek van fase 1A getoetst in andere grote steden in Nederland. Daartoe zijn tien sociale professionals die in grote steden werken met meiden geïnterviewd. Deze meidenwerkers zijn geworven met behulp van het internet. Op verschillende websites van welzijnsinstellingen is gezocht naar meidenwerk en zodra die gevonden waren werd er telefonisch contact gezocht en verteld over het onderzoek en dat wij in dat kader op zoek waren naar ervaren meidenwerkers die mee wilden doen aan een interview. Hieronder staat een overzicht van de verschillende organisaties en meidenwerkers die per stad hebben deelgenomen:

Stad	Instelling	Aantal
Utrecht	Stichting JOU	2 meidenwerkers
Rotterdam	Contour de Twern, De meidenvilla	1 meidenwerker
	Stichting Buurtwerk	1 meidenwerker
Den Haag	Voor welzijn	2 meidenwerkers
Nijmegen	Het Interlokaal	1 meidenwerker
Groningen	Stichting Maatschappelijke Dienstverlening	1 meidenwerker
Maastricht	Team Meidenwerk	1 meidenwerker
Eindhoven	Welzijn Eindhoven	1 meidenwerker

⁶ Het verslag is op te vragen door contact op te nemen met de onderzoeker Noor de Boer e.e.de.boer@hva.nl

In de meeste gevallen is er één meidenwerker per stad geïnterviewd. Bij de drie grootste steden (Rotterdam, Den Haag en Utrecht) zijn er twee meidenwerkers geïnterviewd in verband met het grotere aantal inwoners. De meidenwerkers uit de verschillende grote steden in Nederland zijn tussen de 25 en 40 jaar en werken minimaal vijf jaar in het meidenwerk.

Voordat het interview werd afgenomen is de samenvatting van het onderzoek van fase 1a toegezonden. Deze hadden de meidenwerkers voor het interview gelezen. Het interview begon dan ook met de vraag of zij zich konden herkennen in het onderzoek en of zij aanvullingen hadden. Vervolgens werd er doorgevraagd op specifieke delen waar wij na het eerste onderzoek nog vragen over hadden (Zie bijlage 2 voor het interview leidraad).

De tien interviews, samen 850 minuten, zijn woordelijk getranscribeerd en vervolgens geanalyseerd volgens de Grounded Theory benadering van Glaser & Strauss (1967). Voor de validering is daartoe gebruik gemaakt van de door Wester (1991) en Hijmans (1994) geëxpliciteerde integratiefase. De integratiefase is de laatste stap van de inductieve theorieontwikkeling volgens Grounded Theory: het uitwerken van de theorie. De theorie wordt ontwikkeld door de centrale begrippen te verbinden met het kernbegrip of kernproces (Wester 1991). Daartoe worden de samenhangen gearticuleerd op basis van eerdere uitkomsten (Fase 1a). Vervolgens worden deze samenhangen getoetst aan nieuw materiaal, en waar nodig geherformuleerd (Fase 1b) (Hijmans 1994).

Concreet is dat voor het coderen van de nieuwe interviews, gebruik gemaakt wordt van de bestaande trefwoordenlijst. In het coderen zelf is vervolgens gefocust op bevestiging dan wel aanscherping van eerdere bevindingen enerzijds en het invullen van leemten en aanvullingen anderzijds.

Hieronder ziet u een tabel van de aanvullingen en eventuele afwijkingen ten opzichte van de onderzoeksresultaten van fase 1a.

Methodische principe	Aanvulling	Afwijking
1. Veiligheid	<ul style="list-style-type: none"> - Hoe veiligheid bijdraagt aan het bereiken van meiden. - Betrokkenheid vanuit het gezin. - De onderhuidse spanningen en het bespreekbaar maken daarvan. - Seksespecifiek: de extra aandacht voor de onderhuidse spanningen. 	
2. Kennen	<ul style="list-style-type: none"> - Aandeel meidenwerker: oplettendheid en doorvragen. - Seksespecifiek: meiden leer je op het eerste gezicht vaak kennen door met ze te praten en jongens door naar ze te kijken. 	
3. Betekenisrelatie	<ul style="list-style-type: none"> - De betekenisrelatie wordt gerealiseerd door: tijd, interesse tonen, kennen, activiteiten, goede sfeer en openheid. - Aandeel meidenwerker: toegankelijkheid. - Door de betekenisrelatie wordt er meer 	<p>Van vertrouwensband naar betekenisrelatie</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - aangenomen. - De betekenisrelatie als voorwaarde voor persoonlijke gesprekken. - Het wordt terug gezien door de vragen die meisjes zelf gaan stellen. 	
4. Praten	<ul style="list-style-type: none"> - Praten wordt gerealiseerd door: small talk en de betekenisrelatie. - Aandeel meidenwerker: meedoen en blootgeven. - Seksespecifiek: het belang van de betekenisrelatie door de behoeften van meiden op te praten. 	
5. Vergroten leefwereld	<ul style="list-style-type: none"> - Aandeel van ouders in het mogelijk maken van het vergroten van de leefwereld van meiden. 	
6. Grenzen	<ul style="list-style-type: none"> - Grenzen worden gerealiseerd: preventief en corrigeren. - Aandeel meidenwerker: houding ter preventie van gedrag, houding om te corrigeren, wegsturen. 	<p>Grenzen stellen en handhaven. Weerbaarheid gepositioneerd binnen het doel van het meidenwerk.</p>
7. Aansluiten bij behoeften	<ul style="list-style-type: none"> - Seksespecifiek: bereiken sluit aan bij het aansluiten bij de behoeften, meiden organiseren makkelijker dan jongens. - Hulpmiddelen om aan te sluiten bij meiden. 	
8. Positieve motivatie	<ul style="list-style-type: none"> - Seksespecifiek: naast de aandacht voor prestaties bij meisjes extra letten op de aandacht van persoonlijke aspecten. 	
9. Betrekken van de omgeving	<ul style="list-style-type: none"> - Drie verschillende aspecten van wel of geen contact met ouders. 	

Vervolgens zijn de bevindingen uitgewerkt in een conceptrapportage. Ter validering is het conceptrapport integraal voorgelegd aan de leden van de masterclass: Amsterdamse meidenwerkers die in fase 1a zijn geïnterviewd en leden van het Stedelijk Overlegplatform Meidenwerk. In **bijeenkomst vier**, Masterclass vier, is de conceptrapportage 1b integraal besproken. Centrale vragen voor de bespreking waren of uitkomsten die aangevuld zijn met behulp van 10 nieuwe interviews herkenbaar zijn, of er onjuistheden zijn en of ze aanvullingen hebben. Vervolgens zijn er vanuit de onderzoeker over sommigen principes een paar verduidelijkende vragen gesteld.

Vooraf aan de masterclass is de rapportage toegestuurd aan de leden. Tijdens de masterclass zijn de methodische principes één voor één door de onderzoeker gepresenteerd, waarna er voor de leden de ruimte was om feedback te geven. Opvallend was dat de meidenwerkers zich erg konden vinden in het rapport en dat er geen onjuistheden zijn geformuleerd. Wel zijn er tijdens de bijeenkomst aanvullingen geformuleerd die voortkomen uit de bespreking tussen de meidenwerkers onderling. Zo stond er bij veiligheid dat betrokkenheid van ouders bijdraagt aan het creëren van veiligheid binnen het meidenwerk en dit is aangevuld met de betrokkenheid van het gezin. Zussen zouden namelijk ook een belangrijk aandeel hebben in het creëren van veiligheid voor nieuwe

meiden die naar het meidenwerk toe gaan. Door de ervaring van oudere zussen in het meidenwerk zouden jongeren zusjes zich eerder op hun gemak dan wel veilig voelen. Een ander voorbeeld van een aanvulling is een concreet voorbeeld van hoe het methodische principe kennen bijdraagt aan de ontwikkeling van meiden.⁷

2.3 Beperkingen

Het resultaat van dit project is een rapportage van negen methodische principes van het seksspecifieke werken met meiden in het sociaal werk, dat gebaseerd is op twintig diepte-interviews met ervaren meidenwerkers. De kracht hiervan is dat er woorden zijn gegeven aan wat sociale professionals doen in het seksspecifieke werken met meiden in relatie tot de doelen, empowerment en het volwassen worden van meiden als deel van de samenleving. Hiermee kunnen sociale professionals in het werken met meiden enerzijds beter onderbouwen wat de kracht en waarde van hun werkzaamheden zijn, en anderzijds hun werken met meiden verder door ontwikkelen omdat er nu een expliciet begrip is van hun werk waardoor dat meer gericht kan worden verbeterd en overgedragen, ook in het onderwijs. De beperking van dit onderzoek is dat het alleen gebaseerd is op de praktijkkennis van sociale professionals die met meisjes werken. Zowel theoretische onderbouwing als inzicht in de resultaten volgens de doelgroep (meisjes en jonge vrouwen) ontbreken.

Theoretische onderbouwing is mogelijk met aanvullend literatuuronderzoek naar de werking en resultaten van het seksspecifiek werken met meiden. Om te achterhalen in hoeverre en op welke wijze het seksspecifieke werken bijdraagt aan empowerment en het volwassen worden van meiden als deel van de samenleving is inzicht nodig in de resultaten van seksspecifiek werken. Dat kan enerzijds door volwassen vrouwen te interviewen die als meisje intensief gebruik hebben gemaakt van het seksspecifieke werken en anderzijds de huidige doelgroep van het meidenwerk te vragen via een internet-survey.

⁷ Het totale verslag is op te vragen door contact op te nemen met de onderzoeker Noor de Boer e.e.de.boer@hva.nl

3. Kern van het werken met meiden

Inzet van dit project is het identificeren en onderbouwen van de methodische principes in het werken met meiden. Echter, voordat wij daarmee kunnen beginnen is het nodig om helderheid te hebben over wat dat werken met meiden nu eigenlijk inhoudt. Dit hoofdstuk beschrijft de zoektocht naar wat nu de kern is van het werken met meiden en eindigt met de vaststelling daarvan.

3.1 Inventariseren

Aan de hand van inspiratiekaarten werd aan de aanwezigen gevraagd om te vertellen wat volgens hen de kern is van het werken met meiden. De uitkomsten werden samengevat op een flip-over.

- Ik vind het belangrijk dat de meiden een stem krijgen zodat ze zichzelf kunnen ontdekken in de keuzes die er zijn.
- Beginfase emancipatie van de vrouw: het ontwikkelen van meisjes tot vlinder.
- Het steeds opnieuw uitvinden van geluk. In de maatschappij worden foute vormen van geluk gegeven, wat heel ingewikkeld is.
- Ik hoop tevredenheid te creëren bij de meiden, tevreden in wie ze zijn. Dat ze ontdekken wie ze zijn. Dit voor elkaar te krijgen door dingen met ze te doen.
- Ik wil een plek creëren waar meiden zich veilig voelen zodat zij zich kunnen ontplooien.
- Meiden helpen te ontdekken wie ze zijn, zodat ze in hun kracht kunnen staan.
- Een ruimte / plek creëren waarin ze zich zelfverzekerd en veilig voelen en kunnen ontplooien.
- Meiden een steun geven bij het ontdekken van zichzelf in wie ze zijn.
- Het geven van zelfvertrouwen / geloven in jezelf / zelf regie
- Het geven en het delen van verschillende inzichten die leiden tot een eigen zelfbeeld. Het uitvinden van zelfregie over hun eigen zijn.
- Helpen bij hun identiteitsontwikkeling.
- Keuzes maken in het combineren van alle verwachtingen uit de maatschappij en daarin je eigen keuze maken en niet de keuze die maatschappij uitdraagt.
- Het ondersteunen in het volwaardig mee te kunnen doen in de machine van de maatschappij en volwassenheid. Het versterken van de weerbaarheid.
- Begeleiden bij keuzes in het leven / thuis / maatschappij. Het combineren van gezinstaken met carrière waarin de meiden grenzen moeten leren stellen.
- Vrouwen hebben last van de maatschappelijke verwachtingen, dus daarom ligt de kern van het meidenwerk vaak bij de individuele vraag om jezelf te ontwikkelen en dus op te kunnen tegen die verwachtingen.

3.2 Bundelen

De inventarisatie resulteert in elf beschrijvingen van de kern van het werken met meiden. Gezamenlijke bespreking daarvan leidt tot het inzicht dat er een aantal thema's terugkeren. De centrale begrippen zijn:

Zelfontplooiing van de meiden in de rol die ze zelf willen zijn. Deze zelfontplooiing zou los moeten staan van de maatschappelijke rol die bij de meiden wordt opgelegd, zodat de meiden ontdekken wie ze zelf zijn op een plek waar ze zich veilig voelen. Hierin moet je als

meidenwerker de meiden ondersteuning bieden door het geven van verschillende inzichten die kunnen leiden tot een eigen zelfbeeld zonder dat ze worden opgelegd door de maatschappij.

Dit komt overeen met een ander element dat vaak is genoemd tijdens de bijeenkomst. Namelijk de ontwikkeling van het zelf in een maatschappij waar de rol van de vrouw ingewikkeld is (identiteitsontwikkeling als vrouw). In de huidige maatschappij wordt er aan vrouwen gevraagd om een carrière op te bouwen, om een zorgzame vrouw te zijn en kinderen op te voeden (publiek & privé).

De meidenwerkers benoemen dat je de meiden daarin weerbaar moet maken, ze helpen in het emanciperen. Maar ook weerbaar maken tegen de maatschappelijke rol, zodat ze zelf gelukkig worden. Dit moet je als meidenwerker bespreekbaar maken door ze ondersteuning te bieden in de keus die ze hebben, door de voor en nadelen met ze te bespreken. Dus de meiden helpen bij het maken van keuzes in werk en gezin, maar ze ook laten zien dat het allebei kan en dat ze daar grenzen in moeten leren stellen naar zichzelf en naar hun omgeving (zelfregie).

Wat opvallend is aan deze omschrijvingen is dat ze erg individualistisch geformuleerd zijn. Het gaat voornamelijk om de identiteitsontwikkeling van de meiden zelf en niet zozeer om het creëren van een wij-gevoel bij de meiden. Dit komt overeen met de last die vrouwen hebben van de maatschappelijke verwachtingen waardoor de kern van het meidenwerk vaak ligt bij de individuele vraag om jezelf te ontwikkelen en dus op te kunnen tegen die verwachtingen.

Afsluitend kunnen we zeggen dat de kern van het meidenwerk gaat om de individuele identiteitsontwikkeling als vrouw, waarin ze leren om in hun eigen kracht te staan en zelfregie te hebben over hun eigen toekomst in zowel de privé als de publieke omgeving.

3.3 Vaststellen

Door middel van een presentatie van onderzoekster Noor de Boer (HVA, Youth Spot) wordt de kern van het werken met meiden, zoals die tijdens de startbijeenkomst van 30 november 2011 is geformuleerd, in bijeenkomst twee teruggekoppeld naar de masterclass. De werkers krijgen tijdens de presentatie de mogelijkheid om feedback te geven op hoe de kern en de doelen zijn geformuleerd.

Kern van het werken met meiden is: de begeleiding/ondersteuning van meiden bij hun identiteitsontwikkeling, zodat zij als volwassenen zelf vorm kunnen geven aan hun leven als deel van de samenleving.

Vraag is, gaat het bij het werken met meiden om de begeleiding of om de ondersteuning?

Begeleiding: *'Wij begeleiden inderdaad de meiden, met het doel dat zij vervolgens zelf hun pad kunnen vinden.'* De werkers formuleren het begeleiden als het aanreiken van handvaten, waardoor de meiden zelfstandig verder kunnen.

Ondersteuning: De meiden ontvangen steun van de meidenwerkers voor het ontwikkelen van hun identiteit, waardoor zij sterker in het leven staan.

Conclusie: het gaat zowel om ondersteuning als om begeleiding. De meidenwerkers geven aan dat ze de meiden tijdens een activiteit meer ondersteunen en als de meiden specifiekere vragen hebben dan geven ze ook begeleiding.

Kern van het werken met meiden is:

De begeleiding en ondersteuning van meiden bij hun identiteitsontwikkeling, zodat zij als volwassenen zelf vorm kunnen geven aan hun leven als deel van de samenleving.

4. Doelen meidenwerk

Naast helderheid over de kern van het werken met meiden, is duidelijkheid nodig over de doelen. Immers, de doelen bepalen het waartoe van de inzet van het werken met meiden. In dit hoofdstuk zetten wij op een rij wat de doelen van het werken met meiden zijn en doen wij verslag van de manier waarop de doelen zijn vastgesteld.

4.1 Inventariseren

Vanuit de kern van het meidenwerk, zie hoofdstuk 3, gaan de sociale professionals in twee groepen op een rij zetten wat voor hen de doelen zijn waaraan zij werken in contact met de meiden. Voor allen is duidelijk dat het bij het werken met meiden om een integrale benadering gaat. Daarbinnen worden de volgende doelen onderscheiden:

- Talent/kwaliteit/vaardigheden ontwikkelen
- Onzichtbare problematiek boven water krijgen
- Doorverwijzen / monitoren
- Zinvolle dagbesteding / vrije- tijdsbesteding
- Werken aan positief zelfbeeld, middels rolmodellen
- Persoonlijke ontwikkeling (gezondheid / seksualiteit / relaties)
- Sociale vaardigheden
- Keuzes maken
- Preventie
- De behoeftes en problemen van meiden op diverse niveaus zichtbaar maken
- Bereiken van meiden op verschillende manieren met oog op verschillende thema's:
 - Keuzes
 - Toekomst
 - Seksualiteit
 - Zelfbeeld
 - Relaties
 - Problematiek achter de voordeur vandaan halen

Een nabespreking van de uitkomst leert dat het moeilijk is om de meerwaarde van het werken met meiden in concrete woorden te vangen. Wel wordt zichtbaar dat het in hoofdzaak om twee doelen gaat: talentontwikkeling en het zichtbaar maken van de problematiek en dit in de vorm van vrijetijdsbesteding. Talentontwikkeling zien de meidenwerkers als het werken aan een positief zelfbeeld, zodat ze het gevoel krijgen dat ze er mogen zijn, maar ook dat ze weten dat hun tekortkomingen er mogen zijn. Belangrijk bij het ontwikkelen van talenten benoemen de meidenwerkers rolmodellen; rolmodellen zouden vooral voor meiden erg belangrijk zijn door alle vragen die ze hebben. Het zichtbaar maken van de problematiek is vooral bij meiden van belang, omdat dit vaak niet zo duidelijk naar voren komt als bij jongens.

4.2 Aanvullingen

Omdat het moeilijk bleek om de doelen van het werken met meiden goed te formuleren is hulp gezocht in de literatuur. De uitkomsten van de brede inventarisatie zijn vergeleken met de algemene doelen voor het jongerenwerk, zoals geformuleerd in het boek *Kleine stappen, grote overwinningen* (Metz 2011), waarna een nieuwe indeling is gemaakt. Het werken met meiden kent vier doelen:

1. Vorming: door aandacht te hebben voor de ontwikkeling van de meiden. Dit kan door middel van bijvoorbeeld talentontwikkeling (sociale vaardigheden, persoonlijke ontwikkeling, identiteitsontwikkeling), zodat meiden hun talenten leren kennen.
2. Binding aan de samenleving: maatschappelijke betrokkenheid
3. Het zichtbaar maken: doordat het meidenwerk plaatsvindt in de samenleving.
 - a) Behoeftes: wat willen hedendaagse meiden
 - b) Psychosociale problematiek: belangrijk bij meidenwerk, omdat dit in vergelijking met jongens vaak minder goed zichtbaar is, het doel van het meidenwerk is om dit zichtbaarder te maken.
4. Eigen kracht: meiden leren en de mogelijkheid bieden om zelf verantwoordelijkheid te dragen voor hun eigen leven.

Door middel van een presentatie van onderzoekster Noor de Boer (HVA, Youth Spot), is deze nieuwe indeling voorgelegd aan de masterclass in bijeenkomst 2. De werkers krijgen tijdens de presentatie de mogelijkheid om feedback te geven op hoe de kern en de doelen zijn geformuleerd.

1. Vorming:

Een aantal meidenwerkers geeft aan dat ze bij enkel het begrip vorming de pedagogische begeleiding missen. Zij beargumenteren dit door aan te geven dat ze ook veel bezig zijn met 'opvoeden' en leren. Niet alle meidenwerkers willen het opvoeden noemen. Wel herkennen zij dat zij tijdens hun werk bezig zijn met het stellen van grenzen, maar wel op een speelse wijze. Door bijvoorbeeld een voorbeeldfiguur in te zetten of een film te kijken met een moralistisch verhaal. Het wordt ook omschreven als een bijdrage bij de ontwikkeling van meiden, want bij het begrip opvoeden hebben sommigen meidenwerkers sterk het gevoel dat ze te dicht bij de taak van ouders komen te staan en daar zouden spanningen tussen kunnen ontstaan. Doordat bijvoorbeeld de normen en waarden van ouders anders kunnen zijn dan de normen en waarden in het meidenwerk. Alle meidenwerkers geven aan dat ouders op de eerste plaats staan. Vanwege bovenstaande discussie wordt vastgelegd dat het begrip vorming het beste past. Het opvoeden van de meiden of het bijdrage aan de sociale ontwikkeling wordt vastgesteld als een middel om te vormen. Het vormen van meiden bij de ontwikkeling van hun identiteit, zodat zij kunnen groeien tot een zelfstandige volwassene.
2. Binding aan de samenleving:

Maatschappelijke betrokkenheid creëren bij de meiden.
3. Het zichtbaar maken van behoeftes en psychosociale problematiek van meiden:

Meidenwerkers zien inderdaad dat dit een doel is van het meidenwerk, maar het gaat volgens hen ook om het aanpakken van de psychosociale problematiek, dus een beweging op gang zetten. *'Wij laten de meiden niet zitten nadat het zichtbaar is gemaakt'*.

Dit doel is tweezijdig, aan de ene kant gaat het inderdaad om het zichtbaar maken van de meiden, maar aan de andere kant gaat het ook om maatschappelijke

zichtbaarheid. Het zichtbaar maken van meiden door middel van het meidenwerk, bijvoorbeeld richting de politiek.

4. Het stimuleren van de weerbaarheid:
Meiden leren en de mogelijkheid bieden om zelf verantwoordelijkheid te dragen voor hun eigen leven. De meidenwerkers formuleren dit als: weerbaarheid, zodat de meiden zelfstandig keuzes kunnen maken. Specifiek voor het werken met meiden is dat bewustwording en omgaan met eigen grenzen belangrijk is voor de emancipatie en het weerbaar worden van meiden. Hierbij gaat het er om dat meiden zich bewust worden van hun eigen gedrag, hun eigen grenzen en leren om hun grenzen aan te geven. Dit betekent dat meiden in het meidenwerk weerbaar worden gemaakt, door bewustwording van eigen grenzen en het communiceren van grenzen.

4.3 Vaststellen

Op basis van de feedback zijn de doelen van het werken met meiden opnieuw aangepast. Via de mail is dit nogmaals voorgelegd aan de masterclass. Toen de deelnemers hun akkoord gaven, zijn de doelen definitief geformuleerd.

De doelen van het werken met meiden zijn:

1. Vorming

Bij vorming gaat het om de aandacht die je hebt voor de ontwikkeling van de persoon (persoonlijke ontwikkeling en zelfontplooiing) (Metz, 2011 pp 92).

2. Binding aan de samenleving

Het creëren van volwaardige maatschappelijk participatie van de meiden.

3. Het zichtbaar maken en aanpakken van behoeftes en psychosociale problematiek

Dit doel is tweezijdig en gaat in eerste instantie om het zichtbaar maken van de behoefte en problemen van individuele meiden en in tweede instantie om het zichtbaar maken van de belangen van meiden richting bijvoorbeeld de politiek. De meiden die door het meidenwerk zichtbaar zijn geworden kunnen vervolgens ondersteuning en begeleiding krijgen.

4. Weerbaarheid stimuleren

Het weerbaar maken van meiden draait om het creëren van zelfvertrouwen in zichzelf, waardoor zij zelfstandig keuzes kunnen maken.

5. Resultaten

Dit hoofdstuk presenteert de negen methodische principes van het seksespecifieke werken met meisjes en jonge vrouwen. Methodisch handelen houdt in dat professionals doelgericht, systematisch, weloverwogen, welbewust en tegelijk ethisch en maatschappelijk verantwoord handelen (Alert en ondernemend 2.0). Methodische principes zijn de uitgangspunten die ten grondslag liggen aan het methodisch handelen van de sociale professionals in contact met doelgroep. Kenmerkend voor methodische principes is dat zij naast elkaar bestaan en afhankelijk van situatie, doel, persoon en de beschikbare middelen worden ingezet (Metz & Sonneveld, 2012).

De negen methodische principes van het seksespecifieke werken geven inhoudelijk richting aan de begeleiding en ondersteuning van meiden bij hun identiteitsontwikkeling. Inzet van het meidenwerk is dat de meiden als volwassenen zelf vorm kunnen geven aan hun leven als deel van de samenleving – dit is geconcretiseerd in vier doelen: Vorming, Binding aan de samenleving, Zichtbaar maken en Weerbaarheid (p 31). De principes zijn de uitkomst van kwalitatief onderzoek zoals eerder in dit rapport beschreven is.

De negen methodische principes van het meidenwerk zijn:

1. Veiligheid
2. Kennen
3. Betekenisrelatie
4. Praten
5. Vergroten van de leefwereld
6. Grenzen
7. Aansluiten bij behoeften
8. Positieve motivatie
9. Werken met de omgeving

In dit hoofdstuk worden deze principes één voor één toegelicht. Per paragraaf wordt antwoord gegeven op de volgende vragen: 1. Wat houdt het principe in? 2. Hoe wordt betekenis gegeven aan het methodisch principe?, 3. Wat is het aandeel van de meidenwerker? en 4. Hoe draagt het methodisch principe bij aan de ontwikkeling van de meiden (Hoe draagt het principe bij aan de doelstellingen –vorming, binding aan de samenleving, het zichtbaar en aanpakken van behoeftes en psychosociale problematiek en weerbaarheid stimuleren - van het meidenwerk)? Ten slotte wordt er aandacht besteed aan het seksespecifieke karakter van het methodisch principe en wordt het verband tussen de methodische principes toegelicht.

5.1 Methodisch principe 1: Veiligheid

Uit de gesprekken met de meidenwerkers blijkt dat het werken met meiden staat en valt met veiligheid. Veiligheid gaat erom dat meisjes en jonge vrouwen zich binnen het meidenwerk veilig kunnen voelen. Veiligheid is daarmee een emotie die ieder meisje anders zal ervaren. Het ervaren van veiligheid binnen het meidenwerk is om twee redenen belangrijk. Zonder veiligheid is het heel moeilijk om meisjes en jonge vrouwen te bereiken. Vervolgens is het nodig dat meisjes en jonge vrouwen zich veilig voelen om (gezamenlijk) aan hun persoonlijke ontwikkeling te kunnen werken.

*'Veiligheid is een basisvoorwaarde.'*⁸

*'Ik denk dat op het moment dat ze blijven en dat ze... dat je ziet dat iemand iets van zichzelf durft te laten zien, dan is er veiligheid.'*⁹

*'Je moet veiligheid creëren wil je ... wil je verder kunnen komen. Dat is een soort van basisbehoefte van de mens.'*¹⁰

Hoewel het moeilijk is om de betekenis van veiligheid expliciet te benoemen zijn er wel verschillende aspecten die bijdragen en kunnen zorgen voor veiligheid. Veiligheid ontstaat door het aanbieden van een fysieke veilige ruimte en waarborgen van sociale veiligheid. Beide worden weer onderverdeeld in verschillende aspecten die onder fysieke veilige ruimte of sociale veiligheid vallen.

1. Fysieke veilige ruimte

Bij een fysieke veilige ruimte gaat het erom dat de meiden zich veilig voelen binnen de muren van het meidenwerk en dat de locatie van het meidenwerk op een veilige plek staat. Het meidenwerk moet daarvoor de beschikking hebben over een fysieke ruimte waar meiden zich veilig voelen. Daaronder vallen verschillende aspecten. Zo gaat het bij een veilige fysieke ruimte om de plek van het meidenwerk, om een veilige sfeer waardoor meiden zich welkom voelen en om de afwezigheid van jongens.

Veilige plek

Met een veilige plek wordt bedoeld dat de locatie van het meidenwerk veilig is, waardoor de meiden veilig naar het meidenwerk toe kunnen komen. Hoewel onderstaand citaat het verband legt met de afwezigheid van jongens laat het ook zien dat de keuze voor de plek van het meidenwerk gerelateerd is aan de omgeving, zodat meiden veilig naar het meidenwerk kunnen komen.

'Dat er geen jongens zijn. Dan moet je dus zorgen dat het daar dus veilig is, en dat de jongens niet blowen of drinken. Dat die niet in aanraking komen met die meiden. Dat ze veilig door die deur heen kunnen. Dus dat er niet een groep jongens voor die deur staat,

⁸ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 8 Fase 1a

⁹ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1 Fase 1b

¹⁰ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 10 Fase 1a

*dat je meeloopt door die deur, naar buiten, soms thuisbrengt, om maar te zorgen dat ze echt veilig door de groep jongens heen komen.'*¹¹

*'Ze moeten zich dus vertrouwd voelen en veilig voelen in die omgeving.'*¹²

Uitstraling van de ruimte

Vervolgens zijn meiden erg gevoelig voor hoe de ruimte eruit ziet: is het een donker hol of staan er gezellige banken en ziet het er verzorgd uit. Dit bepaalt samen de fysieke veiligheid voor meiden, want zij vinden het nou eenmaal fijn als de ruimte er gezellig uit ziet, dat ze zich welkom voelen en zien dat ze werden verwacht. Hierdoor kan je bij de voorbereiding al bezig zijn met de sfeer in de ruimte ter ondersteuning van de veiligheid.

*'We hebben ook een studio en daar kwam iemand binnen en die zei het lijkt hier wel een huiskamer. En dat wil ik ook. Blijkbaar was er een sfeer van een huiskamer en dat vind ik prettig, de sfeer die ik wil hebben. Dat hoeft niet zoetsappig te zijn, maar wel een welkom voor iedereen. Dat moet er in zitten.'*¹³

*'Hoe zeg je dat nou, de aankleding weet je wel, van de locatie waar je gebruik van maakt. Dat moet denk ik gelijk al een beetje de toon zetten voor waar je voor staat. Je staat voor gezelligheid, welkom, weet je wel, dat gevoel.'*¹⁴

*'De werker moet ook ... weet je ... is sfeermaker eigenlijk. Want je bent zelf de gastvrouw of gastheer. En als een meidenwerker dat je die veilige sfeer kan creëren.'*¹⁵

*'Nou als je een filmavond hebt, dan doe ik kaarsjes en hapjes. En dan laten we ze zelf ook dingetjes snijden en zelf in bakjes doen en op tafel zetten.'*¹⁶

Afwezigheid jongens

De meidenwerkers ervaren in hun werk dat het belangrijk is dat meisjes en jonge vrouwen een plek hebben om elkaar te ontmoeten zonder dat daar jongens bij zijn. De afwezigheid van jongens draagt bij aan de veilige fysieke ruimte, omdat meiden volgens de meidenwerkers dan het gevoel hebben dat het in de omgeving van het meidenwerk veilig is waardoor zij zichzelf kunnen zijn. Wat daarvan precies de reden is, blijft moeilijk om te achterhalen. Genoemd wordt dat de meiden denken dat hun ouders het fijn vinden als hun dochters op een plek zijn zonder jongens en omdat er zonder jongens de mogelijkheid is om af te stemmen op de behoefte, het perspectief en de communicatiestijlen van meisjes.

'Misschien omdat zij denken dat ouders het niet goed vinden dat zij in een ruimte zijn waar ook jongens komen. In de vrije tijd. Want het is geen school. En dat ze het daarom dan liever niet willen, en bang zijn of ... eh ... omdat het jongens zijn uit de

¹¹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1 Fase 1a

¹² Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4 Fase 1a

¹³ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 7 Fase 1b

¹⁴ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 9 Fase 1b

¹⁵ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 7 Fase 1b

¹⁶ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 9 Fase 1b

buurt, waar ze liever niet in contact ... mee in contact willen komen. Waarom weet ik niet (lacht). ... Eh ... Of omdat ze die jongens gewoon niet kennen en eng vinden. Omdat ze wat ouder zijn, of weet ik ... Ik heb echt geen idee wat nou precies de reden is. Maar ik merk wel dat de meisjes echt gewoon behoefte hebben aan een eigen ruimte en een eigen plek en ... eh ... Waar ze zichzelf kunnen zijn en ... eh ... ja. Gewoon een eigen plek.¹⁷

'Eh... in de eerst plaats om die veiligheid te creëren. Ik denk dat de meisjes daar echt nood aan hebben om het seksespecifiek te doen. Maar ook omdat jongens... als ik een voorlichting geef aan jongens, vul ik die anders in dan wanneer ik hem aan meisjes geef. Jongens moeten wat sneller actief worden, die moeten even wat kwijt kunnen. Dus daar beginnen we met een hele actieve werkvorm. Meisjes niet. Die willen even de kat uit de boom kijken. En die willen even achter de tafel blijven zitten.'¹⁸

Het is dus belangrijk dat meiden een eigen ruimte hebben en dit houdt onder andere in dat op het moment dat er meidenwerk wordt aangeboden de ruimte alleen voor meiden is en er dus geen jongens zijn.

'Heeft die eigen plek dan heel specifiek met de veiligheid te maken?

Ja. Ja. Want het is een eigen plek. Dit is van ons. En van niemand anders. Wij kunnen hier alles doen. Wij mogen hier onszelf zijn. Het is een meidenhoek.'

'En dat maakt het veilig?

Ja.¹⁹

'Nee, ik denk echt inderdaad, als je een ruimte hebt waar echt alleen ... of een moment hebt ... dus natuurlijk een moment hebt dat die ruimte alleen beschikbaar is voor die meiden en niet voor jongens, dat het dan veilig is.'²⁰

Voor de fysieke veiligheid is het van belang dat de meidenwerker aandacht heeft voor de veilige plek. Zowel de locatie van het meidenwerk als de omstandigheden van de ruimte van het meidenwerk. De aandachtspunten kunnen met behulp van collega's gerealiseerd worden.

2. Sociale veiligheid

Bij sociale veiligheid gaat het erom dat meiden zich door de omgeving beschermd voelen door menselijk handelen. Zo kan bijvoorbeeld het handelen van de meidenwerker er toe bijdragen dat een meisje zich in het meidenwerk op haar gemak voelt. Het doel is dat de meiden in contact met elkaar en de meidenwerker zich veilig voelen.

'Dat iedereen gewoon een veilig gevoel heeft, van: nou, ik kan met mijn verhaal, met mijn vraag bij haar terecht, of bij die plek terecht.'²¹

¹⁷ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3Fase 1a

¹⁸ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 6 Fase 1b

¹⁹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3 Fase 1a

²⁰ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4 Fase 1a

Om de veiligheid te bewaken ben je als meidenwerker bezig met het behouden van een goede sfeer. Er kan in de groep een hoop gebeuren, waardoor je als meidenwerker aandacht moet hebben voor sociale veiligheid van de meiden; de groepsdynamiek. Natuurlijk kan het niet zo zijn dat het altijd goed gaat en mag het ook wel eens wat minder zijn. Je bespreekt immers persoonlijke onderwerpen die emotioneel beladen kunnen zijn of er gebeurt iets tussen meiden waardoor de sfeer even ver te zoeken is. Het gaat er om dat je er bewust van bent en zo kan reageren op wat er om je heen gebeurt.

*'Wij zeggen hier: de sfeer... Het gaat erom dat je goed met elkaar omgaat. Respect voor elkaar hebt. Je aan de regels houdt. En ook jezelf blijft.'*²²

'En die goede sfeer? Ja, wat is dat?'

*Nou openheid naar elkaar. Geen achterbaks gedoe geen gesmiespeld, niks onder de tafel gebeuren, de stille-oorlog-gedoe. Dat moet je niet hebben. Eh... ja, dat het gezellig is, dat het fijn is voor ieder. Dat je je fijn voelt. Dat je... ja, met een prettig gevoel d'r kan zijn. En dat je jezelf kan zijn.'*²³

Meidenwerkers kunnen er op verschillende manieren aan bijdragen dat de meiden zich veilig voelen in het meidenwerk. Dit vraagt om verschillende professionele handelingen en gedragingen van de meidenwerker om sociale veiligheid voor de meiden te realiseren. Hieronder worden verschillende aspecten van deze professionele handelingen van sociale veiligheid benoemd en toegelicht.

Omgangsvormen

Een belangrijk aspect van het behouden van een goede sfeer zijn de omgangsvormen tussen de meiden. Essentieel bij het creëren van sociale veiligheid zijn regels en afspraken, hierin gaat het om expliciete richtlijnen voor de manier waarop de meiden met elkaar omgaan, zodat elk meisje zich veilig kan voelen in het meidenwerk. Meidenwerkers geven aan dat zij verantwoordelijk zijn voor het handhaven van deze regels en afspraken.

*'En dan de sfeer moet veilig zijn dat ze zichzelf kunnen zijn, dat ze het gevoel hebben dat ze eh ... ja, beschermd worden tegen meiden die niet zo aardig zijn, dat is een veiligheid.'*²⁴

'En jij zei net dat regels ook heel belangrijk zijn voor veiligheid?'

*Ja. Eh nou ja, hele simpele dingen, maar wel gewoon heel belangrijk. Die dingen die hier worden verteld blijven hier. Je respecteert elkaar. Hé, je kan het weleens niet met elkaar eens zijn, maar je respecteert de mening van een ander.'*²⁵

²¹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4 Fase 1a

²² Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2 Fase 1b

²³ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 6 Fase 1b

²⁴ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1 Fase 1a

²⁵ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 6 Fase 1b

*'Dat er wel regels zijn, weet je wel. Dat is heel belangrijk. En vooral regels die van belang zijn dat een ander ... één meisje een ander meisje niet ... eh ... ja, hoe zeg je dat ... eh ... Dat ze zich ellendig voelt of ongelukkig voelt als ze daar komt. Nou, als ik dat zie en merk en het is echt heel extreem, dan wordt die persoon er ook echt uitgezet.'*²⁶

Om de omgangsvormen te handhaven helpt het als de meidenwerker duidelijk en direct is. Duidelijkheid zorgt ervoor dat de meisjes en jonge vrouwen weten wat zij kunnen verwachten. Directheid is belangrijk om zodra er iets voorvalt, als meidenwerker direct te handelen om zo de sociale veiligheid te kunnen waarborgen.

*'Openheid en duidelijkheid is een belangrijk element voor veiligheid.'*²⁷

*'Daar moet je gewoon altijd wel iets van zeggen. Je moet er altijd bovenop zitten, zeg maar, als er iets gebeurt waarvan jij denkt: zo hoor je niet met elkaar om te gaan. Dat je dat direct zegt. En dat je ook uitlegt van waarom dat zo is en bla bla bla.'*²⁸

Om de veiligheid te waarborgen helpt het om samen regels te hebben, deze worden voor het creëren van sociale veiligheid met elkaar besproken. Hierdoor zijn alle meiden ervan op de hoogte en weten de meiden ook wat ze kunnen verwachten, dit kan bijdrage aan een veilig gevoel.

*'Wat is er nodig om er hier iets gezellig van te maken. Daar begin ik altijd weer mee in een nieuwe groep. Dat ze mee willen werken met een gezellige meidenclub en dat dit aan hun is. Zetten we op papier en zetten zij hun handtekening onder. Dan hebben zij zelf bedacht hoe zij een meidenclub gezellig maken. En ook komen ze zelf wel op dat je niet mag fluisteren en dat je moet luisteren als iemand wat zegt. En dan probeer ik door te vragen, wat gaan we dan doen als het toch gebeurt? Dan moet iemand naar buiten nou als het nog niet gaat da kan die hier niet zijn want dan is het niet leuk. Dan is het belangrijk dat je het ook doet, consequent zijn. Zelf zijn ze dat absoluut niet.'*²⁹

Onderhuidse spanningen

Ten slotte is het alert zijn op onderhuidse spanningen belangrijk voor het behouden van een goede sfeer. Deze spanningen, ook wel bekend als de 'stille oorlog' zijn kenmerkend voor groepen meisjes. Zo is het seksespecifieke aspect van veiligheid gerelateerd aan de extra aandacht die er in het meidenwerk moet zijn voor de onderhuidse spanningen. Gedrag dat zich vaak onder de tafel afspeelt, terwijl dit bij jongens veel zichtbaarder is vanwege hun fysieke gedrag. Bij onderhuidse spanningen gaat het over spanningen die op de eerste plaats moeilijk te herkennen zijn, maar er onderhuids wel zijn en een bedreiging vormen voor de sociale veiligheid in de groep. De onderhuidse spanningen kan je omschrijven als machtsvorming bij meiden; processen die niet uitgesproken worden maar wel aanwezig zijn. Met onderstaande citaten worden deze onderhuidse spanningen wat concreter gemaakt.

²⁶ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4 Fase 1a

²⁷ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3 Fase 1a

²⁸ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2 Fase 1a

²⁹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 8 Fase 1a

*'Meisjes kunnen onderling een stille oorlog voeren. Wat wel specifiek is voor meiden en jongens bijna niet doen. Dit is ook heel moeilijk bespreekbaar te maken, want het is er eigenlijk niet. Ik kan jou negeren maar ik doe niks verkeerd ik kan jou gedag zeggen, maar niet enthousiast. Hoe benoem je dat als meidenwerker. Je kan er niks meer mee als meiden die stille oorlog hebben.'*³⁰

*'En dat is altijd op een geniepige, onder-de-tafel-achtige manier hé. Je ziet dat gebeuren. Mensen komen binnen. Of meisjes komen binnen. En die gaan zitten. En die gaan al op een bepaalde manier zitten. Een groepje gaat daar zitten, iemand komt binnen, ziet dat groepje, en gaat daar zitten. Dat wil niet direct iets betekenen, maar je ziet al op de manier waarop iemand loopt en kijkt en doet... En die interactie die er dan plaatsvindt, non-verbaal, verbaal... Je ziet dat.'*³¹

'Die kan zo naar iemand zo doen van: o leuk! En dan draait ze zich om en dan doet ze zo naar iemand: o.... weet je wel. Echt zo dat stiekeme gedrag.'

'Ja, vooral... hé, dat dreinend bijvoorbeeld. Zeker als het natuurlijk groepen tegen elkaar zijn die conflicten hebben, dan merk je dat heel duidelijk. Of de één is wat stiller. Of de ander gaat juist heel erg overheersend doen in de groep.'

Meidenwerkers reageren verschillend op de vraag of het moeilijk of makkelijk is om deze spanningen te signaleren. Duidelijk wordt dat het methodisch principe 'Kennen' (uitgewerkt op p. 43) een hulpmiddel is om onderhuidse spanningen te signaleren.

*'Maar... ja, we kennen die meiden in zoverre dat we echt wel merken of er iets aan de hand is.'*³²

*'En... dat merk je gewoon meteen. Ook als er met iemand iets aan de hand is, dat merk je meteen. Een verandering in gedrag of in uitdrukking. (...) Je kent groepen weet je, je kent de dynamiek van groepen. En ik denk dat je dat wel voelt als er een spanning is. D'r zijn wel altijd signalen die dat aangeven.'*³³

Om deze spanningen te signaleren helpt het in ieder geval om als meidenwerker permanent alert te zijn op wat er gebeurt. Op deze manier kan de meidenwerker continu aandacht hebben voor de sfeer in de groep als geheel en het welbevinden van de individuele leden van de groep.

*'En ook wel dat wij blijven opletten: wat gebeurt er in de groep? Voelt ieder meisje zich nog okay? En dat constant in de gaten blijven houden. En daar iets mee doen als je ziet dat een meisje zich minder veilig voelt.'*³⁴

³⁰ Masterclass bijeenkomst 3 18 juni 2012, Amsterdam, Fase 1b

³¹ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 5 Fase 1b

³² Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 6 Fase 1b

³³ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 7 Fase 1b

³⁴ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3 Fase 1a

Om deze onderhuidse spanningen aan te pakken en zo de sociale veiligheid te waarborgen, lijkt het bespreekbaar maken van de spanning of het gedrag het beste te helpen. Dit staat in verband met alertheid en directheid, want je moet alert zijn om spanningen te herkennen en er vervolgens direct op reageren door het bespreekbaar te maken. Hierdoor zorg je ervoor dat spanningen die er kunnen spelen direct aan de oppervlakte komen.

*'En er ook voor zorgen dat als iemand zich niet veilig voelt door wat een ander meisje heeft gedaan, dat dat ook direct uitgepraat wordt en direct wordt opgelost, zeg maar.'*³⁵

*'Door alles uit te praten. Ze moeten elkaar de hand weer schudden als ze eruit gaan. Ze gingen als vijanden zitten en als vriendinnen eruit. Vandaag dikke vrienden en morgen vijanden, typisch meiden.'*³⁶

'Wat is jouw aandeel in het creëren van die sfeer.
*Zorgen dat dingen uitgepraat worden, dat moet je zelf kunnen voelen en zien. Kunnen observeren in de groep.'*³⁷

De meidenwerkers aan wie gevraagd is wat te doen bij een onderhuidse spanning zeggen allemaal dat ze het in alle gevallen bespreekbaar maken. Er is wel een verschil tussen de manier waarop dit te bespreken. De ene helft zou het individueel bespreken en de andere helft zegt dat zij het liever in de groep bespreken, maar dat het wel afhankelijk is of het gedrag vanuit een gedeelte van de groep komt of van één meisje. Als het van één meisje komt, nemen ze haar liever ook even apart.

In de groep:

*'Daar ben ik heel open over heel direct in. Dan zeg ik: ik merk dat er tussen een aantal meiden wat speelt. Je hoeft dat hier niet te delen als je dat niet wilt. Maar wij hebben er last van. Dus we bieden twee opties aan. Of je gaat normaal en gezellig tegen elkaar doen. En je houdt je oorlog voor buiten de meidengroep. Of je komt naar ons toe en wij kunnen bemiddelen.'*³⁸

Individueel:

*'Nou ja, en als dat gebeurt, dan... dan signaleren wij dat natuurlijk meteen en dan hebben we zoiets van: hé kom eens even mee. En dan gaan we daar met haar over in gesprek. En dan geven we ook aan van: hoe zou dat nou voor jou zijn, hé? Wij proberen altijd een beetje te spiegelen.'*³⁹

Betrokkenheid vanuit het gezin

³⁵ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2 Fase 1a

³⁶ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 8 Fase 1a

³⁷ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 8 Fase 1a

³⁸ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 7 Fase 1b

³⁹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 10 Fase 1b

De betrokkenheid vanuit het gezin kan bijdragen aan de sociale veiligheid. Zo speelt de thuissituatie van een meisje een belangrijke rol in het ervaren van veiligheid binnen het meidenwerk. Dit kan op twee manieren. Op de eerste plaats is ouderbetrokkenheid zeker voor meisjes en jonge vrouwen van belang omdat ouders over het algemeen bezorgd zijn over de persoonlijke veiligheid van hun dochter en de meiden voelen zich veiliger als ouders positief tegenover het meidenwerk staan. De betrokkenheid van beide ouders helpt bij het creëren van veiligheid, maar vooral de inbreng van moeders zou daarin leidend zijn.

*'En je hebt ouders die dus echt ... nou ja, die je moet laten zien dat je een veilige plek hebt en dat de meiden mogen komen.'*⁴⁰

*'Een veilige omgeving voor hun gevoel. En het gevoel van de ouders is belangrijk, dat je dochter ergens veilig zit en dat daar niet hoeft om te kijken. Ja, dan kan je bepaalde dingen ook leren aan meiden, dat ze zichzelf kunnen.... Empoweren noemen ze dat nu in mooie taal.'*⁴¹

Zoals eerder staat vermeld draagt bijvoorbeeld de afwezigheid van jongens bij aan de veiligheid, dit is een onderdeel van de veiligheid die ouders ook graag willen hebben. Door rekening te houden met de behoefte van ouders kan dit het meidenwerk helpen om meiden te bereiken. Meiden krijgen dan misschien eerder toestemming van hun ouders om naar het meidenwerk toe te gaan en aan activiteiten mee te doen.

*'Je biedt veiligheid voor ouders, waardoor die meiden mogen blijven komen.'*⁴²

'Is het contact met ouders voor het creëren van veiligheid?

*Ja, en voor het bereiken van de meiden.'*⁴³

Ten tweede kan de ervaring van een oudere zus bijdragen aan het gevoel van veiligheid voor een jonger zusje. Door de ervaringen van een oudere zus in het meidenwerk kan dat een ingang zijn voor een jonger zusje. Op deze manier functioneert een zus ook als een middel om meerdere meiden te bereiken en als je meiden bereikt zou dat betekenen dat de omgeving veilig is en dat kan overgedragen worden op andere meiden.

*'Oudere zussen kunnen er een rol inspelen om het veilige imago te verbeteren, door er thuis over te vertellen een jonger zusje mee te nemen.'*⁴⁴

Zo kunnen verschillende contacten binnen het gezin bijdragen aan het bereiken van meiden. Als meidenwerker kan je er vanuit gaan dat als meiden daadwerkelijk door iemand uit het gezin wordt gestuurd dat het veilig genoeg is om hun dochter of zusje te daar achter te laten. Vervolgens kunnen deze lijntjes met het gezin een gevoel van veiligheid voor het meisje in

⁴⁰ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1 Fase 1a

⁴¹ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2 Fase 1b

⁴² Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1 Fase 1a

⁴³ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 8 Fase 1a

⁴⁴ Masterclass bijeenkomst 4, 11 december 2013 Amsterdam, Fase 1b.

kwestie creëren. Zo zouden meiden zich eerder op hun gemak voelen als zij weten dat iemand uit haar gezin op de hoogte is van de situatie in het meidenwerk.

Hieraan moet wel toegevoegd worden dat het creëren van veiligheid met behulp van contact met de familie cultureel bepaald kan zijn. Bij de ene cultuur zoek je voor veiligheid eerst contact met het gezin en dan pas met het meisje en in de andere cultuur is dat weer precies andersom.

*'Het aanbrengen van veiligheid is ook cultureel bepaald, bij sommigen culturen moet je ouders heel erg nauw betrekken, maar bij andere culturen is eerst het ouder contact.'*⁴⁵

Pedagogische rol

Om de sociale veiligheid te kunnen waarborgen moet de meidenwerker kunnen manoeuvreren tussen twee rollen. De meidenwerker moet zowel tussen de meiden kunnen staan, maar zodra dit nodig is er ook er boven kunnen staan. Dit vraagt om een goede verhouding tussen afstand en nabijheid en de nodige flexibiliteit om telkens in te kunnen spelen op de situatie. Waardoor zij soms streng moet zijn en er boven moet kunnen staan. In deze situatie moet ze er voor zorgen dat de regels worden gehandhaafd, maar in situaties die niet onveilig zijn kan ze meer tussen de groep gaan staan.

*'Ja, ik weet niet, ergens heb je een bepaalde amicale manier van omgang, maar anderzijds heb je ook wel weer een afstand die je bewaart. Dus je bent ergens ... ja, ik weet niet ... Het is ... ja ... ik weet niet ... Enerzijds maak je grapjes met ze en ... ja, verberg je ... ja ... doe je eigenlijk net alsof je één van hun bent, maar eigenlijk dan ook weer niet, weet je wel. Dat is wel een heel bepaalde afstand daarin.'*⁴⁶

Uit bovenstaande uitwerking van het methodisch principe 'veiligheid' wordt inzichtelijk dat er meerdere verbanden zijn met andere methodische principes. Zo staat omgangsvormen dat een aspect is van sociale veiligheid in relatie tot het methodisch principe 'grenzen' dat op pagina 68 wordt uitgewerkt. En de betrokkenheid van het gezin dat ook een aspect is van sociale veiligheid, staat in relatie tot het methodisch principe 'werken met de omgeving' dat uitgewerkt wordt op pagina 83.

In de uitwerking van 'veiligheid' bleek al dat er sommigen aspecten seksespecifiek zijn. Zo is natuurlijk de afwezigheid van jongens, wat onder de fysieke veilige ruimte valt, toegespitst op het karakter van het meidenwerk. En vervolgens is de extra aandacht die er in het meidenwerk moet zijn voor onderhuidse spanningen gerelateerd aan het seksespecifieke karakter van het meidenwerk. Gedrag dat zich vaak onder de tafel afspeelt, terwijl dit bij jongens veel zichtbaarder zou zijn vanwege hun fysieke gedrag.

Ontwikkeling

De betekenis van het methodisch principe veiligheid voor de ontwikkeling van meisjes en jonge vrouwen binnen het meidenwerk is dat veiligheid een basisvoorwaarde is voor de

⁴⁵ Masterclass bijeenkomst 4, 11 december 2013 Amsterdam, fase 1b.

⁴⁶ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2 Fase 1a

ontwikkeling van de meiden. Meidenwerkers zeggen daarover dat zodra er veiligheid is, zij kunnen beginnen met het werken aan de doelen van het meidenwerk en bijvoorbeeld over onderwerpen gaan praten die bijdragen aan de ontwikkeling van meiden.

*'Daardoor kunnen ze dus ook aan activiteiten meedoen, door die veiligheid.'*⁴⁷

*'Kijk, zolang die veiligheid er niet is, dan durven ze hun dingen niet te zeggen.'*⁴⁸

Veiligheid is noodzakelijk voor meisjes om zichzelf te kunnen zijn, te kunnen praten en te leren en op te komen voor zichzelf. Dergelijk gedrag is weer nodig om te kunnen werken aan hun persoonlijke ontwikkeling in het algemeen.

*'Nou, op het moment dat meisjes zich open kunnen stellen, dan kan je ook meer onderwerpen bespreken. Onderwerpen die wat gevoelig liggen. Die ze misschien thuis niet kunnen bespreken. En dan heb je het over ... bijvoorbeeld over ... ja, seksualiteit, of identiteit ... eh ... Misschien wel geloof, of ... eh ... zelfvertrouwen ... eh ... ontwikkeling ... Nou ja, echt verschillende onderwerpen die dicht bij henzelf staan, die dicht bij hun eigen identiteit staan. En hun zelfontwikkeling.'*⁴⁹

Specifiek draagt veiligheid bij aan het leren van sociale vaardigheden. Veiligheid maakt het namelijk mogelijk dat meiden persoonlijke dingen over zichzelf durven te zeggen, waardoor behoeftes en de eventuele psychosociale problematiek zichtbaar wordt, om deze vervolgens aan te pakken. Hierdoor kun je als meidenwerker aandacht geven aan de ontwikkeling van de persoon en de weerbaarheid stimuleren.

*'Dus daarin zijn veiligheid en vertrouwen heel belangrijk voor zo'n meisje om het mij te kunnen vertellen.'*⁵⁰

*'En dan dat meiden leren begrip voor elkaar te hebben. En als meiden conflicten hebben, dat ze het goed gaan maken, dat ze begrip voor elkaar gaan krijgen, dat het niet gaat om schuld, maar om toekomst van hoe ga je met elkaar om. En dat het belangrijk is dat ieder meisje naar de meidenclub blijft komen, omdat ze zich prettig voelt. Weet je, jij wil je graag prettig voelen, zij wil zich ook graag prettig voelen.'*⁵¹

⁴⁷ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1 Fase 1a

⁴⁸ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1 Fase 1a

⁴⁹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4 Fase 1a

⁵⁰ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 5 Fase 1a

⁵¹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3 Fase 1a

5.2 Methodisch principe 2: Kennen

Het kennen van de meiden klinkt als een voor de hand liggend principe, want als je meiden niet kent is er geen meidenwerk. Maar kennen betekent in dit principe niet het oppervlakkig kennen; het kennen gaat in deze verder dan een naam en gezicht. In de basis gaat kennen erover dat meidenwerkers weten wie het meisje of de jonge vrouw is. Karakter, onzekerheden, dromen, beperkingen en talenten en in welke omgeving zij leeft. Dit is nodig om te weten welke ontwikkelingsperspectieven er voor het meisje zijn en welke ondersteuningsbehoeften zij heeft.

*'Het is wel eerst de meiden leren kennen.'*⁵²

*'Dus het is eigenlijk een voorproces op het ontwikkelen van iets.'*⁵³

*Stel je voor dat een meisje heel veel liegt, dat kan je niet in een keer door hebben. Daar moet je een meisje voor kennen. Doordat je haar kent kan je met haar bespreken dat het een doel voor haar is. Ze zal het zelf in eerste instantie nooit zeggen. Dat is iets in haar gewoonte geworden dat ze daardoor een beetje overleeft en als je haar daarmee confronteert omdat je haar kent en weet wat er speelt en weet dat er dingen niet kloppen die ze zegt dan kan je haar daarmee confronteren en een doel maken. Nu is dat ook veel beter geworden.'*⁵⁴

De meidenwerker speelt een centrale rol in het kennen van een meisje. Het is namelijk de sociale professional die werkt met de meiden, die moet weten wie het meisje is, waar haar krachten liggen, wat haar zorgen zijn en welke behoeften zij heeft om goed aan te kunnen sluiten bij de ontwikkeling van het meisje. In het leren kennen van een meisje let je als meidenwerker op verschillende elementen. Kennen van een meisje voordat je als meidenwerker kan bijdragen aan de ontwikkeling van meiden is weten met welke leefwereld een meisje te maken heeft. Kennis hebben over vriendinnen, school de thuissituatie en/of andere onderwerpen die bij het meisje van belang zijn om te weten is kennen.

*'Wat speelt er zich af in hun leefwereld. Dan ben je aan het verdiepen in het meisje.'*⁵⁵

*'Mmm ... nou, ja, ik denk dat het uiteindelijk wel veel beter werkt, omdat je ... eh ...
... eh ... veel meer weet wat er bijvoorbeeld thuis speelt bij die meiden.'*⁵⁶

Concreet wordt kennen gerealiseerd door belangstelling te tonen, te kijken oplettendheid en door te praten. Hieronder worden deze aspecten los van elkaar toegelicht.

Belangstelling tonen

In eerste instantie gaat het leren kennen om de houding van de meidenwerkers. Om een meisje te leren kennen moet de meidenwerker belangstelling hebben en aan het meisje laten

⁵² Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3 Fase 1a

⁵³ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 5 Fase 1a

⁵⁴ Masterclass bijeenkomst 4, 11 december 2013, Amsterdam, fase 1b.

⁵⁵ Masterclass bijeenkomst 3 18 juni 2012, Amsterdam, fase 1a.

⁵⁶ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1 Fase 1a

voelen dat zij aandacht voor haar heeft. Gezien worden is volgens een meidenwerker belangrijk in het verdere contact met een meisje.⁵⁷

*'Individuele benadering, maar ook dat het meisje weet van: d'r is iemand die echt om mij geeft en die mij echt belangrijk vindt. En waar ik op terug kan vallen.'*⁵⁸

Kijken

Naast individuele aandacht voor een meisje kan het de meidenwerker ook helpen om tijdens haar aanwezigheid of een activiteit naar een meisje te kijken. En voor zichzelf vragen te stellen als: wat is haar houding in de groep, met welke andere meisjes maakt ze contact, hoe ligt een meisje in de groep. Op deze manier leert de meidenwerker meer over het gedrag van een meisje.

*'t Is heel veel kijken. Ik kijk heel veel ... omdat ik in hun doen en laten kan zien wat voor type meiden het zijn.'*⁵⁹

*'Maar het is een luxe, om het ook in groepen te doen. Want dan kan je van een meisje zien: hoe is ze in de groep? Want ze kan wel heel sociaal wenselijk bij jou zijn ... Je moet iemand nog leren kennen. Dus op het moment dat je d'r ook in de groep ziet en wat haar aandeel in de groep is ... wat voor rol zij inneemt ...'*⁶⁰

Praten

Door met meisjes te praten leer je hun interesses en omstandigheden kennen, hierdoor is praten een functioneel onderdeel van kennen. Dit kan één op één, maar ook in een groep. In beide gevallen leer je ze weer op een ander manier kennen. Het stellen van vragen of het hebben van een gesprek kan helpen bij het begrijpen van een meisje.

*'Weet je, door die vragen te stellen, leer ik dat kind beter kennen, en probeer ik meer inzicht te krijgen in: okay, hoe ... hoe ... ja, wat voor kind is dit? En wat speelt er in haar leven? En hoe gaat ze met dingen om? En toen kon ik wel een beetje ... ja, dingen wat plaatsen ... beter plaatsen zeg maar. Dat wil niet zeggen dat ik haar heel goed ken en dat ik op alles een antwoord heb, maar ik had wel een beter beeld van haar.'*⁶¹

Het stellen van vragen kan je als meidenwerker helpen om een meisje beter te leren kennen.

*'Van: nou, hoeveel broertjes en zusjes heb je en hoelang woon je hier? Dat soort dingen. Dat soort informatie kan soms helpen.'*⁶²

Oplettendheid

⁵⁷ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1 Fase 1a

⁵⁸ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3 Fase 1a

⁵⁹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3 Fase 1a

⁶⁰ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 5 Fase 1a

⁶¹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4 Fase 1a

⁶² Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4 Fase 1a

Tenslotte is oplettendheid van belang voor het leren kennen van meisjes en jonge vrouwen. Meidenwerkers hebben veel contact met hun doelgroep. Oplettendheid zorgt ervoor dat jij als meidenwerker weet hoe meiden zich in verschillende situaties gedragen.

*'En je moet ook constant opletten van: maakt een meisje contact, zit een meisje goed in de groep, heeft ze vriendinnen om d'r heen?'*⁶³

Naast dat het praten een functioneel onderdeel van kennen is, kan het kennen gerealiseerd worden in relatie tot het methodische principes 'praten'. Zo kunnen allerlei gesprekken in het meidenwerk ertoe bijdragen dat de meidenwerker een meisje beter leert kennen. Op pagina 52 wordt het methodisch principe 'praten' toegelicht in relatie tot de doelen van het meidenwerk.

Ook in het werken met jongens is kennen een belangrijke randvoorwaarde. Het seksspecifieke aspect van kennen is dat je meiden makkelijker leert kennen door met ze te praten en jongens makkelijker leert kennen door naar ze te kijken. Jongens zouden in tegenstelling tot meisjes minder praten, maar zouden daarentegen wel makkelijker dingen doen in het jongerencentrum. Het gedrag dat dan zichtbaar wordt zou helpen bij het leren kennen van jongens, maar meisjes zou je makkelijker vragen kunnen stellen waardoor je misschien eerder met verbale hulpmiddelen meiden kan leren kennen.

*'Hoe leer je meisjes kennen door met ze te praten en jongens leer je meer kennen door naar ze te kijken. Zet maar een kop thee met die meiden en ze gaan wel praten waardoor je ze leert kennen.'*⁶⁴

Ontwikkeling

Net als veiligheid, is kennen een basisvoorwaarde voor de meidenwerkers in het werken met de meiden. Het kennen op zich is niet hetgeen dat bijdraagt aan de ontwikkeling, maar het kennen is noodzakelijk voor het ontwikkelingsproces. Het kennen van een meisje is van belang om meiden gericht te kunnen ondersteunen en stimuleren in hun ontwikkeling.

*'Dat je ze kan ... je kan hun pluspunten redelijk goed gaan benoemen op een gegeven moment. En dan ken je ze ook inderdaad. Dan weet je waar ze gevoelig voor zijn.'*⁶⁵

Bij het kennen gaat er om dat je als meidenwerker weet wat individuele meisjes nodig hebben om zich verder te kunnen ontwikkelen. Deze kennis gebruikt de meidenwerker om in het handelen in het contact met de meiden randvoorwaarden te creëren voor die ontwikkeling. Wat nodig is om te doen, kan variëren tussen laten (niets doen), het meisje actief in contact brengen met andere meiden, het geven van individuele aandacht of het (ondersteunen bij het) organiseren van activiteiten die aansluiten bij de behoefte van dat meisje (Sonneveld, Metz en Koops, 2012). Hoe beter de meidenwerkers de situatie van de individuele meisjes kennen, hoe beter zij kunnen bijdragen aan hun ontwikkeling in het

⁶³ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3 Fase 1a

⁶⁴ Masterclass bijeenkomst 4, 11 december 2013, Amsterdam Fase 1b.

⁶⁵ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 7 Fase 1a

algemeen. Een meidenwerker gaf als voorbeeld dat als je van een meisje bijvoorbeeld weet dat ze uit een laaggeschoold gezin komt, waarvan de ouders een uitkering krijgen, dan kan je er bijvoorbeeld voor kiezen om meer aandacht te besteden aan loopbaanbegeleiding.⁶⁶

*'Doordat je ze kent, weet je wat de vraag achter de vraag is, zoals ze dat zo mooi zeggen. En dan weet je gewoon wat ze nodig hebben. En daar zet je dan je aanbod ook op neer.'*⁶⁷

*'Nou, dus des te beter je de situatie kent, hoe beter je kunt bijdragen aan de ontwikkeling van de meiden.'*⁶⁸

⁶⁶ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4 Fase 1a

⁶⁷ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1 Fase 1a

⁶⁸ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4 Fase 1a

5.3 Methodisch principe 3: Betekenisrelatie

Het derde methodische principe, de betekenisrelatie, is een middel om de ontwikkeling te versnellen en meiden beter te kunnen begeleiden. Het begrip betekenisrelatie betekent volgens Idema et al. (2010) en Montfoort et al. (2010) een contact dat voor jongeren zo belangrijk is dat het verschil maakt in het leven van de jongeren. De aanwezigheid van een betekenisrelatie betekent dat het meisje of jonge vrouw, de meidenwerker als serieuze gesprekspartner beschouwt bij onderwerpen die van belang zijn voor haar ontwikkeling.

Meidenwerkers gebruiken het concept vertrouwen als ze het hebben over de relatie met meisjes (dit is ook te lezen in de citaten van meidenwerkers die over de betekenisrelatie gaan). Wij kiezen ervoor om het begrip betekenisrelatie te hanteren en niet de gebruikelijke vertrouwensrelatie. Reden hiervoor is dat de band tussen een meisje of jonge vrouw en meidenwerker niet gelijkwaardig is, maar een professioneel contact waarbij zowel het meisje als de meidenwerker specifieke belangen hebben en daarnaar handelen (Schellekens, 2013).

De betekenisrelatie is een middel om met meiden een stapje verder te komen in hun ontwikkeling. Zo lijkt het erop dat je meisjes steeds beter kan bereiken en ook meer kan bereiken als je een betekenisrelatie hebt opgebouwd.

*'En als je een vertrouwensband hebt, dan wordt het steeds veiliger en kan je steeds meer bereiken met meiden.'*⁶⁹

'Nee. En die vertrouwensband, hoe belangrijk is die in het werken met meiden? Ja, dat is heel belangrijk. Daar is alles op gestoeld, denk ik.'⁷⁰

Doordat het meisje of de jonge vrouw, de meidenwerker als serieuze gesprekspartner beschouwt, durft zij meer van zichzelf te laten zien en stelt zij zich open voor de inbreng van de meidenwerker.

'Wanneer begin je door te krijgen van: oké, dit is wel een vertrouwensband, tussen mij en dat meisje?'

*Eh... wanneer ik dat ga merken... Wanneer ik niet zelf met vragen hoeft te komen, maar het meisje zelf dingen gaat vertellen. Dat is voor mij een punt, dan denk ik: zo dat gaat de goede kant op. Dus dat zij het eerste initiatief nemen om een gesprek aan te gaan, of... En wanneer ze in de groep hun mening durven te uiten.'*⁷¹

'Als je eenmaal die band hebt, dan kan je een meisje zo stimuleren en helpen dat ze echt uiteindelijk ook op jouw advies en tips vertrouwt. En ook doet. Soms kunnen meiden echt van... ik weet het niet, ik weet niet wat ik met mijn opleiding moet, ik weet niet... ik heb het moeilijk met mijn vriendje, ik heb het thuis moeilijk. En als je

⁶⁹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3 Fase 1a

⁷⁰ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 10 Fase 1a

⁷¹ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 7 Den Haag Fase 1b

*daar nou goede gesprekken mee hebt en dat goed kan begeleiden, dat doet ze dan.... Ik zou zeggen, echt vertrouwen, van oké, jij zegt het, dan doe ik het ook.*⁷²

Voordat meidenwerkers de betekenisrelatie kunnen inzetten in de begeleiding van meisjes en jonge vrouwen is het nodig om een betekenisrelatie te vormen. Het opbouwen en onderhouden van een betekenisrelatie gaat niet vanzelf. Hiervoor is nodig: tijd, interesse, activiteiten, openheid en toegankelijkheid. Deze worden hieronder stuk voor stuk toegelicht met betrekking tot de betekenisrelatie.

Tijd

Voor het opbouwen van een betekenisrelatie is tijd nodig. Het gaat erom dat er regelmatig herhaald contact is en meiden in de gelegenheid zijn om een band te ontwikkelen met de meidenwerker. Binnen die tijd vinden er verschillende interacties plaats.

*'De vertrouwensband opbouwen. Dat is een hele belangrijke. (...) En dat heeft best wel een lange aanlooptijd nodig.'*⁷³

*'Je gaat met ze in gesprek, je gaat vertellen wie je bent, wat je doet. En hoe vaker je dan in een wijk komt, hoe meer je ze kent. Dus dan komt er op een gegeven moment een band, en een vertrouwen, en dan kan het zijn dat ze zelf met hun individuele vragen komen.'*⁷⁴

Dit lijkt logisch, maar het is wel een belangrijk aandachtspunt. Veel meidenwerkers (en opdrachtgevers) vinden het frustrerend wanneer het niet snel genoeg gaat. Zij hebben het idee dat zij de doelen in het werken met meiden niet kunnen realiseren terwijl de meiden tijd nodig hebben voordat zij werkelijk het contact met de meidenwerkers durven en kunnen aangaan. Het is daarom belangrijk als meidenwerker om je er van bewust te zijn dat het tijd kost om een betekenisrelatie op te bouwen, en dat dit per meisje verschillend kan zijn. Er zijn ook geen richtlijnen waar inzicht wordt gegeven over de vraag hoe lang het duurt voordat je een betekenisrelatie hebt. Dit is afhankelijk van heel veel verschillende factoren.

Oprechte interesse

Interesse tonen vanuit de meidenwerker naar het meisje helpt bij het opbouwen en onderhouden van een betekenisrelatie. Dit aspect gaat er over dat de meiden middels de vragen die meidenwerkers aan ze stellen het gevoel hebben gezien te worden, aandacht te krijgen en dat ze er toe doen. Oprechte interesse is daarmee zowel een hulpmiddel om een betekenisrelatie op te bouwen als een uiting van de betekenisrelatie.

'En kan je vertellen hoe je dat opbouwt, zo'n vertrouwensband?'

*(...) Als ze binnenkomen dan vraag ik altijd aan de meiden, van: hoe gaat het, hoe gaat het op school? Leuke dingen gedaan? Gewoon het gezellig kletspraatje zeg maar. Even interesse tonen.'*⁷⁵

⁷² Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 10 Fase 1b

⁷³ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1 Fase 1b

⁷⁴ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 7 Fase 1a

⁷⁵ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3 Fase 1b

'En waarom zijn die praatjes zo belangrijk met meisjes?

Ja, de praatjes, dat zijn dus de elementen die op elkaar stapelen. De steentjes die het vertrouwen opbouwen. Dus continu in gesprek.⁷⁶

'(...)Doorvragen. Daar hun het gevoel geven dat ze meetellen. Dat ze er mogen zijn. Hé wat een leuke jas heb je aan. Ja, hoe... Waar heb je het gekocht? (...) En dat maakt dat ze je steeds meer vertrouwen en durven te bouwen op je.⁷⁷

Activiteiten

Het derde aspect dat bijdraagt aan het opbouwen en onderhouden van een betekenisrelatie is het organiseren van activiteiten. Samen iets leuks doen helpt bij het opbouwen van een relatie, terwijl je samen iets leuks doet ontstaat er immers een energie die een verbinding teweeg brengt. Deze verbinding is een hulpmiddel voor de betekenisrelatie.

'Dus als ik merk van: hé, ik heb een groepje meiden en het is moeilijk om een band op te bouwen, misschien moet ik wat leuks met ze gaan doen.⁷⁸

'Dat is heel belangrijk. Leuke dingen doen. Eh ... op de behoefte van die meiden inspelen. Dan ... ontstaat er een betekenisrelatie. En dan durven ze ... nou, niet helemaal, maar vaak, zichzelf te zijn en de vragen te stellen die ze willen.⁷⁹

Openheid

Openheid van de meidenwerker helpt bij het opbouwen van een betekenisrelatie. In deze betekent openheid dat de meidenwerker ook wat van zichzelf laat zien zodat de meisjes en jonge vrouwen zich een beeld kunnen vormen met wie zij te maken hebben en de meidenwerker een voorbeeldfunctie inneemt. De meiden zien immers dat het toegestaan is om open te zijn wat hun kan aanmoedigen om ook iets over zichzelf te vertellen. Tenslotte kan de openheid van een meidenwerker er ook toe leiden dat een meisje en een meidenwerker misschien een passie delen of iets vergelijkbaars hebben meegemaakt waardoor er een klik kan ontstaan.

'En ik denk: als je op die manier ook jezelf durft te geven, of bloot te geven, dat... ja, dat dat wel heel erg helpt in je vertrouwensband. Van: die juf vertelt dingen over zichzelf, nu kan ik misschien ook wat over mezelf vertellen.⁸⁰

'En ik denk ook dat het heel belangrijk is daarin om als werker ook wat van jezelf bloot te geven. Want jij kan wel heel erg... jij kan wel de boel aanhoren en adviseren, en... Maar ik denk als jij ook een stukje van jezelf laat zien aan de meiden, dat zij dan nog meer waarderen, waarbij ze nog meer een veiligheidsgevoel hebben, waarbij je

⁷⁶ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2 Fase 1b

⁷⁷ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 10 Fase 1b

⁷⁸ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 5 Fase 1a

⁷⁹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 5 Fase 1a

⁸⁰ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3 Fase 1b

*nog meer een vertrouwensband opbouwt, omdat zij denken, hé: zij heeft ook wat van zichzelf bloot.*⁸¹

Toegankelijkheid

Door de toegankelijkheid van een meidenwerker voelen meiden zich welkom en wordt er een situatie gecreëerd waarin de betekenisrelatie opgebouwd kan worden. Toegankelijkheid zorgt ervoor dat meiden het gevoel hebben dat ze er mogen zijn en dat zij op een gelijke manier bejegend worden.

*'Je laat merken van: je kunt bij mij met je verhaal... En ik kan jou helpen. En ik wil jou helpen. En... hé, dan gaan we samen kijken hoe we dat gaan doen en wat jij prettig vindt. Zus en zo. En doordat je dat ook doet wat je zegt en je hun ook kan helpen, merken ze van: o ja... Als ik dus met haar... met mijn verhaal bij haar kom... Hé, dan hebben we het er echt over wat... hoe ik het prettig vind. Is het opgelost.'*⁸²

De principes 'veiligheid', 'kennen' en 'praten' zijn randvoorwaardelijk aan het opbouwen van de betekenisrelatie. Bij veiligheid gaat het nadrukkelijk om de sociale veiligheid die bijdraagt aan het opbouwen van de betekenisrelatie. Als meiden zich immers beschermd voelen in de omgeving van het meidenwerk voelt een meisje of jonge vrouw zich op haar gemak om de betekenisrelatie aan te gaan.

*'Het creëren van een sfeer waarin zij zich veilig voelen. Waardoor je relaties kan bouwen waardoor je iets met ze krijgt en daarin door de tijd die je met ze krijgt dingen doen, zie je van alles ontwikkelen bij ze.'*⁸³

Het praten helpt om meiden zich op hun gemak te laten voelen. Eerder werd al gesuggereerd dat oprechte interesse tonen een aspect is van het opbouwen van een betekenisrelatie. Dit staat in verhouding met het gegeven dat praten helpt bij het opbouwen van een betekenisrelatie.

*'Ja, de praatjes, dat zijn dus elementen die je op elkaar stapelt. De steentjes die de vertrouwensband opbouwen. Dus continu in gesprek. Kijk, als ik met iemand in gesprek ga, dan wil ik weten wat je thuissituatie is. Door middel van vragen komen we d'r wel achter. (...) En... als ze dan de volgende keer komt, dan zeg ik: hé, hoe was het met je broertje? Of: hoe was het met je moeder? Dat je weet wat er speelt in hun leefwereld. De leefwereld van een meisje is niet alleen maar de make-up en d'r haarstijl en de fashion-stye van... hoe ze zijn. De leefwereld is ook de social media waar ze in zit. De leefwereld is het gezin waar ze in zit. De school waar ze op zit. De school... de sportschool waar ze op zit. Dus alles wat met die meid te maken heeft.'*⁸⁴

Ten slotte draagt kennen bij aan het opbouwen van een betekenisrelatie. Door de tijd leren de meiden en de meidenwerker elkaar steeds beter kennen. En dat helpt vervolgens om de

⁸¹ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 6 Fase 1b

⁸² Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 6 Fase 1b

⁸³ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 8 Fase 1a

⁸⁴ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2 Fase 1b

betekenisrelatie op te bouwen. In onderstaand citaat wordt inzichtelijk hoe het kennen in relatie staat tot de betekenisrelatie, maar wordt ook helder hoe sociale veiligheid en het praten zich daartoe verhouden.

*'Nou, ja, meiden komen denk ik niet als er geen veilig.... Als zij iets onveilig signaleren, dan nemen ze daar afstand van. En zodra zij zich veilig voelen, komen zij hier binnen. En als zij hier binnenkomen, dan ga jij steeds meer dingen uitwisselen met elkaar. En leren ze elkaar steeds beter kennen. Leren ze ons steeds beter kennen. Delen ze steeds meer met elkaar en met ons. Waardoor je een band opbouwt die uiteindelijk, als je het goed doet... ja, uitmondt in een vertrouwensband.'*⁸⁵

De betekenisrelatie is ook belangrijk in het werken met jongens. Verschil tussen jongens en meiden lijkt te zijn dat jongens meer voor de locatie komen en niet zo zeer voor de persoon die het begeleidt. Terwijl de meiden volgens onderstaande citaten meer voor de persoon komen.⁸⁶

*'Bij jongens is het denk ik minder, die komen en die gaan. Jongens komen gewoon, maakt niet uit wie er opent. Je moet bij de jongens weer een heel ander soort band opbouwen.'*⁸⁷

*'Dus de jongens hebben ook wel een klik met bepaalde personen hoor. Maar zij... het is voor hun niet de reden om naar het buurthuis toe te komen. Zij komen echt om... een potje tafeltennissen.'*⁸⁸

Ontwikkeling

Het hebben van een betekenisrelatie draagt bij aan de ontwikkeling van meiden, omdat meisjes en jonge vrouwen de meidenwerker als gesprekspartner beschouwen. Doordat de meidenwerker een gesprekspartner is, kan zij via de gesprekken meiden begeleiden bij hun ontwikkeling. In de toelichting over het methodisch principe praten wordt dieper ingegaan op de vraag hoe praten bijdraagt aan de ontwikkeling van meisjes. Kern is dat door de betekenisrelatie meiden meer van zichzelf durven laten zien en vervolgens de inbreng van de meidenwerker meer serieus nemen. Hierdoor kan je gericht sturen in de ontwikkeling van de persoon.

*'En die vertrouwensband is heel belangrijk, zeker bij meisjes. Meisjes hebben dat echt nodig om hun verhaal te durven doen en te kunnen doen hé.'*⁸⁹

'Ik denk meiden die een klik hebben met mij staan meer open om dingen van mij te leren en met mij in gesprek te gaan. (...) Dus ja, de klik is zeker wel belangrijk wil een

⁸⁵ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 6 Fase 1b

⁸⁶ Masterclass bijeenkomst 3 18 juni 2012, Amsterdam, Fase 1a

⁸⁷ Masterclass bijeenkomst 3 18 juni 2012, Amsterdam, Fase 1a

⁸⁸ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 7 Fase 1b

⁸⁹ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 5 Fase 1b

*meisje zich goed kunnen ontwikkelen. Wat ik denk toch dat je dan meer open staat om dingen aan te nemen.*⁹⁰

⁹⁰ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 7 Fase 1b

5.4 Methodisch principe 4: Praten

In bijna alle verhalen van de meidenwerkers komt praten als een methodisch principe naar voren. Enerzijds is het praten een middel om meiden te ondersteunen bij hun ontwikkeling, zo worden zij door de gesprekken in het meidenwerk gevormd en gebonden aan de samenleving. Anderzijds worden diverse methodische principes concreet gerealiseerd door het praten in het meidenwerk. Dit zagen we al bij het methodisch principe 'kennen' en 'betekenisrelatie'. Verderop in het rapport komt het ook nog terug bij 'het vergroten van de leefwereld' en 'grenzen'. Op dat moment is het praten een middel om de meiden bijvoorbeeld te leren kennen, een betekenisrelatie op te bouwen of te werken aan het vergroten van de leefwereld.

In deze paragraaf wordt het praten uitgewerkt als drager van de persoonlijke ontwikkeling van meisjes, en dus een middel om de doelen van het meidenwerk te realiseren. Praten als methodisch principe bestaat uit verschillende manieren van gespreksvormen en middelen om het gesprek in het meidenwerk op gang te brengen.

1. Middelen om het praten op gang te brengen

In onderstaande aspecten van het praten worden middelen benoemd hoe je als meidenwerker het gesprek in het meidenwerk op gang kan brengen.

Activiteiten organiseren als middel om te praten

Een activiteit in het meidenwerk kan georganiseerd worden als middel om te praten. Op twee manieren kan een activiteit als middel bijdragen aan het praten van meiden: als middel voor het openen van het gesprek en om te peilen welke gespreksonderwerpen er bij de meisjes leven.

Het organiseren van activiteiten in het meidenwerk kan een middel zijn om met meiden het gesprek te openen. Door de activiteit kan bijvoorbeeld een energie ontstaan waardoor er onderling een goede sfeer ontstaat en een gesprek op gang komt.

*'Door middel van activiteiten gaan ze vaak praten.'*⁹¹

*Mmm. Nou, eigenlijk is bijvoorbeeld het koken een middel om ... ja, om te kunnen praten. Je moet eerst het vertrouwen zeg maar echt winnen van die meiden voordat ze iets tegen je gaan zeggen.'*⁹²

*'Nou, weet je, in koken, dan grijp ik het aan ... hè, dat is dan koken, en dan grijp ik die kans aan om het erover te hebben van: goh, wie kookt er bij jullie thuis vaak? Vader, moeder, weet je wel, en dan ga je het hebben over rolpatronen. Dus dat is een goeie aangelegenheid om dat te bespreken.'*⁹³

Daarnaast biedt een activiteit de meidenwerker de gelegenheid om de meiden tijdens een activiteit te observeren. Hierdoor kan zij peilen welke gespreksonderwerpen er tussen de

⁹¹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 8 Fase 1a

⁹² Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2 Fase 1a

⁹³ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4 Fase 1a

meiden leven. De activiteit functioneert in deze als een middel om gespreksonderwerpen met behulp van de behoeftes van de meiden te pijlen. Wat leeft er waar hebben ze het met elkaar over? Waarna je vervolgens als meidenwerkers bijvoorbeeld een stelling kan maken over het thema dat bij de meiden leeft en extra aandacht verdient.

*'Wij koken met die meiden, en ondertussen praat je met die meiden. En ondertussen kun je ook ... eh ... ja, hoor je de verhalen, zeg maar, hoor je de dingen waar ze mee bezig zijn. En dan kan je daaruit weer bepaalde ... ja, lessen ontwerpen, zodat ze ... Ja, zodat je verder komt.'*⁹⁴

LSD (Luisteren, Samenvatten en Doorvragen)

Door als meidenwerker goed te luisteren en door te vragen kan je beter aansluiten bij de vragen en gespreksonderwerpen die meiden in het meidenwerk bespreken. Hierdoor ben je als meidenwerker op de hoogte van wat er speelt bij de meiden en dan kan je vervolgens de gespreksthema's op aan laten sluiten. Doorvragen helpt om met meiden net een stapje verder te komen; zo zei een meidenwerker: "Uit zichzelf zeggen ze wel A, maar B moet je er uit trekken".⁹⁵ Om bij stap B te komen kan doorvragen helpen, zodat je als meidenwerker kan aansluiten bij de eventuele psychosociale problematiek van meiden.

*'Ik merk gewoon ... ja, goed luisteren en veel vragen stellen (lacht), dat dat veel kan opbrengen. Heel veel (lacht). Ja. Ja.'*⁹⁶

Meedoen

Meidenwerkers hebben voor de meiden vaak een voorbeeldfunctie, als de meidenwerker ook mee doet geeft ze het voorbeeld en bestaat de kans dat de meiden sneller mee zullen doen in de gesprekken. Met meedoen wordt hier overigens niet de functie van gespreksleider bedoeld, het gaat erom dat een meidenwerker op hetzelfde niveau meepraat met de groep.

*'Ja, ze vinden het ook wel heel tof dat ik zelf meedoe. Want juf <meidenwerker noemt eigen naam> moet altijd mee doen.'*⁹⁷

Blootgeven

Blootgeven sluit aan bij meedoen, maar het gaat net een stapje verder. Met blootgeven wordt bedoeld dat jij als meidenwerker bijvoorbeeld rond hun leeftijd ook regelmatig ruzie met je ouders had of ook buikpijn hebt bij je menstruatie. Dan wordt het voor de meiden zichtbaar dat dingen normaal zijn en over gepraat mag worden. Het nodigt overigens voor de meiden uit om ook iets over zichzelf te vertellen en het geeft de indruk dat alles besproken mag worden. Hierdoor kan er over onderwerpen gepraat worden zonder aandacht te geven aan een taboe dat betrekking kan hebben op wat er besproken wordt.

'En ik denk ook dat het heel belangrijk is daarin om als werker ook wat van jezelf bloot te geven. Want jij kan wel heel erg... Jij kan wel de boel aanhoren en

⁹⁴ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2 Fase 1a

⁹⁵ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1 Fase 1b

⁹⁶ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4 Fase 1a

⁹⁷ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 8 Fase 1b

*adviseren, en... Maar ik denk als je een stukje van jezelf laat zien aan die meiden.....zij ook denken kan ik ook wat van mezelf laten zien*⁹⁸

*'Ja, door er zelf gewoon vrij makkelijk over te praten en niet te doen alsof het een taboe is.'*⁹⁹

2. Verschillende gespreksvormen in het meidenwerk

In onderstaande aspecten van praten in het meidenwerk worden verschillende vormen van gespreken benoemd die in het meidenwerk gehanteerd worden.

Small Talk

Al bij binnenkomst van de meiden houdt de meidenwerker al rekening met het methodisch principe praten. Ze begroet ze en houdt een klein gesprekje om de meiden te verwelkomen en om te peilen hoe het met een meisje gaat.

*'Als ze binnenkomen vraag ik altijd aan de meiden, van: hoe gaat het, hoe gaat het op school? Leuke dingen gedaan? Gewoon het gezellige kletspraatje zeg maar.'*¹⁰⁰

'Als ze nu voor een activiteit zouden binnenkomen. Wat zeg je dan tegen de meiden?

*Dan heb je wel individueel contact met iedereen even gehad. En dat is nu al beter te verdelen, omdat ik nou met <respondent noemt naam van collega> sta, dus met zijn tweeën. Dus dan... nou ja goed, dan zie je van elkaar van: oké, ik heb die meiden al gehad en dan... pakt zij de andere kant even. He als er twaalf meiden zijn kan ik onmogelijk allemaal gesprekjes met ze hebben gehad.'*¹⁰¹

Groepsgesprekken

Groepsgesprekken in het meidenwerk krijgen verschillend vorm. Ten eerste komt het geregeld voor dat er tijdens het drinken van een kopje thee een gesprek ontstaat. Zo willen meiden in dat soort gesprekken bijvoorbeeld graag vertellen hoe het met ze gaat, waar ze mee bezig zijn en of ze verliefd zijn. De 'meidengesprekken' komen dan om de hoek kijken, voor de meidenwerker is dit een makkelijk middel om vragen te stellen en meiden te sturen in hun gedrag. Op deze manier krijgt het praten ongeorganiseerd vorm, als meiden met elkaar praten (en zonder bemiddeling van de meidenwerker in gesprek gaan) tijdens een inloop, het koken of andere activiteiten. Het ongeorganiseerde praten maakt zichtbaar dat meiden graag praten, en dus ook de behoefte hebben om te praten.

'Ook als ze binnenkomen. Of als ze aan tafel zitten. Want wij hebben ... Aan tafel hebben we bepaalde gesprekken, dat we denken van: waar gaat dit nu naartoe?

⁹⁸ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 6 Fase 1b

⁹⁹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1 Fase 1a

¹⁰⁰ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3 Fase 1b

¹⁰¹ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 7 Fase 1b

*Maar dan willen ze gewoon bepaalde dingen kwijt even. En dat zijn gesprekken die je dus met jongens niet voert.*¹⁰²

*'Ja. En gewoon delen wat ze hebben meegemaakt die week. Of delen dat er ... dat ze een nieuw vriendje hebben. Of wat slim is om te doen of wat niet slim is om te doen.'*¹⁰³

Ten tweede worden er thema gesprekken of discussies georganiseerd door de meidenwerkers. Dan wordt er een stelling geformuleerd of wordt er over een specifiek thema gesproken. Dit kan gaan over seksualiteit, vriendjes of politieke discussies. Dit zijn voorbeelden van georganiseerd praten. De meidenwerker creëert namelijk bewust de omstandigheden voor een gesprek en de werker is ook aanwezig bij dat gesprek.

*'Ja, gewoon. Kijk, als ze dan klaar zijn met koken, dan zitten ze aan tafel, en dan kan je een keer een stelling d'r aan ... of erin gooien, en dan kan erover gepraat worden.'*¹⁰⁴

*'Mijn ervaring is dat ... Op de meidenavonden, ik draai namelijk geen inlopen met meiden, worden er om de week thema's aangeboden. Of er wordt een bepaalde spel-werkvorm aangeboden, waardoor je in gesprek gaat met meiden. En dat zijn vaak taboebrekende onderwerpen. Dus dat gaat over jongens, seksualiteit, maar ook over je eigen lichaam. Onderwerpen waarover je gewoon niet zo snel denk ik met je ouders over kan praten. Wel met vriendinnen, maar die hebben niet altijd alle kennis in huis. En dat wat wordt besproken, dat dat altijd hier blijft.'*¹⁰⁵

Het waarborgen van de veiligheid is van groot belang bij de groepsgesprekken. Een goede en open sfeer is nodig om meisjes werkelijk te laten praten. Ook moeten meisjes het gevoel hebben dat zij alles kunnen zeggen en dat wat er gezegd wordt vertrouwelijk is. Voor meer informatie over het belang van veiligheid bij praten, zie methodisch principe veiligheid.

*'Ja, zeker, als je dat soort gesprekken in groepen wilt bespreekbaar maken, dan is vertrouwen echt wel nodig. Ja. Ja. Het beste zou zijn als de meisjes elkaar allemaal zouden vertrouwen. Ze hoeven ook geen vriendinnen van elkaar te zijn, maar ze moeten elkaar wel respecteren. En ... nou, als er respect is en de betekenisrelatie versterkt is, dan kan je echt wel in groepen met elkaar over onderwerpen hebben.'*¹⁰⁶

*'Dus dat vertrouwen opbouwen is belangrijk, dat je als meidenwerker een individuele band ... vertrouwensband hebt opgebouwd.'*¹⁰⁷

Tijdens georganiseerde groepsgesprekken heeft de meidenwerker vaak de rol van gespreksleider, zoals bijvoorbeeld met een discussie of een thema gesprek en zorgt ervoor

¹⁰² Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1 Fase 1b

¹⁰³ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4 Fase 1a

¹⁰⁴ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2 Fase 1a

¹⁰⁵ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 7 Fase 1b

¹⁰⁶ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4 Fase 1a

¹⁰⁷ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4 Fase 1a

dat elk meisje zich veilig voelt om te praten en ook daadwerkelijk de kans krijgt om wat te vertellen. De meidenwerker kan tijdens de gesprekken overigens wel manoeuvreren tussen verschillende rollen. Als jij als professional het gevoel hebt dat je er boven moet staan zul je gespreksleider zijn, maar het komt waarschijnlijk ook voor dat je meer tussen de meiden kan staan als het gesprek op gang is, terwijl je misschien ook nog wel eens moet terug grijpen naar de rol van gespreksleider. Dat hangt af van de groep en de situatie.

*'En dan zeg ik: nou, volgens mij ... noem ik een naam ... volgens mij kun jij daar ook wel wat over vertellen. Of misschien heb jij ... heb jij ook weleens zoiets meegemaakt.'*¹⁰⁸

'Ja. Hoe doe je dat?

*Nou, door als er discussies komen ... Ik vind discussies echt positief. En het hoeft niet ... weet je, ik bedoel, je kan allebei een andere mening hebben, maar toch naar elkaar luisteren en in gesprek gaan ... in gesprek blijven met elkaar. En wij stimuleren dat gewoon heel erg door ... we zeggen vooral: laat diegene even uitpraten. Luister eerst. Je hebt een andere mening. Zet dat opzij. Luister eerst naar de ander. Om dat gewoon een beetje te sturen. Weet je wel, dat de sfeer wel gezellig blijft.'*¹⁰⁹

Individuele gesprekken

In het meidenwerk hebben de werkers ook individuele gesprekken met meiden. Dit kan gebeuren als de meidenwerker iemand extra aandacht wilt geven, als tijdens een groeps gesprek is gebleken dat het meisje weinig heeft gesproken of als er zorgen zijn over een meisje. De keuze van een meidenwerker om individueel met een meisje in gesprek te gaan is afhankelijk van de situatie en de behoeften van een meisje. Een individueel gesprek geeft de mogelijkheid om meer persoonlijk te zijn of meer de verdieping in te gaan.

'Het kan ook in de groep, maar omdat het niet een hele vaste groep is, is het met name voor de zwakke, voor de meisjes met wat minder zelfvertrouwen, is dat lastiger, omdat ze dan niet heel verschrikkelijk open zijn. Dan moet je echt hele sterke meiden hebben, met een vrij grote mond ...

*Dus dan probeer ik wel dat ze wat gaan zeggen. En soms lukt dat, en soms lukt dat niet en dan ga ik echt individueel.'*¹¹⁰

*'Ja. Nou, vaak wel individueel. Ja, echt gevoelige onderwerpen ...'*¹¹¹

*'Vaak zie je ook wel aan de houding of aan de toon waarop dat meisje praat, of ... ja, je ziet ... je ziet aan lichaamstaal ... merk je gewoon van: nou, die wil liever niet dat ze haar verhaal deelt met andere meiden. En bij sommigen zie je van: nou, ja ... Die vinden dat helemaal niet erg en die kijken om zich heen en betrekken dan misschien ook een ander meisje erbij.'*¹¹²

¹⁰⁸ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3 Fase 1a

¹⁰⁹ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 7 Fase 1b

¹¹⁰ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3 Fase 1a

¹¹¹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4 Fase 1a

¹¹² Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4 Fase 1a

*'En individueel, ga je echt de verdieping in.'*¹¹³

Aan de houding van een meidenwerker verandert niet zo veel in een groepsgesprek of een individueel gesprek. Het voordeel van een individueel gesprek is wel dat je als meidenwerker beter kan afstemmen op het individu.

*'Ja, ik denk dat iedereen wel een andere benadering heeft. Maar bij sommigen moet je net effe iets zachter zijn. Daar moet je eerst heel rustig mee praten, en een beetje kabbelen, zeg maar, allemaal een beetje kalm, kalm. Voordat je komt waar je komt. Sommigen zijn echt van die rauwdouwers, daar kan je echt ... daar kan je gewoon meteen mee op pad. En bij sommigen kan je met heel veel humor heel ver komen.'*¹¹⁴

De principes 'veiligheid' en 'betekenisrelatie' zijn randvoorwaardelijk aan het praten in het meidenwerk. Het is niet zo dat je zonder 'betekenisrelatie' en 'veiligheid' niet met meiden kan praten, maar met behulp van beide kan de intensiteit van het gesprek veranderen. De 'betekenisrelatie' leidt er toe dat de meidenwerker steeds diepere en persoonlijkere gesprekken met een meisje kan voeren. De meidenwerkers benoemen zelfs dat er een betekenisrelatie is op het moment dat een meisje persoonlijke dingen durft te delen of zich kwetsbaar durft op te stellen. 'Veiligheid' helpt op een vergelijkbare manier bij aan het praten in het meidenwerk. Als meiden zich veilig voelen zouden zij zich namelijk eerder open stellen en met persoonlijke vragen durven komen.

'Wat is dan precies vertrouwen?

*Dat meisjes makkelijk dingen vertellen, je in vertrouwen nemen, die ze misschien tegen iemand andere niet vertellen. Graag jouw mening willen hebben over allerlei situaties in hun leven. Advies vragen, hoe ze dingen moeten aanpakken.'*¹¹⁵

Het seksespecifieke aspect van praten met meisjes wordt op verschillende manieren zichtbaar. In eerste instantie merk je bij meiden dat zij bij binnenkomst al de behoeften hebben om te praten. Jongens hebben daarin tegen eerder de behoeften om een activiteit te doen. Zij kruipen bijvoorbeeld achter de computer of gaan tafelvoetballen. Meiden gaan bij binnenkomst naar de meidenwerker toe om een praatje te maken. Jongens zouden minder de behoeften hebben om uitgebreid te gaan vertellen hoe het met ze gaat.

*'Dan komt er bijvoorbeeld eentje binnen en dan zegt ze: ja, ik wil het even hebben over gisteravond.'*¹¹⁶

*'Dat meiden toch wel heel graag vertellen en heel open vertellen wat ze hebben meegemaakt.'*¹¹⁷

¹¹³ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 5 Fase 1a

¹¹⁴ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 7 Fase 1a

¹¹⁵ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 9 Fase 1b

¹¹⁶ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2 Fase 1b

¹¹⁷ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3 Fase 1a

*'Want ze willen er vaak heel graag over praten. Eh ... dus het is ook niet heel moeilijk hoor, om het onderwerp bespreekbaar te maken.'*¹¹⁸

Ten tweede vragen meiden door hun behoeften om te praten meer aandacht. Ze zijn niet zo lang te vermaken met een activiteit, omdat ze vragen stellen en contact willen. Door deze twee punten wordt inzichtelijk dat de behoeften van jongens en meisjes om te praten verschillend zijn.

*'Ja. Nee, jongens zijn heel duidelijk. Die komen hier om te chillen en te hangen en niet om te praten.'*¹¹⁹

*'De behoeften is anders. Terwijl bij meiden is het heel anders. Die hebben juist die behoefte, die komen ook naar je toe en zeggen van: Ik heb daar hulp bij nodig. Die praten ook makkelijker over seks dan dat de jongens dat doen.'*¹²⁰

*'Ja die meiden zitten gewoon ook overal mee. Die willen ook overal antwoord op. Die zitten altijd te praten. Het is gewoon continu een energievragende groep. Je moet continu... ja, de jongens zijn dat ook wel, maar als je jongens aan het tafelvoetballen laat en die zijn aan het tafelvoetballen, zijn ze uren zoet. Maar bij meiden.... Je kan ze niet een uur laten nagels laten lakken. Die willen weer een gesprek.'*¹²¹

Een vraag die bij het opschrijven van bovenstaande bevindingen wel naar boven komt is of mannelijke jongerenwerkers hetzelfde zouden zeggen. Misschien zouden zij zeggen dat jongens ook komen met de behoefte om te praten, maar is dat niet op de eerste plaats zichtbaar.

Ontwikkeling

Het praten draagt volgens de geïnterviewde meidenwerkers bij aan de ontwikkeling van meiden. Door te praten worden meiden zich bewust van zichzelf en hun behoeften, het geeft meiden de gelegenheid om hun eigen mening te vormen, leert ze dat zij eigen keuzen kunnen en mogen maken, geeft ze de gelegenheid om te werken aan hun algemene ontwikkeling en bouwt zelfvertrouwen op. Hieronder werken wij dit verder uit.

*Eh ... Ja, ik denk dat ik meer bijdraag aan de ontwikkeling van die meiden waarmee ik echt praat dan bij die andere meiden.'*¹²²

'Ja, in die zin ... bij hun ontwikkeling is het zo dat ze zelf hulp vragen. Door een band te hebben, durven ze de hulpvragen bij mij neer te leggen, en kan ik met ze aan de slag. En zo probeer ik een bijdrage te leveren aan hun ontwikkeling. Dus mocht een meisje iets niet weten over abortus, dan geef ik die informatie... Ja, het zijn wel praktische hulpvragen, waar ik eigenlijk informatie over geef. Dus in die zin, bijdragen

¹¹⁸ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1 Fase 1a

¹¹⁹ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 10 Fase 1b

¹²⁰ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2 Fase 1b

¹²¹ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2 Fase 1b

¹²² Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2 Fase 1a

*aan de ontwikkeling is misschien heel groot. Maar ik probeer ... ja, hun wel ... nou, sociale vaardigheden aan te leren, te corrigeren ... eh ... en vragen die ze hebben uit te leggen. Waarom je dingen doet zoals je doet. Met hen de verdieping in gaan. Dus zo probeer ik wel een steentje bij te dragen.*¹²³

1. Bewustwording

Door met elkaar te praten worden meiden zich bewust van mogelijkheden die er zijn. Misschien mogelijkheden waar zij zelf nooit over nagedacht hadden, omdat ze er geen weet van hadden. Naast dat zij zich bewust worden van andere mogelijkheden worden zij zich er vervolgens ook van bewust dat anderen er anders over kunnen denken en dat antwoorden op vragen niet altijd "gewoon zo zijn".

*'Vaak is het nog zo dat ze het zo gezegd hebben gekregen, van: dit is gewoon zo. Terwijl dat ze dus ... nou ja, dan word je wat kritischer. En ik denk dat het heel belangrijk is om kritisch te zijn. In de samenleving.*¹²⁴

*'En ook bewust worden van: wat wil ik nu? En welke kant wil ik op? Wat ... wie wil ik zijn over vijf jaar? Dus ik zou het eigenlijk nog eens breder willen trekken dan.*¹²⁵

2. Mening vormen

Door bewust te zijn van andere mogelijkheden ontwikkelen de meiden een mening. Door middel van de (groeps)gesprekken leren de meiden dat er meer is en worden ze uitgenodigd om er over na te denken, waardoor hun mening misschien verandert en zij een andere of een ruimere kijk op de wereld kunnen krijgen.

*'Ja, ik denk dat door de gesprekken en de dingen die ik ze meegeef ... En vooral laten nadenken over hun eigen beleefwereld, wat hun dromen en wensen zijn, en dat ... hè, ze hun eigen keuzes mogen maken, dat dat ... eh ... ja, dat voldoening voor hun geeft, en dat ze zoiets hebben: ik kan het, ik durf het en ik doe het. En dan heb ik het niet gericht op het negatieve, maar meer van: ik wil alles bereiken. Ik wil een huis, ik wil ... ik wil alles zelf doen. En ik hoef niet speciaal alleen maar te trouwen ... te trouwen en ongelukkig te zijn met een man. Of omdat je gelukkig bent met een man ... want dat is ook een groot verschil, en ... hè, dat zijn de dingen waarmee ik ze ... met hun in gesprek ga. En ook bijvoorbeeld, die vraag hebben we laatst gehad, dat je seks hebt op het moment dat je getrouwd bent. Dan word je ontmaagd. En ik probeer ze dan uit te leggen hè dat ook al ben je getrouwd, als je er nog niet klaar voor bent, is het jouw keus om te bepalen hè, van: wacht nog maar even.*¹²⁶

'Je wilt gewoon horen dat ze over bepaalde dingen nadenken. Ik denk dat dat met name bij die identiteitsontwikkeling heel belangrijk is. Dat als ze leren nadenken over dingen en zien iedereen een mening mag hebben, en die ook mag zeggen... En dat

¹²³ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 5 Fase 1a

¹²⁴ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2 Fase 1a

¹²⁵ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3 Fase 1a

¹²⁶ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4 Fase 1a

*wij die ook mogen begeleiden in die zin van: kijk, dat is een mening, maar jouw mening is ook goed.*¹²⁷

3. Eigen keuzes maken

Door te praten helpen meidenwerkers meiden bij het maken van eigen keuzes. Als meiden met elkaar praten worden ze er bijvoorbeeld van bewust dat andere meiden misschien andere keuzes maken en dat er überhaupt een keuze is. Het meidenwerk helpt de meiden bij het maken van eigen keuzes door vragen aan ze te stellen, zoals eerder naar voren kwam in de houding van de meidenwerker.

*'Door het te bespreken, krijgen zij een norm van: zo wil ik ermee omgaan, of zo. Zo ... dit vind ik ... zo ga ik ermee om.*¹²⁸

4. Algemene ontwikkeling

Praten is ook een manier om kennis te delen, die belangrijk is voor de algemene ontwikkeling van meiden. Zo vertelde een meidenwerker dat zij rond gemeenteraadsverkiezingen een avond organiseerde over wat stemmen is en verschillen tussen politieke partijen. Daarnaast kan het helpen om meiden beter voor te bereiden op specifieke risico's zoals zwangerschappen en loverboys.

*'Er komen steeds meer tienermoeders bij ... Dat weten ze ook, wat tienermoeders zijn. Zij weten wat dat inhoudt. ... Eh ... Maar hoe voorkom je dat? Nou, dat is informatie die je als meidenwerker mee kunt geven. En net zoals bij ... Eh ... Loverboys. Ze weten het bestaan van loverboys. Ze weten ook wat het inhoudt en hoe dat gaat. Maar hoe kunnen ze het herkennen? Dat preventieve gedeelte, dat kan je als meidenwerker meegeven. En ouders zeggen wel van: ja, pas op voor dit en dit en voor die en die en voor dat en dat, maar ... eh ... maar een meidenwerker kan verder ingaan op inhoud. En ... eh ... en dat kan waarschijnlijk ... voor sommigen kan dat elders niet, behalve daar.*¹²⁹

*'Soms wordt op school gewoon informatie gegeven en soms wordt er half geluisterd, weet je wel, er wordt gegiecheld en ... er zijn ook jongens bij en ... Dan kunnen ze niet doorvragen. Durven ze niet. En ... eh ... En als dat in een setting zoals in de meideninloop, of een meidenactiviteit ... als ze daar dieper in kunnen gaan op onderwerpen die ze normaal gesproken elders niet kunnen bespreken, dan is ... draagt dat zeker bij aan hun ontwikkeling.*¹³⁰

5. Zelfvertrouwen

Door te praten ontwikkelen de meiden ten slotte meer zelfvertrouwen. Dit gebeurt op een aantal manieren. Ten eerste kunnen meiden door hun gesprekken in het meidenwerk ervaren dat anderen geïnteresseerd zijn in hun verhalen en krijgen zij het gevoel dat zij er

¹²⁷ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4 Fase 1b

¹²⁸ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2 Fase 1a

¹²⁹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4 Fase 1a

¹³⁰ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4 Fase 1a

mogen zijn. Zij worden gezien en dit bevordert zelfvertrouwen en kan ertoe leiden dat ze nog meer gaan vertellen of vragen.

*'Dat is meer een beetje het proces dat zo'n meisje gezien wordt. Door ons. En dat ze daardoor zich opener kan.... echt dingen kan vertellen.'*¹³¹

Ten tweede kunnen meiden ervaren door de gesprekken met andere meiden, dat ze niet de enige zijn met vragen. Er wordt immers een plek aangeboden waar meiden vragen kunnen stellen en hierdoor blijven zij niet met hun vragen en twijfels rondlopen. Daarnaast leren meiden doordat ze vragen mogen stellen dat ze er mogen zijn en dat hun vragen niet gek zijn, omdat andere vergelijkbare vragen hebben.

*'Nou ja, ik denk dat als jij vragen ergens over hebt en je kan die ergens stellen ... Je hebt meer kennis op die manier en ... eh ... meer zelfvertrouwen, omdat je weet wat kan en wat logisch is en wat ... wat hoort en wat misschien niet hoort en dat je dat zelf mag weten als ze het op hun manier ... wat willen doen.'*¹³²

En ten slotte helpt het praten bij de ontwikkeling van zelfvertrouwen, doordat het helpt bij de omgang met de maatschappelijke verwachtingen. Door de vragen rondom deze onderwerpen met elkaar te delen hebben meiden niet het gevoel dat ze er alleen voor staan en dat geeft zelfvertrouwen.

'En door dat dan bespreekbaar te maken, draagt dat bij aan hun zelfvertrouwen?'

Ja... Het begint bij zelfvertrouwen.

*Ik bedoel, als je weet dat je er mag zijn en als je zelf keuzes mag maken, krijg je ook meer zelfvertrouwen. Maar dat is natuurlijk een proces. Daar hebben jongens ook mee te kampen, maar meiden die krijgen daar gewoon veel meer mee te maken... zijn veel meer op hun fysiek gericht eh ... Het gaat om ... Alles gaat om fysiek, hoe ze d'r uit zien ... Want als je vrouw bent, hè, en als je geacht wordt ... Hè, dat er een bepaalde beeldvorming is ook bij vrouw zijnde. Eh ... Dat er dingen van je verwacht worden. Dat je mooi moet zijn. Je moet alles kunnen. Eh ... Tegenwoordig moet je ook nog es een keer geld verdienen en voor het huishouden zorgen. Er zijn verschrikkelijk veel verwachtingen. En door dat bijvoorbeeld te bespreken draag je bij aan hun zelfvertrouwen.'*¹³³

¹³¹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3 Fase 1a

¹³² Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1 Fase 1a

¹³³ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 10 Fase 1a

5.5 Methodisch principe 5: Vergroten van de leefwereld

Het groter maken van de leefwereld van de meiden is zowel een doel als een middel in het seksespecifieke werken met meisjes en jonge vrouwen. Bij vergroten van de leefwereld als doel krijgen meiden te maken met maatschappelijke mogelijkheden, hetgeen bijdraagt aan de emancipatie van meiden. Daarnaast is het 'vergroten van de leefwereld' ook een middel. Pas als meiden weten welke mogelijkheden en kansen er zijn, kunnen zij zelf kiezen hoe zij hun leven willen vormgeven en daarvoor verantwoordelijkheid nemen.

'Leefwereld groter te maken, ervaring groter te maken, eh ... participatie en betrokkenheid hè, burgerschap. Die ... dat zet je dan ook aan. Na te denken buiten je eigen grenzen. En wat je zelf als meid kan betekenen ... voor deze maatschappij.'

Meidenwerkers dragen continu nieuwe prikkels aan waar de meiden op kunnen reageren. Hierdoor wek je nieuwsgierigheid en maak je inzichtelijk wat er mogelijk is, zoals bijvoorbeeld zelf een voetbalwedstrijd of dansavond te organiseren. Als meidenwerker benoem je de kansen en maak je het zichtbaar door ze te ondersteunen.

*'Kansen benoemen ... Ja, door dingen te bespreken, dus heel erg in de groep dingen bespreken, van: wat is mogelijk, wat wil je, waar wil je naartoe, wat zijn je dromen? Heel erg ook toekomst en dromen.'*¹³⁴

Concreet wordt het vergroten van de leefwereld van de meiden gerealiseerd door het zichtbaar maken van mogelijkheden en kansen, door te informeren, door nieuwe dingen te ondernemen, en door het inschakelen van rolmodellen. Deze worden hieronder stuk voor stuk toegelicht.

Zichtbaar maken van mogelijkheden en kansen

De leefwereld van de meiden wordt vergroot door het zichtbaar maken van mogelijkheden en kansen, die zonder het meidenwerk misschien buiten hun gezichtveld waren gebleven.

*'Ik denk dat je als jongere overneemt het gene dat je ziet in je sociale omgeving, omdat dit sociaal geaccepteerd is, dus dan ga je daar ook naar gedragen. Dan weet je niet anders. Maar ... ja, als je in het meidenwerk ook anders ziet, dan wil je daar misschien zelf ook verandering in hebben.'*¹³⁵

*'Ik vind wel belangrijk dat iemand weet dat we gelukkig in een land leven waar veel kansen zijn, en mogelijkheden. En dat ze weten dat die kansen en mogelijkheden er zijn, dat vind ik heel belangrijk.'*¹³⁶

Informeren

Naast het zichtbaar maken van nieuwe kansen en mogelijkheden kan het meidenwerk ook actief meisjes informeren over mogelijkheden of risico's zoals seksualiteit en

¹³⁴ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3 Fase 1a

¹³⁵ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2 Fase 1a

¹³⁶ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4 Fase 1a

maatschappelijke vraagstukken. Hierdoor biedt het meidenwerk aan meisjes een plek waar zij open over vragen van meisjes en jonge vrouwen kunnen praten.

*'En bij de zestien plussers is het wel ... je gaat heel anders in gesprek, maar ... Het zelfbeeld is heel laag, dus ze hebben zoiets van: dat kan ik niet. Ik moet gewoon trouwen en kinderen maken.'*¹³⁷

*'Dan praat ik met meiden over kinderen en dan zeg ik, okay, dan heb je kinderen. Wat doet je moeder nu dan? Dan gaan ze nadenken over de rol van hun moeder. En dan hoor je vaak van: nee, ik wil niet de hele dag thuis zitten. Hè, dat kan. Nou, dan heb je toch je startkwalificaties nodig. Want dan kan je misschien ergens een bijbaan vinden? Dan ga ik ze dus proberen daarin duidelijk te maken van: je kan zeker zoveel meer.'*¹³⁸

*'Dingen die ze ook vragen zijn bijvoorbeeld? <respondent noemt eigen naam>? Ja? In dat boekje.... Ik zeg: ja? Heb je het niet gezien? Wat? Weet je dan maken ze het heel spannend, en dan... Er staan twee jongens in die zoenen. Ik zeg: en nu? Dan staan ze wel.... Ja, nu? Is dat erg? Nou, dat is toch raar <respondent noemt eigen naam>. Weet je, dat.... Dat je echt denkt van: ja.... Zo'n....onwetendheid van bepaalde dingen, dat je denkt van: ja, wel even met beide voeten op de grond blijven staan.'*¹³⁹

Ondernemen van nieuwe dingen

Het gericht organiseren van of toeleiden naar activiteiten is een derde manier om de leefwereld van de meiden te vergroten. Zo omschreef een meidenwerker dat ze aan een meisje had gevraagd om mee te gaan op een debatweekend omdat het meisje het heel lastig vond om voor de groep te staan, terwijl zij dat eigenlijk wel graag wilde.¹⁴⁰ Op deze manier wordt de wereld van het meisje vergroot door een nieuwe ervaring, waarbij persoonlijke talenten gestimuleerd kunnen worden.

*'Kansen geven die ze anders dus niet hebben ... hadden kunnen krijgen voor het ontwikkelen van bepaalde talenten, vaardigheden.'*¹⁴¹

Ook kan met behulp van activiteiten de fysieke leefwereld van een meisje worden vergroot. Zo vertelt een meidenwerker dat zij met een Amsterdamse meidengroep naar het Vondelpark is gegaan toen bleek dat die meisjes daar nog nooit waren geweest.

'Ze vroegen laatst weer dat ze wilden picknicken in het Vondelpark. Dat vonden ze allemaal heel leuk. Ze waren daar zelfs nog nooit geweest dus hun leven is ook zo beperkt. Maar ze mogen heel vaak niet alleen met de tram. Ik werk met veel Turkse

¹³⁷ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 5 Fase 1a

¹³⁸ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 9 Fase 1a

¹³⁹ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 8 Fase 1b

¹⁴⁰ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1 Fase 1a

¹⁴¹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1 Fase 1a

*en Marokkaanse meiden. Ik ben blij dat je dat kan bieden over hun grenzen kunnen kijken.*¹⁴²

*'Doordat je heel letterlijk de grenzen verlegt en hun wereld breder maakt en dat je ook van hun hoort dat je dat doet. Ga je naar Friesland een weekend met ze en dan vragen ze hoe duur is het om hier te bellen. Nou gewoon het is Nederland, wat voor een taal spreken ze hier? Of dan rij je langs Schiphol, wouw groot een vliegtuig. Dan hebben ze er nog nooit een gezien en dan zijn ze 12 en daarnaast wonen ze in Amsterdam, en dan vraag je af hoe vaak ze in Turkije of Marokko zijn geweest en dus nog nooit. En andere zijn er wel geweest hoor maar er zijn ook meiden die het nog nooit hebben gezien. Verbreiding van hun wereld is een belangrijk element.'*¹⁴³

De ervaring leert dat ouders een belangrijke rol hebben bij het vergroten van de leefwereld. De invloed van ouders gaat soms zo ver dat het meidenwerk door de ouders actief wordt tegengewerkt. Meidenwerkers moeten daardoor soms eerst ouders overtuigen voordat zij de meiden kunnen betrekken bij een activiteit.

'Je kan niet om ouders heen bij het vergroten van de leefwereld. Laatst wilde een meisje mee doen aan voetballen en haar vader zegt nee. Is niet voor meisjes is voor jongens. Dan moet je met die vader in gesprek, nee er is echt specifiek een meiden team op die voetbal school en het is in Nieuw Sloten en desnoods ga ik mee. Ik moet zo vaak ouders overtuigen als het alleen al gaat om een bepaalde activiteit in de wijk.'
144

Ouders vormen soms een belemmering voor het vergroten van de leefwereld van de meisjes en jonge vrouwen. Dit betekent wel dat het meidenwerk door het vergroten van de leefwereld van de meiden ook mogelijkheden en kansen zichtbaar maakt voor de ouders.

*'De kern ligt bij de ouders, als pa en ma niet ver komen, komen de meiden dat ook niet. Moeders zijn in deze heel belangrijk, als hun wereld niet zo groot is, wordt de wereld van hun dochters ook niet zo groot.'*¹⁴⁵

Rolmodellen

Het inschakelen van rolmodellen is een vierde manier waarop het meidenwerk de leefwereld van meiden kan vergroten. Praktisch gebeurt dit doordat het meidenwerk een link legt tussen de meisjes en de mensen die een voorbeeld voor ze kunnen zijn. Dat kunnen zowel de meidenwerkers als andere mensen uit de omgeving van het meidenwerk zijn.

'Nou ja, door voorbeeldfiguren te hebben, waar ze tegenop kijken, ja, zo wil ik ook worden. Dus gewoon door mensen te laten zien. Door te laten zien dat andere vrouwen

¹⁴² Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 8 Fase 1a

¹⁴³ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 8 Fase 1a

¹⁴⁴ Masterclass bijeenkomst 4, 11 december 2013, Amsterdam, Fase 1b.

¹⁴⁵ Masterclass bijeenkomst 4, 11 december 2013, Amsterdam, Fase 1b.

*die ook een hoofddoek dragen of ook gewoon uit jouw buurt komen, ook dat soort dingen kunnen doen.*¹⁴⁶

*'En meiden laten langskomen die ook praktijkonderwijs hebben gedaan, die wel door zijn gestroomd, verder zijn gekomen. Of die gewoon stapelen in opleidingen.'*¹⁴⁷

*'Zij hebben mij heel vaak als rolmodel gezien.'*¹⁴⁸

Het vergroten van de leefwereld wordt gerealiseerd in samenhang met de principes 'kennen', 'praten', 'positieve motivatie' en 'aansluiten bij de behoeften'. Door te weten wie zij zijn en wat hun talenten zijn; het kennen van de meiden, kunnen de meidenwerkers gericht mogelijkheden aandragen die meiden kunnen helpen bij het maken van keuzes. 'Praten' is in het vergroten van de leefwereld, een belangrijk middel. Het functioneert zowel als drager van informatie, zoals bij informeren en als voertuig van de persoonlijke ontwikkeling. 'Positieve motivatie' ofwel het stimuleren van meisjes verwijst naar het motiveren en stimuleren van meisjes door te benoemen waarin zij goed zijn en daarbij uitspreken dat de meidenwerker in ze gelooft zodat de meiden dingen gaan doen die zij voor die tijd niet zouden doen. Het principe 'aansluiten bij de behoeften' staat in zekere zin tegenover het principe, 'het groter maken van de leefwereld', waarin je meiden stimuleert om over hun eigen grenzen te gaan. Om bij te dragen aan de emancipatie van meiden zijn alle twee de principes nodig. Door rekening te houden met de behoeftes van meiden kan het meidenwerk bijdragen aan het groter maken van de leefwereld van meiden zonder over de eigen grenzen van het meisje heen te gaan. Zo kan het bijvoorbeeld gebeuren dat je meiden op een negatieve manier hoort praten over homoseksualiteit en vervolgens kan jij er als meidenwerker voor kiezen om aan de hand van dit gesprek te vertellen over de maatschappelijke positie van homoseksuelen. Hierdoor leer je de meiden iets over homoseksualiteit en maak je dus hun wereld groter en daarnaast sluit je aan bij hun behoeftes, omdat je door middel van hun gesprek aansluiting bij ze vindt.

Het seksespecifieke karakter van het methodisch principe 'vergroten van de leefwereld' heeft betrekking op het emancipatoire karakter van het meidenwerk. Het valt de meidenwerkers regelmatig op dat meisjes in vergelijking met hun mannelijke leeftijdsgenootjes minder mogen op verschillende gebieden. Ten eerste worden ze vaak meer beschermd, waardoor de kans groot is dat de fysieke ruimte waarin meisjes zich begeven kleiner is. En ten tweede komt het voor dat ouders niet op de hoogte zijn van maatschappelijke mogelijkheden en kansen voor meiden, waardoor de kans klein is dat ze ermee in aanraking komen. Met behulp van dit methodisch principe worden maatschappelijke mogelijkheden zichtbaar gemaakt en de fysieke ruimte van meisjes vergroot.

Ontwikkeling

Het vergroten van de leefwereld draagt volgens de geïnterviewde meidenwerkers bij aan de ontwikkeling van meiden. Door het vergroten van de leefwereld krijgen meiden meer te zien dan wat zij weten uit hun eigen omgeving. Dit helpt vervolgens de meiden om zich bewust te

¹⁴⁶ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

¹⁴⁷ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

¹⁴⁸ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

worden van hun eigen maatschappelijke mogelijkheden om vervolgens zelf de keuze te maken hoe zij hun leven kunnen vormgeven. Zowel het weten welke mogelijkheden er zijn als zelfstandig een keuze maken over hoe vorm te geven aan het eigen leven, draagt bij aan het zelfvertrouwen van de meiden.

*'Doordat je hun in contact eh ... laat komen met iets wat voor hun niet vanzelfsprekend is, gaat er een andere wereld open. Waardoor zij kennis maken ... van iets heel anders. Hè, eh ... ja, cultureel, maatschappelijk, eh ... misschien zelfs ook financieel hè, dat ze meer gaan begrijpen hoe geldstromen gaan lopen hè. Dat het meer tastbaar wordt voor hun. Waardoor ze eh ... ja, misschien net andere keuzes maken in hun leven, hè. In plaats van, ik zeg maar, bij de supermarkt te gaan werken ... maar dat ze dan denken: ik ga toch oppaswerk doen, omdat daar een andere competentie bij zit. Zorgen voor kinderen bijvoorbeeld. Dat zit meer in het verlengde van dat ik misschien pedagogisch werk wil gaan doen.'*¹⁴⁹

Hieronder werken wij de ontwikkeling van bewustwording en zelfvertrouwen verder uit:

1. Bewustwording

Door het zichtbaar maken van mogelijkheden en kansen draag je als meidenwerker bij aan de bewustwording van keuzes van de meiden. Bewustwording ten aanzien van keuzes, door mogelijkheden en kansen aangereikt te krijgen.

*'Dus als zij ... weet je, ook al gaan ze naar welke school dan ook, maar dat ze weten van ... als jij iets heel graag wilt, dan kan dat ook echt. En je kan er komen. Maar dan moet je er wel iets harder voor werken, maar het kan wel. En dat is wat ik ze eigenlijk mee wil geven.'*¹⁵⁰

Bewustwording op het gebied van keuzes gaat erom dat meiden inzicht krijgen in de maatschappelijke mogelijkheden die er zijn, zodat zij vervolgens zelf een keuze kunnen maken over hoe zij haar toekomst of haar huidige leefsituatie wil vormgeven. Dit staat in relatie tot het doel van het meidenwerk om meiden te binden aan de samenleving. Ze worden door het inzicht van mogelijkheden en kansen immers betrokken bij de maatschappij om hen heen.

'Ja, je draagt zeker bij aan de ontwikkeling ik denk dat het altijd goed is om te zien dat er meer is. Zeker in de Turkse en Marokkaanse wereld waar ze blijven zitten in hun eigen wereld. Dit is wat ik zie. Ook heel erg de rol van de vrouw is daarin beperkt. Het wordt toch van hun verwacht dat ze met een Marokkaan of een Turk trouwen het liefst van hun eigen land en daar weer kinders mee krijgen. Dat houdt heel erg in dat zij zichzelf door kunnen ontwikkelen. Dit hangt heel erg van ouders af of ze zo strek zijn of ze dat wordt opgelegd. Dat is niet bij allemaal zo. Maar wel bij veel denk ik. Als er van hun verwacht wordt dat ze op hun 18^e gaan trouwen en kinderen te krijgen dat betekent dat ze niet een studie kunnen doen. In het meidenwerk probeer ik ze er over

¹⁴⁹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 10 Fase 1a

¹⁵⁰ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 8 Fase 1a

*na te denken. Als ze zich er prettig bij voelen moeten ze het doen maar ik wil wel dat ze weten dat er ook andere opties zijn.*¹⁵¹

2. Zelfvertrouwen

Nadat meiden bewust zijn geworden van de mogelijkheden die er zijn en vervolgens worden gestimuleerd om nieuwe dingen te doen ontstaat er zelfvertrouwen. Ze worden immers blootgesteld aan een nieuwe uitdaging of gaan inzien wat kansen of mogelijkheden zijn. In deze is de stimulans heel belangrijk, de meidenwerker heeft door middel van stimulering de meiden gemotiveerd om iets te doen. Juist door een nieuwe positieve ervaring ontstaat zelfvertrouwen, wat meiden verder helpt in hun ontwikkeling.

*'Ik denk dat ze daardoor leren om iets te doorbreken. Dus van: ik durf niet, ik heb geen zelfvertrouwen, tot van: hé, ik heb van <respondent noemt eigen naam> die kleine stapjes geleerd, waardoor ik nu toch iets kan gaan doen wat ik wil gaan doen. Misschien is dat breder te trekken en kan ik dat ook doen met andere dingen.*¹⁵²

*'Ja, Want hier heb je dus meiden die ... waarvan je ziet dat ze het heel moeilijk vinden om voor de groep te staan. En die ga ik dan vragen om mee te gaan op een debatweekend. En dan laten na het debatweekend zeggen: ja, ik heb nu meer zelfvertrouwen. Ik durf nu voor de groep, want ik heb een presentatie op school gehad, en dat ging nu beter. Dan denk ik: okay, dan heb je het dus en doordat ik haar de mogelijkheid heb geboden om op zo'n weekend te gaan.'*¹⁵³

¹⁵¹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 8 Fase 1a

¹⁵² Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3 Fase 1a

¹⁵³ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1 Fase 1a

5.6 Methodisch principe 6: Grenzen

Grenzen is het zesde methodische principe van het werken met meiden. Grenzen stellen en handhaven in het meidenwerk gebruiken meidenwerkers om meiden op te voeden en meiden te leren hoe zij op een gewenste manier met elkaar omgaan in de samenleving. Praktisch krijgt het vorm in aanleren en handhaven van de gedragsregels die gelden in het meidenwerk.

*'En die grenzen aangeven. Ja. En sommige meiden geven inderdaad ... sommige meiden zijn echt over the edge, en die geven je ook gewoon echt grenzen.'*¹⁵⁴

*'En ik merk ook dat meisjes ... ja, ik weet het niet, maar soms heb ik het idee dat meisjes wat brutaler zijn dan jongens. Veel gebekter. Echt gewoon ... die hebben gewoon altijd hun antwoord klaar, weet je, dat ik denk: ho, wacht even, ik ben je buurmeisje niet. Echt ja ...'*¹⁵⁵

Uit de interviews met de meidenwerkers blijkt dat sommige meidenwerkers het regelmatig zien gebeuren dat grenzen niet worden gehandhaafd vanuit de angst om meiden kwijt te raken. Andere meidenwerkers gaven aan dat juist voor die meiden grenzen stellen belangrijk is, omdat het nodig is dat zij leren om met grenzen om te gaan. In het meidenwerk is er nog de ruimte om te leren hoe je om moet gaan met grenzen, maar in andere maatschappelijke omgevingen is die ruimte er vaak niet.

*'Nou ja, dus vrij extreem gedrag, dus toen heb ik ook even gezegd: nou, klaar, je kan nu gaan, want dit accepteren we niet. En met de activiteiten hoef je niet meer mee te doen, en je bent niet welkom bij de dingen die we nog gaan doen. En ... nou ja ... eh ... Dan zien we wel weer. Die laat ik dan ook een tijdje liggen, weet je. Dat ... eh ... is dan gewoon het meisje waar je nu de grenzen aangeeft. En dat kan dan over een tijdje wel weer veranderen, maar op dit moment hebben wij in ieder geval met haar besproken wat 'r gedrag is en ... Ja, zij laat gedrag zien dat niet gewenst is, dus dat ... eh ... ja, spreek je aan. Dan ben je ze dus even kwijt. En dat hoort er ook bij. Want ik heb wel meiden gehad die je dan even kwijt bent, en die gaan dan toch wel weer terugkomen, omdat ze toch ... Je bent ... Je ... eeehhmm ... Je bent duidelijk in je verhaal. Je bent er voor hun, maar bepaald gedrag niet, en als je dat laat zien, dan ben je gewoon even niet welkom of mag je niet meedoen met activiteiten. Da's niet altijd even leuk, en dan ben je ze soms kwijt, maar je bent wel consequent. Ja, je gaat maar lekker weg. Je weet waar ik ben, ik ben hier en m'n collega zit daar. Nou, op een gegeven moment kom je d'r wel weer tegen.'*¹⁵⁶

'Ik denk dat ze dat ook wel waarderen, dat ik die grenzen aangeef. Dat ze dat ook erg nodig hebben. Want ik denk: als ik die grens niet zou geven en ze kunnen gewoon over mij heen lopen, of als ik bijvoorbeeld heel lief en aardig gevonden wil worden en alles maar toelaat.... Joh, ga jij maar lekker met je vriendje naar Amsterdam het zit wel goed. Dat is wel hartstikke leuk en dan zouden ze me heel lief vinden. Maar

¹⁵⁴ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3 Fase 1a

¹⁵⁵ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4 Fase 1a

¹⁵⁶ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1 Fase 1a

*uiteindelijk gaan ze ook weg bij mij. Dan zouden ze ook niet meer terug komen, want ze hebben niks te halen bij mij. Ze kunnen niks van mij leren.*¹⁵⁷

Opvallend is dat de meidenwerkers vaak zelf bepalen wat de grenzen in het meidenwerk zijn. Dit onderzoek maakt zichtbaar dat er vanuit de organisatie weinig centrale regels worden gegeven waar meiden zich aan dienen te houden. Het gevolg is wel dat zowel de inhoud als het naleven van de regels afhankelijk zijn van de meidenwerker. Wat ook erg prettig kan zijn, omdat je daardoor als meidenwerker de ruimte krijgt om zelf te beslissen of aan te voelen wat wel en niet nodig is in de groep.

*'Dus ... Weet je, je moet wel ... je moet wel grenzen hebben. En als ze niet bepaald worden door de groep ... dus als die groep niet een bepaalde grens heeft, dan moet jij ervoor zorgen dat er wel die grens is, waarvan jij vindt, als professional, van daar hoort de grens te liggen.'*¹⁵⁸

*'Daarmee stel je dus een grens. Van: weet je, dit wil ik niet hebben. En weet je, dus ... dat gaat gewoon niet.'*¹⁵⁹

Uit dit onderzoek blijkt dat er binnen het meidenwerk op twee manieren aandacht wordt besteed aan het stellen en handhaven van grenzen; preventief en door het corrigeren van ongewenst gedrag.

Preventief

Het preventief omgaan met het stellen en handhaven van grenzen begint met het creëren van duidelijkheid over de gewenste omgangsvormen. Daarin is het professioneel handelen van de meidenwerker erg belangrijk. Zo is het nodig dat de meidenwerker in haar voorbereiding nadenkt over mogelijke grenzen en kaders en deze eventueel bespreekt met collega's. Vervolgens is het belangrijk dat de meidenwerker in contact de meisjes en jonge vrouwen duidelijk is over de gewenste omgangsvormen.

*'Structuur geven. (...) Dat ze ook weten van: oké, daar is de grens van mij.'*¹⁶⁰

*'Ik begin altijd heel streng. Want dan weten ze waar... wat ze aan me hebben. En later kan ik bijstellen. Kan ik ook wel laten zien dat ik een zachte kant heb. En dat tolereren ze beter... gaan ze beter mee om dan eerst heel amicaal en leuk zijn te zijn en dan later van: ja, maar ik vind. Dan nemen ze je echt niet meer serieus. (...) Ja ik vind dat dat het beste werkt. Meteen vanaf het begin wat daarin je grenzen zijn, wat je normen en waarden... zoals: bij mij hoef je niet te schelden.'*¹⁶¹

¹⁵⁷ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4 Fase 1b

¹⁵⁸ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2 Fase 1a

¹⁵⁹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2 Fase 1a

¹⁶⁰ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2 Fase 1b

¹⁶¹ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 10 Fase 1b

Als er een nieuwe groep van start gaat, worden de gewenste omgangsvormen in overleg met de meiden vastgesteld. Als een groep loopt is het de meidenwerker zelf die aangeeft wat gewenst gedrag is.

*'Kijk, je kunt zoiets met elkaar bespreken als je als groep in één keer start. Weet je wel, je hebt dan voor tien meisjes of vijftien meisjes van: dit zijn de regels. Maar bij ons is dat anders gegaan. Ik had je verteld dat er geleidelijk zo'n groep is ontstaan. En dan wil je dat niet elke keer opnieuw. En wij hebben ook de groep gaandeweg moeten leren kennen en kijken van hoe.. Dat is geleidelijk zo besproken met de meisjes, aan de hand van situaties die zich hebben voorgedaan.'*¹⁶²

Het kan ook voorkomen dat de gangbare omgangsregels over het algemeen al in de groep worden gehandhaafd. In dat geval geven de meidenwerkers aan dat het niet nodig hoeft te zijn om ter preventie grenzen te stellen. Het kan dan helpen om juist niet te focussen op de regels. Dan grijpen meidenwerkers in op het moment dat de meiden over de grens van de meidenwerker gaan.

*'Nee. Je hebt wel regels, maar toch ook niet. En wat ik zeg, omdat ik heel veel verschillende groepen heb, heb je bij sommigen de afspraken hard nodig, omdat het dan een hele heftige groep kan is. Bij de anderen is die helemaal niet nodig. Maar ze moeten weten waar ze aan toe zijn. En wat ze mogen en wat ze niet mogen. En wat ze van mij kunnen verwachten en niet.'*¹⁶³

Ongewenst gedrag corrigeren

De tweede manier van omgaan met grenzen is het corrigeren van ongewenst gedrag. Meidenwerkers hanteren daarvoor diverse strategieën. Opvallend is dat meidenwerkers daarvoor bij voorkeur werken met een positieve benadering. Meidenwerkers proberen door middel van hun eigen gedrag gewenst gedrag te laten zien, benadrukken bij negatief gedrag het positieve, proberen de aandacht te verplaatsen en kunnen er ten slotte voor kiezen om het meisje die ongewenst gedrag vertoont uit de groep te halen en individueel te sanctioneren. Daarin is het essentieel dat de meidenwerker alert is op grensoverschrijdingen en daarnaar handelt.

*'Nou, die heb ik maar in het middelpunt gezet. En ... eh ... En het was dan gelijk over. Van nou ja, als jij gaat pesten, dan ga jij eruit, en dan kom je er ook niet meer in. En de rest mag blijven, behalve jij, weet je wel. En ... eh ... Maar ook gewoon continu in het middelpunt zetten.'*¹⁶⁴

*'Dus het gaat ook om gedrag en corrigeren en laten zien wat wenselijk gedrag is.'*¹⁶⁵

*'Dat negatieve omzetten in het positieve.'*¹⁶⁶

¹⁶² Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 9 Fase 1b

¹⁶³ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 8 Fase 1b

¹⁶⁴ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4 Fase 1a

¹⁶⁵ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1 Fase 1a

¹⁶⁶ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4 Fase 1a

*'Weet je, meer de aandacht naar iets anders te trekken, eigenlijk.'*¹⁶⁷

*'Maar wat ik belangrijk vind, is dat we dan die twee personen even loskoppelen van de hele groep. Want het gaat om die twee, en niet om de hele groep tegen één persoon.'*¹⁶⁸

Vervolgens is het de vraag wanneer en binnen welke context de meidenwerkers het ongewenste gedrag willen corrigeren. Ten eerste is er de keuze om het negatieve gedrag direct aan te pakken of aan het eind van een bijeenkomst te bespreken. Ten tweede kan je er voor kiezen om het in de groep te bespreken of individueel. Deze verschillende methodes om het negatieve gedrag van meiden te corrigeren zijn afhankelijk van de situatie en het meisje of de groep meiden waar het om gaat. Je zou je bijvoorbeeld kunnen voorstellen dat je in een pestgeval liever eerst even individueel met een meisje in gesprek gaat. En als er bijvoorbeeld structureel bij het opruimen niet geluisterd wordt naar de werker kan je er voor kiezen om het in de groep te bespreken. Sommige meidenwerkers kiezen ervoor om in alle gevallen de meisjes individueel aan te spreken op hun gedrag en andere laten dit afhangen van de situatie en het meisje. Ook zijn er meidenwerkers die het in alle gevallen in de groep bespreken, omdat iedereen er wat van kan leren en omdat het invloed heeft op het groepsproces.

*'Ik wil dat altijd na afloop wel bespreken. Dat als de activiteit niet leuk is verlopen, het is... ze zijn onaardig tegen elkaar geweest, dan wil ik dat na afloop wel altijd bespreken. Van: ik vond het vandaag niet leuk gaan. Wat vonden jullie daarvan? En wat gaan we daar de volgende keer aan doen?'*¹⁶⁹

'Ja, dan gaan wij met diegene in gesprek. Individueel, van hé, hoe komt het nou dat...? En... Of daar komen ineens dingen naar boven. Dat ze niet goed in hun vel zitten of zo.'

*'En als ik denk van: nou, dit ligt zo gevoelig, dan ga ik een meisje daar uiteindelijk zelf op aanspreken. Maar dan moet je ook weten van: met wie het kan, natuurlijk, wie kun je daar op aanspreken. Maar ik ben meestal toch wel van de directe aanpak.'*¹⁷⁰

Wegsturen

Meer dan de helft van de geïnterviewde meidenwerkers geeft aan dat als een meisje maar over de grens heen blijft gaan dat het laatste redmiddel wegsturen is. Dan is er vaak al gepraat en heeft de meidenwerker al waarschuwingen gegeven en geprobeerd om het negatieve gedrag om te zetten naar het positieve gedrag.

¹⁶⁷ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4 Fase 1a

¹⁶⁸ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4 Fase 1a

¹⁶⁹ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3 Fase 1b

¹⁷⁰ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1 Fase 1b

*'Ja, ik stuur ze weg. Als ze niet normaal kunnen doen, mogen ze weg. Mogen ze even af gaan koelen. En dan mogen ze terugkomen. En als het niet gaat, komen ze maar volgende week terug.'*¹⁷¹

*'Bij die jongste groep is dat weleens voorgekomen, ja. (lacht) Ja. Nee, maar dan moeten ze het bij mij wel heel bont hebben gemaakt voordat ik zeg ... Ik kan altijd nog wel positieve dingen eruit halen. Maar er zitten een aantal meiden bij, die hebben een angel en die zuigen me als het ware leeg. Maar dan zijn er al menige waarschuwingen zeg maar aan vooraf gegaan. En dan roep ik ze altijd wel apart. Nooit in groepsverband. Dat is altijd heel ... loop even mee naar de gang. En dan ga ik op ooghoogte zitten van: joh, moet je luisteren, wat je nu doet, vind ik gewoon niet leuk, weet je. Hou d'r mee op. Je moet ... ten minste, ik vind dat je een persoon zelf niet moet aanspreken, maar het gedrag moet je aanspreken, wat ze doen. Het gedrag is niet leuk wat ze doen. De persoon zelf wel. En probeer dat om te draaien nou, weet je, van ... probeer nou iets positiefs te doen, weet je. En daar ben ik ook heel eerlijk in, van: luister, ik ga dadelijk alleen maar de niet-leuke dingen van je zien. En dat ga ik zonde vinden. Ja, en bij sommigen duurt het gewoon heel lang voordat het muntje valt, want ... Dan zet ik er weleens eentje buiten de deur, van: joh, vandaag even niet. Vandaag komt het gewoon niet meer uit. Je bent gewoon echt niet leuk bezig meer. En dan ga je naar huis toe. En dan negen van de tien keer bellen we wel de ouders, van: joh ... We vertellen niet uitgebreid van: ze heeft dit gedaan, ze heeft dat gedaan. Maar van: jongens, ze heeft gewoon even een time-out van ons gekregen, want haar gedrag was niet echt naar behoren.'*¹⁷²

Contact

Welke methode ook wordt gekozen om negatief gedrag te corrigeren, meidenwerkers hebben het streven om altijd in contact te blijven met een meisje. Het gesprek is nodig om meiden de kans te geven te leren van wat er mis is gegaan. In het gesprek leggen de werkers uit waarom er een consequentie zit aan hun gedrag en te vertellen waar zij over een grens heen zijn gegaan. Soms komt het voor dat de emoties te hoog oplopen en dat het niet meteen mogelijk is, maar dan nemen de meidenwerkers later nog het initiatief om uit te leggen wat hun deed beslissen om op te treden tegenover het gedrag.

*'Kijk in die zin is het ook uitleggen waarom je iets doet. Het is niet van oké, nu ben je niet meer welkom in de groepje. Of pas als je dit af hebt mag je terug komen. Het is uitleggen wat ertoe heeft geleid dat wij die beslissing maken.'*¹⁷³

*'Erover praten en uitleggen.'*¹⁷⁴

*'En erover praten en uitleggen dat je ze niet laat vallen, ook al schors je ze. Want je bent altijd welkom, maar wel bepaalde regels, ja.'*¹⁷⁵

¹⁷¹ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4 Fase 1b

¹⁷² Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 8 Fase 1b

¹⁷³ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 10 Fase 1b

¹⁷⁴ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1 Fase 1a

¹⁷⁵ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4 Fase 1a

*'Probeer altijd te benoemen van wat er gebeurt. Dus als ik zie dat er wordt geroddeld of gekletst of gefluisterd dan benoem ik het en leg ik het hele proces stil en dat ik wil dat een van de regels is dat het een fijne plek moet zijn voor iedereen. En dat dit niet zo is als er geroddeld of fluister wordt. Dus nou ja, dat begrijpen ze dat ook heel goed.'*¹⁷⁶

Ontwikkeling

De meidenwerkers geven aan dat grenzen stellen en handhaven op twee verschillende manieren kan bijdragen aan de ontwikkeling van meiden.

1. Bewust te worden van algemeen geaccepteerd gedrag.

Het meidenwerk wordt door de meidenwerkers gezien als een plek waar over grenzen heen gegaan mag worden en waar je door het grensoverschrijdende gedrag nooit uitgesloten zal worden. De meidenwerker blijft in gesprek met een meisje of jonge vrouw en zal blijven uitleggen waarom er over een grens heen wordt gegaan. Hierdoor krijgt het meisje in het meidenwerk de ruimte om te leren wat algemeen geaccepteerd gedrag is.

*'Hier mag je fouten maken. Hier kan je het ook nog leren. Maar buiten moet je het goed kunnen doen.'*¹⁷⁷

2. Bewust te worden van wat hun gedrag kan oproepen bij anderen.

In het meidenwerk wordt er gereageerd op het grensoverschrijdende gedrag en over wordt gesproken met het uitgangspunt om bij meiden bewustwording te ontwikkelen over hun gedrag. Zo is er ruimte om voor meiden te ervaren wat hun gedrag kan oproepen.

*'Nou, doordat ze ... eh ... doordat ze zien wat hun gedrag oproept en wat dus getolereerd is en ook dat ze zien dat je ... eh ... ja, wel om ze geeft, maar bepaald gedrag niet toestaat.'*¹⁷⁸

Deze ontwikkelingsaspecten staan in relatie met het doel om meiden in het meidenwerk te vormen. Meiden worden met behulp van de grenzen die de meidenwerker door haar pedagogische rol stelt begeleid en opgevoed.

¹⁷⁶ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 8 Fase 1a

¹⁷⁷ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2 Fase 1b

¹⁷⁸ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1 Fase 1a

5.7 Methodisch principe 7: Aansluiten bij behoefte

Het zevende principe aansluiten bij behoefte gaat om het zoeken van aansluiting bij de persoon, mogelijkheden en dromen van het meisje en de wereld waarin zij leeft. Dit is belangrijk omdat je als meidenwerker wil bijdrage aan de ontwikkeling van meiden. En voordat je dit kan doen is het nodig om te weten wat daarin de behoeften en mogelijkheden van de meisjes zijn.

*'Het moet in hun belevingswereld zitten.'*¹⁷⁹

Overigens betekent het aansluiten bij de behoeften van meiden niet dat het meidenwerk precies doet wat de meiden vragen, het aansluiten bij de behoeften gaat er om datgene te doen en te bieden wat bijdraagt aan wat het specifieke meisje of de groep nodig heeft. Het kan gaan om iets waar de meiden specifiek om vragen, maar ook om iets wat de meidenwerker zelf signaleert (in dit laatste geval gaat het om de onbewuste behoeften van meiden). De meidenwerker beslist dan vanuit de doelen van het meidenwerk hoe zij het meisje in kwestie helpt om zich verder te ontwikkelen.

*'Je sluit aan de ene kant aan op behoeftes. Maar aan de andere kant wil je ook dat hun wereld groter wordt. En dat ze verder gaan kijken. Want als je alleen maar aansluit van wat zij willen, dan ben ik alleen nog maar aan het koken, aan het bakken en aan het zingen. En aan het knutselen (lacht). Je prikkelt ze ook wel om andere dingen te gaan doen of over andere onderwerpen na te denken.'*¹⁸⁰

*'Soms heeft een groep helemaal geen behoefte, maar je merkt wel dat het nodig is. Want al je ziet... de meiden hier..... Met bepaalde kleding, met bepaald haar. Maar ja je krijgt daar wel bepaalde reacties op.... Dat jongens met een bepaald oog naar je kijken. Ben je je daarvan bewust? Meiden die bepaalde dansjes nadoen van MTV, terwijl ze niet weten..... ja, lustopwekkend is naar jongens. En noem maar op. Daar zijn ze zich helemaal niet van bewust, dus dan merk je van: ja, dat is dan wel nodig om die meiden daarover voor te lichten. En dat doe je dan wel in een vorm die past. Want ja jij daar een heel theoretisch kom je aan... Daar hebben ze geen zin in. Maar laat je een leuke film zien, dan ga je daar een discussie over doen. Of nodig hé iemand uit die.. waar ze wel iets als voorbeeld in zien... ja, leuk. Dan komt het wel over, want de boodschap moet wel over komen.'*¹⁸¹

Het aansluiten bij de behoeften wordt gerealiseerd door actief op zoek te gaan naar de behoeften van meiden en door een programma te maken die aansluit bij de behoeften van meiden. De meidenwerker gaat actief op zoek naar de behoeften van meiden en vervolgens maakt zij een programma dat aansluit bij de behoeften van meiden.

Actief op zoek gaan naar de behoeften van meiden

De manier waarop je actief op zoek kan gaan naar de behoeften van meiden is door te luisteren, vragen te stellen en te kijken tijdens activiteiten.

¹⁷⁹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2 Fase 1a

¹⁸⁰ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3 Fase 1a

¹⁸¹ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 10 Fase 1b

*'Vooral goed luisteren, veel vragen stellen en betrokken zijn en ... eh ... ja. Doordat je ze leert kennen, kan je beter aansluiten bij hun behoefte.'*¹⁸²

*'Ik merk gewoon ... ja, goed luisteren en veel vragen stellen (lacht), dat dat veel kan opbrengen. Heel veel (lacht). Ja. Ja. En op die manier probeer ik dan eigenlijk een beetje te signaleren van: nou okay. Dus wat speelt er, wat is er erg actueel binnen de groep? Waar hebben ze behoefte aan?'*¹⁸³

Doelgericht doorvragen

Met behulp van doelgericht doorvragen kan je als meidenwerker makkelijker aansluiten bij de behoeften van meiden. Je wordt dan immers op de hoogte gebracht van de behoeftes van meiden en met deze informatie kan je het programma in het meidenwerk daarop aan laten sluiten.

*'Ja, nee, maar dat is ook je werk. Dus je gaat wel op de behoefte in. Met als doel informatie vergaren, en kijken wat ze ... wat zo'n meisje nodig heeft en wat 'r in haar beleefwereld speelt. Dus het is ... dat is jouw professionaliteit. Dat je doorvraagt.'*¹⁸⁴

Programma maken

Wanneer zichtbaar is wat precies de behoefte van de meiden is, kan daar door het meidenwerk actief op worden ingespeeld. Een manier is door een programma te maken dat aansluit bij de behoeften.

*'Dus stel dat mijn meiden met loverboys in aanraking zijn geweest, of meiden die zitten heel veel op MSN, of meiden ... Of d'r wordt de hele tijd gepest op school, en we horen dat van veel meer meiden. Of in de groep zelf. Dan gaan we de week daarna gaan we het over pesten hebben. Dan zoeken we vaak een leuke film of een leuk filmpje op wat daarover gaat. Of soms een uitwerking daarover. In de Super Woman heb je heel veel knutseluitwerkingen. Ofwel ... ja, in verschillende vormen zoeken, een leuke vorm of een goeie vorm om dat bespreekbaar te maken.'*¹⁸⁵

Daarmee aansluitend lieten verschillende meidenwerkers weten dat je door meiden te betrekken bij de organisatie van activiteiten makkelijk kan inspelen op de behoeften van meiden. Zo kunnen er meiden gestimuleerd worden om zelf een activiteit of evenement te organiseren.

'Meiden zijn heel makkelijk enthousiast om ook echt iets neer te zetten, voor bijvoorbeeld de buurt. Voor die meiden is het ook minder zwaar omdat die meiden dat al zelf willen. Omdat ze veel meer rust hebben om dat ook uit te voeren en

¹⁸² Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4 Fase 1a

¹⁸³ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4 Fase 1a

¹⁸⁴ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 5 Fase 1a

¹⁸⁵ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3 Fase 1a

*enthousiast voor zijn. Ze gaan het gewoon doen en ze vinden het ook gewoon leuk om te doen en dan kan je ook meer bereiken.*¹⁸⁶

Onderstaand citaat licht toe hoe je als meidenwerker enerzijds meiden de keuze kan geven over het programma en anderzijds meiden thema's kan aanreiken waarvan jij als professional denkt dat de meiden het nodig hebben.

*'Nou wij hebben een programma van acht keer. En na de achtste keer, dat weten de meiden ook..... is er een meidenraad. Dus dan vergaderen we, van: hoe was de afgelopen keer? En wat willen we de volgende keer?.....We werken met kaartjes waar alle activiteiten op staan. Of waar eigenschappen op staan. Of waar talenten op staan. En dan mogen ze dus dingen uitkiezen, dat ze denken: he dat vind ik interessant. En zo ontstaat er eigenlijk een programma.*¹⁸⁷

Het aansluiten bij de behoeften wordt gerealiseerd in samenhang met de principes 'kennen' en 'vergroten van de leefwereld'. Zo helpt het methodisch principe 'kennen' bij het actief op zoek gaan naar de behoeften van meiden. Zonder dat je de meiden kent, kan je de behoeften van meiden moeilijk inschatten. Daarnaast moet je als meidenwerker ook op de hoogte zijn van de onbewuste behoeften van meiden die op het eerste gezicht misschien moeilijk zichtbaar zijn. Aansluitend daarop is er een verband met het methodische principe 'vergroten van de leefwereld'. Meiden worden immers uitgenodigd om over hun eigen grenzen heen te kijken maar wel op zo'n manier dat het bij de persoon, de wensen, de maatschappelijke verwachtingen en de leefsituatie van het meisje past. Hierdoor worden meiden in het meidenwerk geconfronteerd met ontwikkelingskansen die anders misschien buiten hun bereik waren gebleven.

Het methodisch principe 'aansluiten bij behoeften' kent twee seksespecifieke aspecten. Ten eerste helpt het aansluiten bij de behoeften bij het bereiken van de doelgroep. Dat schijnt in vergelijking met jongens een stuk ingewikkelder te zijn. Waar de behoeften bij jongens voor het jongerenwerk erg zichtbaar is, omdat ze dagelijks of wekelijks komen om met elkaar te poolen, tafeltennissen, darten of tafelvoetballen moeten meidenwerkers meer moeite doen om meiden te bereiken.

*'Ja, de behoeften van meiden. Wat ik het eerste verschil vind, is dat je het bij meiden heel erg naar boven moet halen dat die behoeften er is. Bij jongens zie je vaak dat ze weten om drie uur is de Inloop open en die staan er. Dus die hebben daar elke dag behoefte aan. Bij meiden moet je meer trekken, maar als je zo'n meidengroep bent gestart.... Dan merk ik toch door de vragen die ik steeds krijg of alle ideeën die worden aangeleverd.... Hé er is wel echt behoefte. En... ja, bij jongens is dat.... Die staan er gewoon..... Meiden moet je steeds blijven opzoeken om te laten weten dat je er bent. Welke activiteiten je aanbiedt. Dat kost veel tijd.'*¹⁸⁸

¹⁸⁶ Masterclass bijeenkomst 3 18 juni 2012, Amsterdam, Fase 1a.

¹⁸⁷ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 7 Fase 1b

¹⁸⁸ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 6 Fase 1b

Om meiden te bereiken kan het helpen om er rekening mee te houden dat de behoeften van meisjes anders zijn dan de behoeftes van jongens. Met meiden moet je meer in contact blijven en vragen of ze komen, ze op de hoogte brengen van de activiteiten die je doet, maar als je ze eenmaal bereikt hebt en ze na een tijdje regelmatig komen dan raken ze ook erg betrokken en trouw aan de organisatie.

Ten tweede zijn meiden in tegenstelling tot jongens makkelijker te motiveren om activiteit te organiseren, zoals al eerder onder het kopje programma maken werd toegelicht. Meiden zijn in vergelijking met jongens initiatiefrijker en zijn makkelijker te betrekken bij de organisatie van het jongerenwerk. Dit als meidenwerker faciliteren is een manier om aansluiting te vinden bij de behoeften van de meiden. Hierdoor sluit je ook aan bij het beleidsmatige uitgangspunt van participatie binnen het jongerenwerk dat op beleidsniveau een belangrijk streven is.

'Zie je een verschil tussen jongens en meisjes daarin?

Eh... ja, ik... wat ik zo ervaar hier, is dat... Jongens vinden het leuk om hier te komen en om wat te doen of wat te hangen. Maar die hebben niet zo de behoefte om met iets te hepen, om iets op te zetten of zo. Daar hoor je ze niet over. Als je daarover vraagt, dan hebben ze ook zoiets van: ah, ja, hoeft niet per se, en die meiden hebben dat wel echt. Die voelen zich ook echt steeds meer betrokken bij het (respondent noemt naam van het buurthuis>.¹⁸⁹

'Tegenwoordig zetten wij veel meer op zelf activiteiten organiseren. Met de meiden zie je dat makkelijker gaat om bijvoorbeeld echt een groot restaurant te organiseren voor volwassen mensen. En met de jongens van dezelfde leeftijd blijft dat nog een beetje hangen bij play stationen en koken voor het eigen groepje. Dan dat ze echt een restaurant voor volwassen gaan organiseren. Ze gaan liever voetballen. Bij 16 plus jongens kan het wel bij het organiseren van een feest ofzo. Maar met dezelfde leeftijd ga ik met meisjes serieuzer om echt iets neer te zetten. Bij die meiden merk je inderdaad veel meer betrokkenheid bij de jongens is het lastiger.'¹⁹⁰

Ontwikkeling

Het methodisch principe aansluiten bij de behoefte fungeert als middel voor de persoonlijke ontwikkeling van meisjes en jonge vrouwen. Immers, om meiden een volgende stap te laten zetten in hun ontwikkeling is het nodig om te weten wat daarin de behoeften van de meisjes zijn. Werken vanuit de behoefte is zowel een manier om meiden te motiveren om te werken aan hun ontwikkeling als een manier om er voor te zorgen dat de aangedragen mogelijkheden en processen afgestemd zijn op de persoon van het meisje. Door als meidenwerker aan te sluiten bij de behoeftes van meiden heb je openingen om thema's bespreekbaar te maken of activiteiten door en voor meiden te organiseren. Zoals we eerder hebben kunnen lezen is het vervolgens aan de meidenwerker de taak om verder te gaan door bijvoorbeeld door te vragen of iets te ondernemen. Juist door die volgende stap te zetten draag je bij aan de ontwikkeling van meiden. Het aansluiten bij de behoefte in het meidenwerk is het afstemmen van de persoonlijke situatie en mogelijkheden van het meisje met de maatschappij waarbinnen zij volwassen worden.

¹⁸⁹ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 6 Fase 1b

¹⁹⁰ Masterclass bijeenkomst 3 18 juni 2012, Amsterdam, Fase 1a.

*'Ik heb nu een groepje van wat oudere meiden en die hadden bijvoorbeeld al goed voor zich dat ze kleuterjuf willen worden. Heb je eigenlijk een goed beeld van wat het is. Dus ik ga gewoon naar een basisschool om te vragen of ze een dag mee mag lopen. Want volgens mij wil haar moeder vooral dat ze juf wordt. Dus het is ook een beetje zoeken.'*¹⁹¹

¹⁹¹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 8 Fase 1a

5.8 Methodisch principe 8: Positieve motivatie

Met positieve motivatie in het meidenwerk wordt het actief positief benoemen van de kwaliteiten en het gedrag van de meiden bedoeld.

*'Positieve feedback geven. En kleine stapjes geven die haalbaar zijn.'*¹⁹²

*'Ook door gewoon eh ... aan te moedigen.'*¹⁹³

Het doel hiervan is meiden te stimuleren en ondersteunen in hun ontwikkeling. Positieve motivatie in het meidenwerk helpt meiden in de bewustwording van hun zijn en hun kunnen, het stimuleert hen om zich te ontwikkelen en draagt bij aan het versterken van hun zelfvertrouwen.

*'Jongens overschreeuwen misschien hun negatieve zelfbeeld. Maar ... met meiden zie ik nog te veel ... meiden die zich netjes aanpassen, of die een laag zelfbeeld ... of die onzeker zijn. Of onzekerheden over hun uiterlijk. Of te weinig grenzen aangeven. Ja. Probeer je ze wat te empoweren en sterker te gaan maken en te helpen om wel voor zichzelf te gaan staan en dromen waar te gaan maken.'*¹⁹⁴

De meidenwerker heeft een centrale rol in het positief motiveren van meisjes en jonge vrouwen. Verschil met de andere methodische principes is dat de meidenwerker de groep kan inschakelen voor het positief motiveren van een meisje. Dit kan bijvoorbeeld door meiden te betrekken als je complimentjes wilt geven.

Praktisch krijgt positieve motivatie vorm door te denken vanuit de krachten van meiden, door actief op zoek te gaan naar de kwaliteiten en positieve gedragingen van meiden en door deze kwaliteiten te benoemen.

Denken vanuit de krachten van meiden

Positieve motivatie vraagt van de meidenwerkers dat zij aandacht hebben voor en denken vanuit de krachten en mogelijkheden van de meiden.

*'Je moet altijd probleemoplossend denken, vind ik.'*¹⁹⁵

*'En niet vanuit problematisering alsjeblieft, maar meer vanuit ... Daar ligt haar kracht.'*¹⁹⁶

Actief op zoek gaan naar de kwaliteiten

Om positieve motivatie goed te kunnen inzetten, gaan meidenwerkers actief op zoek naar waar meiden goed in zijn, en naar waar zij onzeker over zijn. Door het stellen van deze vragen kan een meidenwerker een inschatting maken op welk gebied een meisje positieve motivatie kan gebruiken. De meidenwerker heeft deze kennis nodig om de krachten van het meisje actief te kunnen benoemen en waarderen.

¹⁹² Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3 Fase 1a

¹⁹³ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1 Fase 1a

¹⁹⁴ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3 Fase 1a

¹⁹⁵ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 9 Fase 1a

¹⁹⁶ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 10 Fase 1a

*'En ook als ik zie dat ze heel slim zijn, of ad rem zijn, of heel spontaan zijn ... Dus al dat soort dingen ook terug te geven aan ze. En ook koppelen van: joh ... hè, je bent heel slim daar en daar en daar en daar in, heel snel daarin. Volgens mij kan je best wel heel veel ... heel goed leren. Dan zie je vaak dat ze heel laag getest worden. Hè. Dus dat vind ik dan wel apart.'*¹⁹⁷

Benoemen van kwaliteiten

Positieve motivatie krijgt in de derde plaats vorm door het benoemen van de positieve eigenschappen en prestaties van het meisje.

*'En dat is gewoon heel veel herhaling, zeggen van: weet je, je bent de moeite waard, en ga d'r dan ook voor.'*¹⁹⁸

*'Complimenten geven in hetgeen waar ze goed in zijn. Ik denk dat meidenwerkers goed zijn om dat te benoemen.'*¹⁹⁹

*'Die benoem ik heel duidelijk, positief. En na afloop complimenteer ik ook, van: kijk, zo ben je goed bezig. Dat het goed verloopt.'*²⁰⁰

Het geven van positieve motivatie gebeurt zowel individueel als in de groep. Het voordeel van het motiveren in een groep is dat meerdere mensen ingeschakeld kunnen worden voor het motiveren van het meisje.

*'Dus dan ga ik heel veel complimenten geven. En vaak heb je dan wel vriendinnetjes eromheen ... jaaaa, jij kan echt goed zingen, jij moet zingen, jij moet zingen. Dus ga ik die andere meiden ook weer aanmoedigen, dat zij ook dat gaan roepen. En dan zie je ... dan op een gegeven moment, langzamerhand, gaat zo'n meisje toch de microfoon pakken.'*²⁰¹

Het methodisch principe Positieve Motivatie krijgt vorm in samenhang met het methodisch principe 'kennen'. Immers: om meisjes en jonge vrouwen gericht positief te kunnen stimuleren is het nodig om hen te kennen.

Twee aspecten zijn belangrijk bij het seksspecifieke karakter van 'positieve motivatie'. Meidenwerkers gaven aan dat juist meiden het nodig hebben om gestimuleerd en gewaardeerd te worden om zo zelfvertrouwen te kunnen ontwikkelen. Dit is van belang voor het vergroten van weerbaarheid wat een doel is van het meidenwerk. Vervolgens zijn er aanwijzingen dat meiden erg gevoelig zijn voor complimentjes op het gebied van zowel het positieve gedrag als het positieve karakter. Dit betekent dat het belangrijk is om ook aandacht te besteden aan goede karaktereigenschappen naast het benoemen van positieve prestaties.

¹⁹⁷ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3 Fase 1a

¹⁹⁸ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 7 Fase 1a

¹⁹⁹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 8 Fase 1a

²⁰⁰ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3 Fase 1a

²⁰¹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3 Fase 1a

*'De maatschappij is al zo prestatie gericht, terwijl iemand als persoon ook gewoon goed kan zijn. De identiteit positief motiveren.'*²⁰²

*'Maar de kracht van wat hier staat is dat ze kijken wat ze kunnen. De positieve benaderingen is voor mij het belangrijkste. Kijken naar wat ze kunnen en die ontwikkelen in hun leven.'*²⁰³

Ontwikkeling

Positieve motivatie is om twee redenen van belang voor de ontwikkeling van meisjes.

1. Iets nieuws doen

Als eerste helpt positieve motivatie meiden om iets te doen dat ze misschien zonder die positieve stimulans niet zouden doen. Als meidenwerker motiveer je meiden om iets te doen dat vervolgens een klein stapje is in de persoonlijke ontwikkeling van meiden.

*'Dus dan ga ik proberen dat in kleine stapjes wel voor elkaar te krijgen. Ze durven niet. En dan ga ik ze echt in kleine stapjes proberen dat ze toch uiteindelijk op het podium staan te zingen.'*²⁰⁴

2. Zelfvertrouwen

Ten tweede draagt de positieve motivatie bij aan het ontwikkelen van meer zelfvertrouwen. Door als meidenwerker te stimuleren om nieuwe dingen te proberen en te benoemen waar ze goed in zijn, kan je bij meiden hun zelfbeeld beïnvloeden dat ook vanuit het emancipatoir oogpunt belangrijk is en zeker voor een meisje in achterstand of meiden met een migratie achtergrond. Ze leren dat ze dingen kunnen, die ze in eerste instanties misschien niet hadden gedurfd of waarvan ze niet wisten dat ze het wel kunnen. Ook kan het er toe leiden dat meiden zich bewust worden van waar zij goed in zijn. Het bewust zijn van hun kunnen resulteert in het toenemen van zelfvertrouwen.

*'Ik denk dat ze daardoor leren om iets te doorbreken. Dus van: ik durf niet, ik heb geen zelfvertrouwen, tot van: hé, ik heb in het meidenwerk die kleine stapjes geleerd, waardoor ik nu toch iets kan gaan doen wat ik wil gaan doen.'*²⁰⁵

*'Eh ... ja, dat is ... eh ... hoe ... dat ze echt gewoon een beetje in zichzelf geloven. Dat je ze kan ... je kan hun pluspunten redelijk goed gaan benoemen op een gegeven moment. Van: kijk maar wat je wel kan, wel dit, dit en dit. Je bent misschien niet goed in Nederlandse brieven schrijven, maar dan vraag je toch een vriendinnetje? Ik zeg: je kan jezelf wel verkopen als een idioot. Nou, laat iemand effe je helpen met schrijven en ga lekker solliciteren meid.'*²⁰⁶

²⁰² Masterclass bijeenkomst 3 18 juni 2012, Amsterdam, Fase 1a.

²⁰³ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 8 Fase 1a

²⁰⁴ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3 Fase 1a

²⁰⁵ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3 Fase 1a

²⁰⁶ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 7 Fase 1a

*'Het gaat heel erg om zelfvertrouwen, dat stukje. Gewoon laten zien: je bent de moeite waard. Kom op weet je. Zet gewoon door. En doe het voor jezelf.'*²⁰⁷

²⁰⁷ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 7 Fase 1a

5.9 Methodisch principe 9: Werken met de omgeving

Het werken met de omgeving is het negende en laatste methodische principe van het meidenwerk. Werken met de omgeving houdt in dat personen, netwerken, organisaties en voorzieningen worden ingeschakeld om een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van meisjes. In het werken met de omgeving rondom meiden en jonge vrouwen wordt een onderscheid gemaakt tussen ouderbetrokkenheid, de peergroep en de institutionele omgeving. Alle drie zijn van belang voor de ontwikkelingskansen van meiden. Wel verschilt per omgeving de betekenis voor de ontwikkeling van meiden en de manier waarop het meidenwerk er mee samenwerkt. Vanuit het meidenwerk verschilt het per meisje en groep op welke manier er aansluiting wordt gezocht met de omgeving. In het algemeen is het uitgangspunt dat de meidenwerkers contact zoeken zodra ze verwachten dat dit een positieve bijdrage kan leveren aan de ontwikkeling van de meiden.

Hieronder wordt toegelicht hoe er in het meidenwerk vorm wordt gegeven aan werken met de omgeving en welke redenen er kunnen zijn voor samenwerking.

Contact met ouders

Het contact met ouders is belangrijk voor de veiligheid van het meidenwerk (zie ook Methodisch principe veiligheid). Desondanks wordt er binnen het meidenwerk gediscussieerd over de wenselijkheid van de ouderbetrokkenheid. Gevreesd wordt dat het contact met ouders de relatie met het meisje kan schaden. Zo kan een meisje er bijvoorbeeld voor kiezen om niet open te zijn naar de meidenwerker, omdat ze bang is dat het bij haar ouders terecht komt.

*'Ik denk dat ... ja ... Ik denk dat deze meiden het wel fijn vinden dat ze ... Kijk, ik denk dat als zij weten dat we contact hebben met die ouders, dat ze bepaalde dingen ook niet meer gaan zeggen of zo. Denk ik. En ik weet niet of dat zo is, maar ... ja ... Ik denk dat dat ook wel een belemmering kan zijn. In ... ja ... ja, in ... in dingen zeggen of zo. Zeggen waar je echt mee bezig bent. Echt eerlijk zijn in waar ... waarmee je bezig bent.. Of bang dat het doorverteld wordt, of ... Dat soort dingen. Dat het heel erg controlerend wordt of zo. Dat je daarmee moet uitkijken. Op het moment dat het niet gecontroleerd wordt, dat het dan ... gewoon leuk blijven. Wat ik wel wil doen is eens een keer samen met die meiden zeg maar koken voor hun ouders.'*²⁰⁸

Binnen deze discussie zijn er drie standpunten te onderscheiden. Er is een groep meidenwerkers die alleen bij specifieke situaties contact opneemt met de ouders van een meisje. In zo'n geval is er contact met ouders als meidenwerkers bijvoorbeeld toestemming van ouders nodig hebben bij een speciale activiteit. Of als er een probleem is, waardoor de meidenwerker er voor kiest om in het belang van het meisje contact met ouders op te nemen.

'Wat is jouw mening over contact met ouders?'

²⁰⁸ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2 Fase 1a

*Ja, dat is een hele ingewikkelde, waar wij hier intern ook altijd hele discussie over hebben. Ik denk: als je... Als er heel veel met een meisje aan de hand is, het ligt eraan wat voor een probleem trouwens, maar dan is het belangrijk om uiteindelijk wel een contact te hebben.*²⁰⁹

*'Wanneer het van meerwaarde is... het hebben van contact met ouders. En dan een voorbeeld: als we naar kamp gaan. Dan moeten we dat... dat contact met ouders, dat ze weten wie wij zijn, wat we gaan doen.'*²¹⁰

Ten tweede is er een groep die er vanuit gaat dat als er contact is met een meisje ook contact is met ouders. Zij gaan bijvoorbeeld op huisbezoek, nemen telefonisch contact op als een meisje zich heeft aangemeld of kennen ouders doordat zij op een andere manier al eens in contact zijn gekomen. Deze meidenwerkers geven aan dat zij blij zijn met het contact met de ouders, omdat het zo voor de meiden duidelijk is dat indien het noodzakelijk is gemakkelijk contact kan worden gezocht, omdat de lijnen al kort zijn.

*'Dat is trouwens heel vanzelfsprekend voor mij, in het meidenwerk, om contact met ouders te hebben.'*²¹¹

*'Ik vind... ja, je betreft ouders erbij, want... We hebben het er al zo vaak in gesprekken over gehad. Die driehoek. Dat is het belangrijkste. Want je hebt dat contact met school (.....) Maar de thuissituatie voor een meisje is heel erg belangrijk.'*²¹²

*'Nou ... nou ja, goed, je kan het niet zonder ouders.'*²¹³

Ten slotte is er een groep die geen contact met ouders heeft. Deze groep is in de minderheid.

*'Ik heb nog nooit met moeders en ook nog nooit met vaders gesproken.'*²¹⁴

Of je als meidenwerker nou wel of geen contact hebt met ouders, duidelijkheid over wel of geen contact met ouders is essentieel om de relatie met de meiden niet te schaden. Hierbij gaat het er over om vanaf het begin duidelijk te zijn over de mogelijke aanwezigheid van het contact met ouders als over de inhoud van dat contact.

*'En als je dat vanaf het begin aangeeft, dan weten ze dat ook. Je gaat niet drie maanden lang zeg maar vriendinnetjes zijn en dan zeg je: ja, ik ga het tegen je moeder zeggen. Dat werkt ook niet. Dus vanaf het begin moeten er grenzen zijn, en de openheid van: Ik bespreek dingen met de ouders.'*²¹⁵

²⁰⁹ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1 Fase 1b

²¹⁰ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 10 Fase 1b

²¹¹ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 7 Fase 1b

²¹² Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2 Fase 1b

²¹³ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1 Fase 1a

²¹⁴ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3 Fase 1a

²¹⁵ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4 Fase 1b

*'Maar ik zeg tegen meiden wel van: ja, ik wil weten wie je ouders zijn. Neem ze keer mee, of geef het telefoonnummer, dan kan ik ze even bellen. Vertel ik wie ik ben en... Ja, dat helpt voor meiden wel... en voor ouders ook, dat ze weten wie ik ben en waar hun dochter uithangt.'*²¹⁶

Als het meidenwerk er voor kiest om wel contact met ouders aan te gaan, dan zijn er verschillende manieren om dat contact met ouders vorm te geven. Een mogelijkheid is om ouders bij een activiteit te betrekken. Hierdoor is de insteek om contact met ouders te zoeken positief en niet vanuit een negatieve situatie waardoor de insteek vervelend kan zijn. Ook kan je er voor kiezen om te beginnen met het contact met de moeder. Moeders zijn vaak nauw betrokken bij hun dochters en dat biedt de mogelijkheid om hen te betrekken bij het buurthuis. Dit kan op verschillende manieren; per telefoon, op straat of door het organiseren van een evenement waar ze moeders bij betrekken.

*'Je moet eigenlijk zo snel mogelijk op een leuke manier de ouders leren kennen. Dus eh ... dingen organiseren waarvoor ouders toestemming moeten geven. En eh ... op die manier zorgen dat er contact met de ouders komt. Maar ja, pas er wel mee op ook.'*²¹⁷

*'Kijk, het is namelijk zo, bij de Marokkaanse groepen die wij hebben ... is het zo dat je contact hebt met moeders. Want ik ben vrouw, dus ik heb contact met moeder. Praktische dingen kun je vragen: hoe laat is ze thuis? Dat wel. Maar de verdieping ... de inhoud van echt meidenspecifieke dingen, dat doe je echt met moeder.'*²¹⁸

*'We hebben laatst een moeder-dochter-dag georganiseerd. De eerste keer kwamen al 15 moeders. Er was dus behoefte. Ze willen graag om het hoekje kijken of ze willen graag iets met hun dochter doen. Maar hierdoor wordt je dus een bekend gezicht, waardoor de moeders de dochters makkelijker laten gaan.'*²¹⁹

Contact met de peergroup

Het contact met de peergroup kan op twee manieren een functie hebben voor het meidenwerk. Enerzijds kan je als meidenwerker door middel van vriendinnen meiden bereiken en anderzijds kunnen vriendinnen een meidenwerker informeren hoe het met een meisje gaat als zij bijvoorbeeld lang niet is geweest. De peergroup vormt een ongedwongen schakel tussen een meidenwerker en een meisje.

*'Dat het meestal via via... dat de meiden mee komen of bekend worden met de meidenwerkster of met de organisatie.'*²²⁰

²¹⁶ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 7 Fase 1b

²¹⁷ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1 Fase 1a

²¹⁸ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 5 Fase 1a

²¹⁹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 8 Fase 1a

²²⁰ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 10 Fase 1b

*'En vaak is het zo dat op het moment dat je een groepje meiden hebt bereikt, mond-tot-mond reclame, dan gaan ze iedereen vertellen: ja, je moet naar <respondent noemt eigen naam> want die kan je helpen. Dus zo gaat het vaak. Dus zowel in groepsverband als individueel.'*²²¹

*'Ga ik een beetje rondvragen van: weet jij al wat van eh ... Want die meiden weten alles van elkaar. En dan zeg ik: hé, weet jij al wat van eh ... xxx A.? En dan zegt één van die deelnemers van: ja ... ze is laatst opgepakt door de politie ... Nou. O, dat was ... eh ... Grappig hè, wij hoeven in principe bijna nooit het internet ... hè, YouTube of whatever, of Twitter ... hoeven wij niet eh ... te screenen. Ik heb Twitter wel om te screenen af en toe. Als ik het verbijsterend stil vind.'*²²²

In de groep meiden die je door het meidenwerk bereikt zitten vaak vriendinnen van elkaar en de meiden hebben daarbuiten vaak ook nog vriendinnen, waardoor je als meidenwerk logischerwijs via via contact hebt met veel verschillende meiden. Vriendinnen hebben vaak op een ongedwongen manier contact met elkaar op school, in de buurt of op sociale media. De omgeving buiten het meidenwerk waar de meiden elkaar tegen kunnen komen, maar een meidenwerker niet altijd zicht op heeft. Bij de groep kan je daardoor informeren over hoe het bijvoorbeeld met een meisje gaat als je iemand al lang niet in het meidenwerk hebt gezien of vragen of ze nog vriendinnen hebben die het misschien ook leuk vinden om een keer mee te komen.

Contact met de institutionele omgeving

De meidenwerkers zien zichzelf als een schakel tussen de meiden en de institutionele omgeving. Dit is belangrijk voor de ontwikkeling van meisjes omdat je als werkers kan aansluiten bij de eventuele psychosociale problematiek van meisjes. En niet alleen aansluiten maar je kan er door het contact ook daadwerkelijk iets in beweging brengen, zodat er iets kan gebeuren. In die zin ben je als meidenwerker een schakel naar de institutionele omgeving. Het contact met de institutionele omgeving kan op allerlei manieren.

*'Dus ik ben echt een schakel.'*²²³

*'Dat kan schoolmaatschappelijk werk zijn, dat kan eh... Ja, het ligt eraan hoe oud ze zijn. Politie. Maatschappelijk werk. Netwerk 12+ of 12-, opvoedingsondersteuning. Eh... ja, of met de ouder zelf. Leerkrachten op school.'*²²⁴

Het contact met de institutionele omgeving kan op allerlei manieren. Meidenwerkers kunnen contact hebben met de politie, het onderwijs en de hulpverlening. Om samen te werken met de institutionele omgeving is het van belang dat je als meidenwerker kennis hebt van de sociale kaart, zodat je weet waarvoor je waar moet zijn. Ook kan het contact met de institutionele omgeving helpen om te participeren in netwerkbijeenkomsten. Zo heb je in Amsterdam

²²¹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 5 Fase 1a

²²² Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 9 Fase 1a

²²³ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1 Fase 1a

²²⁴ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 6 Fase 1b

bijvoorbeeld het netwerk 12+, waar verschillende professionele organisaties die betrokken zijn bij jongeren aan deelnemen.

*'Netwerken ook natuurlijk. Ja. Net zoals dat netwerk van de buurt, heb ik ook in de buurt het netwerk van de hulpverlening, het jeugdnetwerk, Streetcornerwork... allemaal, ook daar weer kijken wie ... en contact met school soms, om te kijken hoe het op school gaat. Dus dan probeer je echt te zoeken hoe je het wel voor elkaar krijgt. Dus dan ben je echt oplossingen aan het zoeken hoe je kan zorgen dat die meiden ook die hulp krijgen. Ja. En daarom ga ik naar dat soort overleggen, waarin al die partners zitten.'*²²⁵

*'Als wij ons echt zorgen maken over iets, dan gaan wij intern of extern... bij onze partners peilen van oké..... hebben jullie.... He, hoe kijken jullie d'r naar? Hebben Julie meer info of... in het gezin.... Of.... Ja. Dan verwijzen we eventueel door.'*²²⁶

Hieronder wordt per instantie toegelicht wat de vormen van contact en redenen van contact zijn.

1. Politie

Een meidenwerker heeft regelmatig contact met de buurtagent om op de hoogte te blijven van wat er speelt in de buurt. Ook kan een meidenwerker er voor kiezen om de politie uit te nodigen voor een workshop om de meiden op een positieve manier in contact te brengen met de politie.

*'We doen ook met de politie projecten, dat soort dingen samen. Voorlichting krijgen, naar de politie toegaan. Eén van die meiden een keer een contact heeft met de politie wat positief is. Ja, en dat is heel klein, maar dat is wel een begin.'*²²⁷

2. Onderwijs

Daarnaast hebben meidenwerkers regelmatig contact met school. Hiervoor zijn verschillende redenen. Zo is het onderwijs natuurlijk een plek waar veel meisjes zijn, waardoor je op een school in de wijk een wervingscampagne kan doen om meiden te bereiken. Een andere reden om contact te zoeken met het onderwijs kan zijn omdat de meidenwerker zich zorgen maakt over een meisje in de groep. In dat geval neemt de meidenwerker contact op met een mentor of een schoolmaatschappelijk werker. Ten slotte kan een meidenwerker er voor kiezen om eens langs te komen tijdens een pauze om te zien hoe meiden zich gedragen op school. Op deze manier kan een meidenwerker meisjes beter leren kennen.

*'Kijk, zij zien op school natuurlijk ook signalen waar het mis gaat bij de meiden en waar wij dus op in kunnen spelen.'*²²⁸

*'Ik ga bij scholen heel vaak langs (.....) Want dan zie ik gelijk van: Met wie gaan ze om op school? Hoe ziet de school eruit? Wat leeft er?'*²²⁹

²²⁵ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1 Fase 1a

²²⁶ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 6 Fase 1b

²²⁷ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1 Fase 1b

²²⁸ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2 Fase 1b

²²⁹ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4 Fase 1b

3. Hulpverlening

Ten slotte werken meidenwerkers samen met professionele hulpverlening. Meidenwerkers hebben te maken met de sociale problematiek van de meiden, waardoor zij soms kiezen om gespecialiseerde zorg in te schakelen. Als het gaat om problemen waarvoor professionele hulp nodig is, is het aandeel van de meidenwerker vooral signaleren en doorverwijzen. De meidenwerkers geven in de interviews aan dat er een grens is aan wat het meidenwerk voor meiden kan betekenen. Het meidenwerk biedt geen hulpverlening. Op het moment dat de meidenwerker ontdekt dat het meisje professionele hulp nodig heeft, wijst het meidenwerk het meisje door. Er kan in die gevallen doorverwezen worden naar jeugdzorg, de GGZ of instanties die gespecialiseerd zijn in meiden problematiek.

*'Voor mij is de hulpverlening ... ik kan meiden bijstaan, maar ik ben niet degene die eh ... de hulp aanbiedt. Dus ik ... ze kunnen in een hulptraject zitten, en ik kan ze daar heenbrengen, ik kan met ze praten over dat soort dingen, maar ik ben niet degene die hulp xxx verlenen, gesprekken met ze voert over dingen die ze hebben meegemaakt, of in het huis ... therapie gaan bieden, als het niet goed gaat met de ouders. Dus ... eh ... Ja, ik doe geen trajecten. Ik doe activiteiten. Ik heb heus gesprekken met meiden, maar dat zijn geen psychologische gesprekken. Dat zijn gewoon gesprekken van een jongerenbegeleider met een jongere. En dan zal ik ze mijn advies geven. Maar op het moment dat ze echt psychische hulp nodig hebben, of een eh ... thuisprobleem hebben, ja, dan ben ik daar niet voor.'*²³⁰

Meidenwerkers ondervinden nog wel eens moeilijkheden met het doorverwijzen naar de hulpverlening. Zo willen de meiden vaak het liefste binnen het meidenwerk worden geholpen. Desondanks is het inschakelen van professionele hulp van groot belang, omdat het meidenwerk de expertise mist om het meisje met een hulpvraag goed te kunnen helpen.

*'En doordat ik die deur naar de hulpverlening open zet (...) Dat is ze dan doorverwijs naar een hulpverleningsinstantie waar ze dus de goede steun of ondersteuning kunnen krijgen.'*²³¹

*'Ja, maar ook een goed netwerk heeft. Want als zij geen ... als iemand een probleem heeft, en jij ... Want je bent geen hulpverlener, en diegene blijft maar bij jou komen, bij jou komen, bij jou komen. Op een gegeven moment ben jij niet veilig meer. Want eh ... jij kan 'r niet verder helpen. En daardoor krijgt zij geen veilig gevoel meer. Omdat ze denkt van: ja, het helpt niet. Je komt niet verder, ja. Dus dan kan het heel onveilig gaan voelen voor iemand. Dus een netwerk is ook heel belangrijk.'*²³²

Het meidenwerk probeert de weerstand van meisjes tegen de hulpverlening te doorbreken door de meiden te overtuigen van de professionaliteit van de hulpverlening, door de eerste keren mee te gaan of om de hulpverlener al regelmatig rond te laten lopen in het meidenwerk, zodat het een bekend gezicht is.

²³⁰ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1 Fase 1a

²³¹ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1 Fase 1b

²³² Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 5 Fase 1b

*'En sommigen krijg ik bijvoorbeeld ook naar de hulpverlening, terwijl ze dat eerst echt niet wilden. Maar toch stap voor stap: ga je mee? En dan gaan ze iemand leren kennen. Nou dat zijn wel mooie dingen.'*²³³

*'Ik moet wel zeggen dat bijvoorbeeld de hulpverlening regelmatig bij ons komt inlopen. Dus dat meisje die de hulpverlening doet is een bekend gezicht bij de meiden. Dus dan is de overstap ook makkelijker.'*²³⁴

Andersom kan het contact met de hulpverlening er ook toe bijdragen dat meisjes die zorg hebben ontvangen bij een hulpverleningsorganisatie, doorverwezen worden naar het meidenwerk. Hierdoor kan het contact met de zorg ook helpen als een bron om meiden te bereiken.

Logischerwijs kan dit principe gerealiseerd worden in samenhang met het methodisch principe 'aansluiten bij de behoeften'. Vanuit de behoeften van meiden werk je namelijk samen met de omgeving. Vanuit de gedachten dat het uit de behoeften van meiden komt dat deze omgeving een bijdrage kan hebben voor de ontwikkeling van meiden.

Ontwikkeling

Over het algemeen draagt het werken met de omgeving bij aan de ontwikkeling, omdat de meidenwerker vanuit deze intentie contact zoekt met de omgeving. Ze gaat uit van de ontwikkelingskansen van een meisje en vanuit dat uitgangspunt zoekt zij het contact met de omgeving. Daarnaast is het werken met de omgeving van belang om meiden te bereiken, als je meiden niet bereikt, kan je ze immers ook niet ondersteunen bij hun ontwikkeling.

1. Ouderbetrokkenheid

De meidenwerkers geven aan in het interview dat het contact met ouders kan bijdragen aan de ontwikkeling vanwege het vertrouwen dat ouders kunnen hebben in het meidenwerk. Meiden zouden zich daardoor eerder op hun gemak voelen, want door het vertrouwen van ouders kan de rol van het meidenwerk in het leven van het meisje groter worden. Hierdoor kan er een grotere bijdrage zijn aan de ontwikkeling van meiden.

*'Het is vertrouwen van ouders. En dat de ouders echt vertrouwen hebben in ons, de leiding. Waardoor ze dat ook uitstralen naar die meiden, waardoor die meiden ... wij eigenlijk een belangrijke rol krijgen in het meidenwerk. Meer invloed kunnen hebben op de meiden.'*²³⁵

*'Ze zeggen ook: ja, ik merk dat ik gewoon hier naartoe mag komen, dat ik die vrijheid krijg, omdat mijn ouders weten waar ik naar toe ga.'*²³⁶

2. Contact met de peergroup

²³³ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4 Fase 1b

²³⁴ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4 Fase 1b

²³⁵ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3 Fase 1a

²³⁶ Boer, E.E. de (2013) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 10 Fase 1b

Doordat een meidenwerker aan een vriendinnetje vraagt hoe het met een meisje gaat en vervolgens hoort dat het bijvoorbeeld niet zo goed gaat kan je als meidenwerker inspelen op de situatie en zo en misschien een helpende hand bieden. Hierdoor komt een meisje misschien een stap verder in haar situatie.

*'Op het moment dat je met zo'n meisje praat, dan ga je het gesprek openen: ik maak me zorgen en ... Je hoort ook vaak van andere meiden dat er iets mis gaat. Dat het op school niet zo goed gaat, dus ja, dan kan je dat aan elkaar koppelen en doorverwijzen inderdaad. Je moet wel openingen hebben.'*²³⁷

3. Institutionele omgeving

Samenwerken met de institutionele omgeving maakt het mogelijk om meiden verder te helpen op het moment dat dit nodig is. Doordat de meidenwerker deuren open maakt voor een meisje om een bepaald probleem aan te pakken of een bepaalde behoefte te realiseren, draagt het meidenwerk direct bij aan de ontwikkeling van het meisje.

*'Op een gegeven moment zeg ik dan tegen een meisje van: jij hebt hier echt hulp bij nodig, bij dit en dat en dat en dat. Want ik maak me echt zorgen om jou. En het is heel belangrijk dat jij wel verder gaat komen. Dat je uit de problemen gaat komen. Dat het straks goed met je gaat. En daar heb ik niet altijd tijd voor, want ik heb heel veel groepen. Ik ben heel druk bezig. Maar d'r zijn mensen die daar heel veel tijd voor hebben. Ja, dan vertel ik vaak heel open van: dit gaat ... het gaat nu zo slecht, en ik wil echt ... ik wil gewoon heel graag dat het goed met jou gaat.'*²³⁸

²³⁷ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1 Fase 1a

²³⁸ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3 Fase 1a

Literatuurlijst

- Andiel, O., Bakir, D. & Geffen, G. van (2009). *Meiden! Over de (on)zichtbaarheid van meidenproblemen en de gerichte inzet van hulp*. Amsterdam: Streetcornerwork.
- Andiel, O., D. Bakir & G. van Geffen (2009). *Onze jeugd van tegenwoordig. Over leefwereld en leefstijl van jongeren*. Den Haag: Ministerie van Jeugd & Gezin.
- Boer, E.E. de & Metz J.W. (2012). *Tien methodische principes in het werken met meiden*. Concept rapport. Amsterdam: Youth Spot, Hogeschool van Amsterdam.
- Boer, E.E. de & Metz, J.W. (2010). *Meiden, wat kan je ermee? Methodische principes van het seksespecifiek werken met meisjes*. Amsterdam: Youth Spot, Hogeschool van Amsterdam.
- Bryman, A. (2008). *Social research methods*. Oxford: Oxford University Press.
- Gemmeke, M., Hilverdink, P., Hoogenes, A., Valkestijn, M., Vink, C., Smid, M. (2011). *De emancipatie van het jongerenwerk*. Utrecht: NJi.
- Idema, W. S., Krooneman, P. S., & Rigter, J. A. E. (2010). *Evaluatie Bijzondere trajecten risicjongeren 2008 - 2009*. Amsterdam: Regioplan.
- Koops, K. Metz, J.W. & Sonneveld, J.J.J. (2013). *"Wij zijn de brug naar zelf aan de slag gaan" Onderzoeksrapport Ambulant Jongerenwerk in de Grote stad*. Portfolio Jongerenwerk Aflevering 2. Amsterdam: Youth Spot, Hogeschool van Amsterdam.
- Kwakman, K. (2003). 'Professional learning throughout the career'. *International Journal of Human Resources Development and Management*, 3, 180-190.
- Metz, J.W. (2011). *Kleine stappen, grote overwinningen. Jongerenwerk: historisch beroep met perspectief*. Amsterdam: SWP.
- Metz, J.W., Stam, M. & Kat, A. (2011). *Plan van aanpak. Methodiekontwikkeling Werken met Meiden in het kader van REIS*. Amsterdam: HvA & OSA.
- Metz, J. W. & Sonneveld, J.J.J. (2012). *De Inloop als ingang. Onderzoek naar de werking en resultaten van De Inloop als werkwijze binnen het grootstedelijk jongerenwerk*. Uitgave: Youth Spot, Hogeschool van Amsterdam.
- Montfort, V., Opvoedhulp, S. J. en, & Schrikkergroep, W. (2010). *NPT - LVB. Nieuwe perspectieven bij terugkeer. Nazorg en preventie van terugval voor jongeren met een lichtverstandelijke beperking na vrijheidsbeneming*. Amsterdam. Retrieved from <http://www.williamschrikkergroep.nu/upload/pages/NPT-LVB.pdf>
- Schellekens, J. (2013). *'De grote vergissing in het jongerenwerk: de Vertrouwensrelatie.'* De Spits. Bureau voor Jeugd en Jongerenwerk. Oosterhout. Retrieved from:

<http://www.jeugdenjongerenwerk.nl/wp-content/uploads/2012/05/De-grote-vergissing-in-het-jongerenwerk-de-vertrouwensrelatie.pdf>

Stedelijk Meidenwerk Overleg (2010). *Amsterdams meidenwerk samen sterk*. Amsterdam: Stedelijk Meidenwerk Overleg.

Sonneveld, J.J.J. Metz, J.W. Koops, K. (2012). *Onderzoeksrapport naar de werking en resultaten naar het Ambulant jongerenwerk in de grote stad*. Amsterdam: Youth Spot, Hogeschool van Amsterdam.

Westering, Y. & M. Gemmeke (2012). *Meiden meer in beeld in het tiener- en jongerenwerk in uw gemeente*. Utrecht: NJi.

Yperen, T. van, & Veerman, J. W. (2008). *Zicht op effectiviteit. handboek voor praktijkgestuurd effectonderzoek in de jeugdzorg*. Handbook of evidence based research in youth care. Delft: Eburon.

- Bijlagen -

1. Profiel werkers met meiden

Uitgangspunt voor de methodiekontwikkeling dat voor alle vormen van sociaal werk, dus jongerenwerk, sociaal cultureel werk, hulpverlening, straathoekwerk, maatschappelijk werk geldt dat meiden een *eigen* benadering vragen. Het specifieke van het meidenwerk, zit in eerste instantie in de doelgroep: werken met *meiden*.

Deelname aan de masterclass vraagt, deelname aan twee bijeenkomsten + medewerking aan een interview. In totaal vraagt dit een tijdsbeslag van 8 uur verdeeld over een periode van 4-6 maanden.

In totaal kunnen maximaal tien 'meidenwerkers' deelnemen aan de masterclass. Inzet is de masterclass breed samen te stellen, wat betreft deskundigheidsterrein, achtergronden, en geografische spreiding binnen Amsterdam. Vijf jaar ervaring is mogelijk veel, waar het om gaat is dat meidenwerkers mee doen die een flinke ervaring meenemen en niet stagiaires, beginnende meidenwerkers of vrijwillige meidenwerkers zich melden.

In onderstaande tabel staat het profiel voor deelname aan de masterclass.

Meidenwerker	Samenstelling masterclass totaal
5 jaar ervaring	Divers in leeftijd
Professional	Divers in culturele en religieuze achtergronden
Goed in contact met meiden	Divers in sekse
Goed in in beweging krijgen meiden	Divers in werkveld [jongerenwerk, straathoekwerk, maatschappelijk werk, hulpverlening]
	Divers in problematiek
	Werkzaam in verschillende stadsdelen

2. Interview vragen 'Werken met meiden' fase 1a

Werkzame bestanddelen inzichtelijk en overdraagbaar maken

Uit de praktijk geformuleerde methodische principes

Hoofddoel: Handelingsniveau van de meiden

Waaruit blijkt dan dat het werkt?: vraag naar het empirische referent de Kwaliteitscheck.

Opening: Wat vind jij het belangrijkste in het werken met meiden?

Standaardvragen per thema:

- Waarom draagt het bij aan de ontwikkeling van meiden?
- Waaruit blijkt dan dat dit bijdraagt bij de ontwikkeling van meiden?
 - Hoe zie je dat het bijdraagt aan de ontwikkeling van meiden?
 - Waar merk je aan dat het bijdraagt aan de ontwikkeling van meiden?
- Hoe handel jij bij?

Doorvraag vragen:

- Kan je meer over vertellen?
- Kan je dat verduidelijken?
- Kan je een voorbeeld geven?
- Waarom wel, waarom niet?
- Hoe doe je dat dan precies?
- Kan je dat concreet maken?
- Zijn er nog meer punten die belangrijk zijn?

Hulpmiddelen:

- woorden herhalen
- structuur: ik wil het nu over gaan naar een volgend onderwerp
- stilte

Thema's

1. Persoonlijke relatie: band opbouwen / veiligheid
2. Veiligheid
 - Hoe onderhoud je het gevoel van veiligheid bij de meiden?
3. Vertrouwen binnen de groep
 - Hoe zorg jij er voor dat er vertrouwen in een meidengroep blijft?
4. Praten
 - Wanneer individueel wanneer groep?
5. Bewustwording van eigen grenzen
6. Ondersteuning bieden in de overgangsfase van meid naar vrouw
7. Contact met ouders
 - Wat werkt in het opbouwen van het contact met ouders van meiden?
8. Aansluiten bij de behoeften van meiden
 - Heb je voorbeelden van activiteiten die bij de behoeften van meiden aansluiten?
9. Rolpatroon van meiden
10. Doorverwijzen naar hulpverlening
11. De belangen van meiden behartigen

Randvoorwaarden:

- Professionaliteit: vrouwelijke meidenwerkers
- Randvoorwaarde: bereiken
- Steun voor het meidenwerk
- Het meten van kwaliteit in het meidenwerk

3. Interviewvragen Fase 1b 'werken met meiden'

Voorstellen

Opening

Na het lezen van de samenvatting.

- Wat vind je het belangrijkste principe?
 - Wat mis je bij het lezen van de methodische principes? Zijn er nog principes niet genoemd?
 - o Waarom draagt het bij aan de ontwikkeling van meiden?
 - o Waaruit blijkt dan dat dit bijdraagt bij de ontwikkeling van meiden?
Hoe zie je dat het bijdraagt aan de ontwikkeling van meiden?
Waar merk je aan dat het bijdraagt aan de ontwikkeling van meiden?
 - o Hoe handel jij bij
-

Methodische principes

1. Veiligheid

- Wat betekent veiligheid in het werken met meiden?
- Hoe draagt de veiligheid bij aan de ontwikkeling van meiden?
- Wat is het verschil tussen jongens en meiden op het gebied van veiligheid?
- Wat is de verhouding tussen veiligheid en vertrouwen in het werken met meiden?
- Wat is het verschil tussen veiligheid en vertrouwen in het werken met meiden?

Regels, handhaven van regels

- Hebben jullie regels?
- Wat doe jij als een meisje zich niet weet te gedragen?
- Worden er sancties gegeven?
- Waarom is het belangrijk om de regels te handhaven?

'De stille oorlog' Processen die niet uitgesproken worden, maar wel aanwezig zijn.

- Herken je dit?
- Wat doe jij ermee?

2. Persoonlijke band/vertrouwensband

- Kan je een omschrijving geven van het soort relatie dat je met een meisje hebt?
 - Wat voor een relatie met een meisje moet je hebben voordat je kan bijdragen aan haar ontwikkeling?
 - Hoe draagt het bij aan de ontwikkeling van een meisjes?
 - Hoe zie jij het verschil tussen een persoonlijke band en een vertrouwensband?
 - Wanneer merk je dat je niet kan bijdragen aan de ontwikkeling van een meisje?
 - Wat is de betekenis van het verschil tussen de band met een meisje en de band met een jongen?
-

Handelen meidenwerker

Sfeer

- Hoe bouw je als meidenwerker een goede sfeer op in de groep?
- Hoe draag een goede sfeer bij aan de ontwikkeling van de meisjes?

Groeten

- Wat doe je als je een meisje ziet?
 - Waarom?
 - Waar let je dan op?
 - Draagt het groeten bij aan de ontwikkeling van een meisje?
 - o Zo ja, Hoe?
-

Dilemma

Contact met ouders

Wisselende reactie van meidenwerkers op het contact met ouders. Wat is jou mening over het contact met ouders?

- Hebben je contact met ouders van meisjes?
 - o Waarom wel/niet?
- Hoe bouw je het contact met ouders op?
- In hoeverre biedt het contact met ouders veiligheid?
- Hoe helpt het contact met ouders wel of niet bij aan de ontwikkeling bij meisjes?

© Hogeschool van Amsterdam
Februari 2014

Lectoraat Youth Spot

Kenniscentrum Maatschappij en Recht
Wibautstraat 5a
Postbus 1025
1000 BA Amsterdam
www.hva.nl/youthspot